

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะกล่าวถึงการเมืองการปกครองของโลกมุสลิมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือบรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซียและมาเลเซีย ซึ่งทั้งสามประเทศนี้เป็นสมาชิกขององค์การความร่วมมืออิสลามหรือ OIC ที่ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการเมืองการปกครองรวมทั้งในมิติด้านประวัติศาสตร์ สังคมและอื่นๆ อีกด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บรูไนดารุสซาลาม ; กระแสอิสลามและพลวัตแห่งการขับเคลื่อนทางการเมือง

การเข้ามาของอิสลามในโลกไม่ว่าจะเป็นส่วนไหนมีเป้าหมายอย่างเดียวกันก็คือการนำวิถีชีวิตแห่งอิสลามและการดำรงอยู่ตามหลักการศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับภายใต้แนวความคิดที่ดำรงความเป็นรัฐให้คงอยู่นั่นก็คืออุดมการณ์อิสลามที่ท่านศาสดาได้นำมาเป็นรูปแบบในการปฏิบัติ จึงไม่แปลกที่ Gordon P.Means ได้กล่าวในหนังสือ Political Islam in Southeast Asia เอาไว้ว่า “การแพร่กระจายอุดมการณ์อิสลามก็คือการนำความสมบูรณ์แบบแห่งหลักการศาสนาและการยืนยันความจริงบางอย่างเข้ามาสู่กระบวนการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติ กระทั่งผู้เจริญรอยตามนั้น จะต้องเข้าใจถึงความจริงในประการเหล่านี้และเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่อดำรงความเชื่อในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสมบูรณ์แบบ”¹⁴

เมื่อแนวทางแห่งอิสลามได้ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์แบบในสังคมใด อิสลามก็จะแฝงอิทธิพลบางอย่างเสมอเพื่อเปลี่ยนสังคมนั้นไปโดยปริยายโดยเฉพาะ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวันผ่านการแสดงออกมาอย่างชัดเจน เพราะวัฒนธรรมและอารยธรรมแห่งสังคมนั้นก็แสดงออกมาในรูปแบบที่ชัดเจนผ่านแนวตรรกะแห่งศาสนา Gordon P.Means ยังได้กล่าวอีกว่า “อิสลามคือระบบความเชื่อทางด้านศาสนา ด้วยการนำเสนอพื้นฐานและยืนยันหลักการที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านอุดมคติแห่งศาสนาภายใต้พื้นฐานแห่งระบบการเมืองและความเป็นเอกภาพของผู้ศรัทธา ด้วยเหตุนี้การเชื่อมร้อยแกนสำคัญของหลักการศาสนาและโครงสร้างแห่งอุดมการณ์เพื่อการขับเคลื่อนทางการเมืองและมุมมองทางการเมืองของผู้ศรัทธา”¹⁵

“การเริ่มต้นของการเมืองในระบบอิสลามนั้นได้มีส่วนสำคัญมาจากการเริ่มถือกำเนิดของอิสลามผ่านศาสดาคานสุตทายนั่นก็คือ มุฮัมมัด ด้วยการรับคำบัญชาจากพระเจ้าตั้งแต่ปี ค.ศ.610 กระทั่งอิสลามยึดถือพื้นฐานจากอัลกุรอานและวจนะแห่งศาสนาเป็นหลักในการดำเนินการทางด้านกิจวัตรประจำวัน สำหรับส่วนที่เหลือได้จากการเปรียบเทียบและลงมติของนักวิชาการอิสลามถือเป็นแนวทางสำคัญในการยึดถือปฏิบัติ” ด้วยเหตุนี้ การศึกษาถึงพลวัตแห่งอิสลามในระบบการเมืองจึงปฏิเสธไม่ได้ที่จะศึกษาถึงรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องไปยังเรื่องราวแห่งหลักกฎหมายอิสลามเป็นหลักเพื่อเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการผ่านกระบวนการปกครองที่ใช้อิสลามเข้ามากำกับและควบคุมการดำเนินกิจการของรัฐ สถาบันทางการเมืองของรัฐองค์กรต่างๆ

¹⁴ Gordon P.Means , *Political Islam in Southeast Asia* (Boulder Colorado: Lynne Rienner, 2009), p. 1.

¹⁵ Ibid. p. 9.

การปกครองประชาชนที่เป็นมุสลิมและประชาชนต่างศาสนา นโยบายสาธารณะที่รวมไปถึงภาษีต่างๆ ของรัฐที่จัดเก็บ กระทบระบบการเมืองระหว่างประเทศ เพราะทั้งหมดเหล่านี้เกี่ยวข้องไปยังรูปแบบอิสลามและการนำอัลกุรอานมาปรับใช้ในวิถีต่างๆ ของการเมืองซึ่งนำมาเป็นตัวบทและกฎหมายต่างๆ เพื่อความสงบสุขของพลเมือง “ระบบการเมืองในรูปแบบของอิสลามนั้นอยู่ภายใต้มิติแห่งศาสนาและมิติแห่งศาสนานั้นก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้รูปแบบของการปกครองในระบอบอิสลามภายใต้อุดมคติของศาสนาฮัมมัดนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ระหว่างรัฐกับมัสยิด”¹⁶

Gunn, G. ได้กล่าวไว้ใน *Language, Power and Ideology in Brunei Darussalam* ว่า “การใช้แนวความคิดของอิสลามเข้ามาในประเทศนี้ เริ่มมีตั้งแต่การปกครองที่อยู่ใต้จักรวรรดินิยมอังกฤษประมาณศตวรรษที่ 20 เพื่อปลดแอกจากการปกครองของอาณานิคม อิสลามจึงเริ่มนำมาใช้และกลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญของประเทศนี้ ภายใต้การดำเนินการดังกล่าว บรูไนจึงนำแนวทางอิสลามเพื่อเรียกร้องถึงสถานภาพในการปกครองตัวเองในปี ค.ศ.1959 และเป็นเอกราชในปี ค.ศ.1984 วิธีการดังกล่าวนับเป็นหนทางแห่งศาสนาที่บรูไนนำมาใช้เพื่อปกป้องสถาบันของรัฐในประเทศตนเอง”¹⁷

Vatikiotis ได้ตั้งข้อสังเกตใน *Islam and the State* ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับรัฐ ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างมาก “ความจำเป็นในการจัดการความเสมอภาคของรัฐนั้นต้องเกี่ยวข้องไปถึงหลักการของศาสนาเป็นสำคัญ”¹⁸ ด้วยเหตุนี้ศาสนาจึงเป็นอุดมการณ์สิ่งสำคัญในการสร้างกฎเกณฑ์และหลักการทางการเมือง สำหรับบรูไน นั้นนับเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้หลักการแห่งอิสลามที่เปรียบเสมือนแนวทางและแนวความคิดที่กลายเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างอำนาจในการปกครองประเทศภายใต้พื้นฐานการทำงานขององค์กรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำเนินการทางการเมือง

การดำเนินการทางการเมืองและการปกครองดังกล่าวจึงมีผลตามรัฐธรรมนูญของบรูไนปี ค.ศ.1959 นั้นได้ระบุว่า “อำนาจสูงสุดทางด้านการปกครองประเทศนั้นเป็นของสมเด็จพระราชาธิบดีและมีสภาต่างๆ ถวายความช่วยเหลือพระองค์ในการปกครองประเทศ เช่น สภารัฐธรรมนูญ สภากองมนตรี สภารัฐมนตรี สภานิติบัญญัติ สภาศาสนาและสภาที่ดูแลเกี่ยวกับการสืบราชสมบัติ ในการนี้สมเด็จพระราชาธิบดีทรงมีพระราชอำนาจแต่งตั้งสมาชิกขององค์กรเหล่านี้รวมทั้งทรงมีพระราชอำนาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ในปัจจุบันโครงสร้างการปกครองดังกล่าวก็ยังคงดำรงอยู่”¹⁹

lik Arifin Mansurnoor ได้กล่าวว่า “บรูไนนับเป็นประเทศที่มีความเป็นหนึ่งทางด้านการเมืองด้วยการรักษาโครงสร้างและรูปแบบระบบการเมืองตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองภายใต้ระบบอิสลาม โดย

¹⁶ Brenard G. Weiss, *The spirit of Islamic Law* (Athens: University of Georgia, 1988), pp. 145-149.

¹⁷ Gunn, G, *Language Power and Ideology in Brunei Darussalam* (Ohio: Center for International Studies, 1997), pp. 8-10.

¹⁸ Vatikiotis, P. J., *Islam and the State* (London: Routledge, 1991), p. 28.

¹⁹ Worldmark Encyclopedia of the Nation; Asia and Oceania, 1995; 58 อังโน สีดา สอนสี , เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ; นโยบายต่างประเทศหลังวิกฤติเศรษฐกิจ (ค.ศ. 1977-2006), 2550, หน้า 163.

การมีระบบสุลต่านเป็นผู้นำสูงสุดของประเทศและใช้อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติภายใต้แนวความคิดมัซฮับอ์หม่ามาฟีอี ทั้งหมดเหล่านี้คือแนวทางอย่างดีในการบริหารประเทศและรัฐสวัสดิการให้กับพลเมือง”²⁰

ในด้านอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นบรูไนได้เน้นย้ำถึงอุดมการณ์ที่เรียกว่า “Melayu Islam Beraja” (MIB) ซึ่งเป็นอุดมการณ์แห่งรัฐประกอบไปด้วย ภาษาและวัฒนธรรมมลายู ศาสนาอิสลามและการเมืองในระบอบราชาธิปไตยซึ่งสมเด็จพระราชาธิบดีทรงเป็นผู้ปกครอง สุลต่านฮัสซานัล โบลเกียห์ ใช้แนวความคิดนี้ออกมากล่าวสุนทรพจน์ของพระองค์ต่อสมัชชาทั่วไป และต่อมาในวันประสูติครบ 44 พรรษา สุลต่านได้นำแนวความคิดนี้มาเป็นอุดมการณ์ชาติหลักของประเทศ โดยประธานคำอธิบายว่า

ความพยายามกลับไปสู่รากฐานของชาติ อุดมการณ์นี้เติมไปด้วยหน้าที่หลายประการคือ

- การใช้เพื่อป้องกันอิสลามแบบเคร่งครัดตามหลักคัมภีร์จากภัยคุกคามภายนอก
- เพื่อสร้างความชอบธรรมแก่ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของบรูไน โดยมีการเชื่อมโยงแนวความคิดแบบอนุรักษนิยมของอิสลามกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของมาเลย์ที่มีราชาธิปไตยเป็นศูนย์กลาง
- กำหนดให้เป็นหลักสูตรการศึกษา นับเป็นวิชาบังคับของประเทศทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัย²¹

พรรคการเมืองในบรูไนนั้นมีบทบาทจำกัดมากและไม่มีความต่อเนื่อง ดังนั้นอำนาจต่างๆ จึงขึ้นอยู่กับรัฐบาลเป็นหลัก อย่างไรก็ตามได้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในหลายๆ ระดับ แต่องค์กรก็มีอำนาจที่ค่อนข้างจำกัดในพื้นที่ของตนเองเท่านั้น

เอาเข้าจริง การปกครองในประเทศบรูไนนับเป็นประเทศเดียวที่ใช้ระบบการปกครองแบบกษัตริย์ผ่านการจัดการของสุลต่านในประเทศที่เป็นเชื้อราชวงศ์เดิม ตั้งแต่การปกครองหลังจากได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1984 ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองรัฐก็คือสุลต่านฮัสซานัล โบลเกียห์ ซึ่งเป็นผู้ปกครองบรูไนคนที่ 29 นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 14 อย่างที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ในปี ค.ศ.1839 ประเทศอังกฤษได้เดินทางสำรวจเข้ามาค้นพบและเจมส์ บรุกได้มายังบอร์เนียวและได้กลายเป็นผู้ปกครองในดินแดนแถบนี้ด้วยความสามารถของท่านในการปราบกบฏในพื้นที่แถบบอร์เนียวทางตะวันตกเฉียงเหนือที่เมืองซาราวัค จนกระทั่งเจมส์ บรุกคือราชาแห่งซาราวัค (Rajah of Sarawak) ไปในที่สุด²²

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1906-1959 เป็นช่วงเวลาสั้นๆ ของมหาอำนาจอย่างญี่ปุ่นเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศบรูไนจึงอยู่ภายใต้การดูแลของอาณานิคมอังกฤษซึ่งอยู่ในนาม “ผู้อยู่ใต้การอารักขา” ในช่วงเวลาดังกล่าว สุลต่านไม่สามารถปกครองด้วยตัวเองได้ภายใต้กฎ ประเพณีวัฒนธรรมพื้นเมืองของประเทศตัวเอง เพราะการจัดการในการบริหารส่วนใหญ่ขึ้นกับประเทศอาณานิคม ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.1959 กระแสการ

²⁰ Johan Meuleman , *Islam in the era of globalization ; Muslim Attitudes Toward Modernity and Identity* (London ; Routledge,2002), pp.71-98.

²¹ Michael Leifer, *Dictionary of the modern politics of south-east Asia*, (แปลโดย) จุฬารัตน์ เอื้อรักสกุล, พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 434.

²² Naimah S.Talib, “A Resilient Monarchy: The Sultanate of Brunei and Regime Legitimacy in an era of Democratic Nation-States”, *New Zealand: Journal of Asian Studies* 4,2 (December,2002), p.134.

เรียกร้องของรัฐในการปกครองตัวเองนั้นได้เกิดขึ้นค่อนข้างรุนแรง กระทั่งกฎหมายรัฐธรรมนูญของบรูไนได้เกิดขึ้นในปีดังกล่าว

นโยบายหลักของบรูไนได้แก่การสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในชาติและดำรงความเป็นอิสระของประเทศ ทั้งนี้ บรูไนมีที่ตั้งที่ถูกล้อมรอบโดยมาเลเซียและมีอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศมุสลิมขนาดใหญ่อยู่ทางใต้ บรูไนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสิงคโปร์ เนื่องจากมีเงื่อนไขคล้ายคลึงกันหลายประการ อาทิเป็นประเทศเล็ก และมีอาณาเขตติดกับประเทศมุสลิมขนาดใหญ่ และต่อมาในปี ค.ศ.1984 บรูไนได้กลายเป็นประเทศที่มีอิสระและปลดพันธะจากอาณานิคมได้สำเร็จ²³

ด้วยเหตุนี้กระบวนการทางการเมืองที่ประเทศบรูไนได้ปรับใช้นั้นก็คือแนวความคิดของอิสลามซึ่งกลายเป็นส่วนสำคัญที่หล่อเลี้ยงการปกครองของประเทศได้ดำเนินไปภายใต้อุดมการณ์อิสลามด้วยการกำหนดของแนวความคิดที่เรียกว่า “Melayu Islam Beraja” หรือที่เราเข้าใจว่า “มาเลย์ อิสลาม ราชาธิปไตย” “Malay Islamic Monarchy” การใช้แนวความคิดลักษณะนี้นับเป็นส่วนที่สำคัญที่ประเทศบรูไนได้ใช้ดำเนินการมาตั้งแต่การเป็นอิสรภาพจากประเทศอาณานิคม ด้วยการโฆษณาและนำเสนอแนวทางแห่งการปกครองรัฐของตัวเองในรูปแบบใหม่²⁴

หลักคิดของ Melayu Islam Beraja (MIB)

ก่อนอื่นต้องขออธิบายก่อนว่าชาวมลายูในบรูไนนี้นั้นมีอยู่ 7 พวกด้วยกัน แต่ละพวกจะมีภาษาวัฒนธรรมของตนเอง บางพวกจะไม่นับถือศาสนาอิสลาม Melayu Islam Beraja (MIB) ภายใต้โครงสร้างแห่ง “การดำเนินการภายใต้แนวทางแห่งกฎหมาย” ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมปี ค.ศ.1990 ในการครองอำนาจภายใต้ระบบสุลต่านของประเทศบรูไนครบรอบ 44 ปี นั้น การนำเสนอแนวความคิดและมีการเปิดประเด็นอุดมการณ์ของรัฐภายใต้ “Melayu Islam Beraja (MIB)” หรือ “มาเลย์ อิสลาม ราชาธิปไตย” “Malay Islam Monarchy” ได้มีการแถลงออกมาอย่างชัดเจนเหมือนที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น การนำเสนอแนวความคิดดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ แห่งการปกครองของประเทศภายใต้แนวทางการบริหารกิจการของรัฐ ทว่า มันคือ สิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ประเทศได้รับเอกราชจากอาณานิคม เพราะมันคือ พื้นฐานแห่งรัฐที่ประเทศบรูไนได้นำเสนอและปรับใช้กันมาโดยตลอดอย่างยาวนาน

อุดมการณ์ดังกล่าวได้มีการนำเสนอและวางเป็นหลักการผ่านระบบการปกครองอย่างเป็นทางการของประเทศมาตั้งแต่ต้น ด้วยหลักการของแนวความคิดดังกล่าวบรูไนจึงกลายเป็นประเทศที่ดำเนินการผ่านแนวความคิดชาติพันธุ์ของประชาชนผ่านวัฒนธรรมของชาวมาเลย์เป็นหลัก ภายใต้หลักการปกครองที่ยึดถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาของประเทศและการเคารพกษัตริย์ภายใต้เงื่อนไขแห่งระบบราชาธิปไตยในการปกครอง

²³ Naimah S.Talib, *Op.cit.* p. 135.

²⁴ Ibid. p.13.

ประเทศ²⁵ การใช้แนวความคิดดังกล่าวภายใต้โครงสร้างแห่งรัฐด้วยการใช้ “Malay Islamic Monarchy” เป็นเครื่องมือของรัฐภายใต้ระบบสุลต่านในการปกครอง ภายใต้แนวความคิดหลักการของระบบการปกครองแบบอิสลามด้วยการใช้วัฒนธรรมมาเลย์และรูปแบบการปกครองผ่านประเพณีแห่งระบบราชาธิปไตย²⁶

หลังจากผู้ก่อตั้งแนวความคิด “Malay Islam Monarchy” ได้เสียชีวิตลง สุลต่านอุมร์ อาลีซัยฟุด ได้ต่อยอดแนวความคิดดังกล่าวด้วยการนำเสนอแนวคิดที่ว่า “อุดมการณ์แห่งการรวมกันเพื่อการหนุนเสริมอำนาจของสุลต่าน การลดลงของหลักการในการใช้แนวทางของอิสลามในการตรวจสอบและสังเกตการณ์ และพัฒนาแนวความคิดเพื่อความสำเร็จของกลุ่มคนรุ่นใหม่”²⁷ และท้ายที่สุดลูกของท่านอาลี คือสุลต่านฮัสซานัลโบลเกียห์ได้ประกาศใช้หลักการดังกล่าวเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1984

“แนวความคิดเหล่านี้นับเป็นความประสงค์ของพระเจ้า ซึ่งเป็นแนวทางที่ปรากฏชัดถึงความซาบซึ้งผ่านการฉายแสงนิยามแห่งการอนุญาตจากพระเจ้า”²⁸

Saunders ได้กล่าวว่าไม่กี่ปีหลังจากนั้น แนวความคิด “Melayu Islam Beraja (MIB)” ได้กลายเป็น “อุดมการณ์แห่งรัฐ” ในการดำเนินกิจการต่างๆ ภายใต้ระบบการปกครองแบบสุลต่านเป็นอุดมการณ์ที่ “คอยเป็นผู้ชี้แนะและผู้ปกป้องหลักการพื้นฐานอิสลามและวัฒนธรรมมาเลย์” เพื่อนำแนวความคิดนี้ให้กลายเป็นผู้ปกป้องสถาบันของรัฐให้ดำเนินการภายใต้กฎหมายของประเทศเป็นหลัก

Government of Brunei Darussalam ได้นำเสนอว่า “การเกิดขึ้นของแนวความคิด MIB นั้นเป็นแนวความคิดพื้นฐานของประเทศบรูไนนับตั้งแต่การเกิดขึ้นของระบบสุลต่านในประเทศประมาณศตวรรษที่ 14 และได้นำมาเกี่ยวพันกับหลักกฎหมายของประเทศภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญครั้งแรกที่ได้มีการร่างขึ้นในปี ค.ศ.1959 โดยการเชื่อมโยงและระบุไปถึงภาษาประจำชาติของประเทศนั้นก็คือ ภาษามาเลย์เป็นหลักศาสนาประจำชาติคือ ศาสนาอิสลาม และการปกครองในระบบสุลต่านนับเป็นแนวทางการปกครองที่สำคัญที่สุดใช้ในการบริหารการจัดการของรัฐ”²⁹ แนวความคิดพื้นฐานเหล่านี้ได้มีการดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งประเทศได้รับอิสรภาพจากอาณานิคม ในปี ค.ศ.1984 และสุลต่านได้ประกาศว่าประเทศบรูไนนั่นคือ Negara Melayu Islam Beraja (a Malay Islamic Monarchical State) (เมืองแห่งวัฒนธรรมมาเลย์ภายใต้ระบบอิสลามโดยมีสุลต่านเป็นผู้ปกครองสูงสุดแห่งรัฐ)

ในปี ค.ศ.1984 สุลต่านได้กล่าวสุนทรพจน์เกี่ยวกับอิสรภาพของประเทศบรูไนว่าเป็นประเทศที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง เป็นอิสระจากการเป็นประเทศอาณานิคมของจักรวรรดิและเป็นประเทศราชาธิปไตยเชื้อสายมาเลย์ที่ดำรงไว้ภายใต้หลักการแห่งอิสลามในระบบการปกครองแบบสุลต่าน และการอบรมจริยธรรมและคุณธรรมของพลเมืองในประเทศได้คำสอนและหลักการอิสลาม

²⁵ Braighlinn, G., *Ideological Innovation under Monarchy: Aspects of Legitimation Activity in Contemporary Brunei* (Amsterdam: VU University, 1992), p.42.

²⁶ Naimah S.Talib. *Op.Cit.* p. 141.

²⁷ Saunders, G., *A History of Brunei Kuala Lumpur* (Oxford University, 1994), p.187-188.

²⁸ Saunders, G. *Lot.Cit.*

²⁹ Government of Brunei Darussalam, *Brunei Darussalam in Profile* (London: Shandwick, 1988), p. 21.

Negara Melayu Islam Beraja (a Malay Islamic Monarchical State) มีองค์ประกอบภายใต้แนวความคิดที่เรารู้จักกันว่า “ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางด้านวิถีวัฒนธรรมมาเลย์” “อิสลามเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของพลเมือง” และ “ระบอบการปกครองของประเทศนั้นภายใต้ระบบราชาธิปไตยโดยมีสุลต่านเป็นประมุขสูงสุด”

Siddique ได้กล่าวว่าการประชุมสุดยอดมุสลิมคนหนุ่มสาวที่ได้จัดขึ้นในเดือนมีนาคมปี 1984 สุลต่านได้นำเสนอและมุ่งเน้นความสำคัญของอิสลามไว้อย่างน่าสนใจ “ข้าพเจ้าขอขอบคุณอัลลอฮ์ที่ได้กำหนดให้ประเทศบรูไนดารุสซาลามเป็นประเทศอิสลามตั้งแต่ศตวรรษที่ 14 ด้วยเหตุผลดังกล่าว อิทธิพลของอิสลามนั้นได้เข้ามามีบทบาทกับวิถีชีวิตของพวกเราจนถึงปัจจุบัน ผ่านการพยายามของสุลต่านคนแรกของเราในประเทศนี้ และนี่คือความตั้งใจของข้าพเจ้าในการที่จะสนับสนุนให้รัฐบาลของข้าพเจ้าเพื่อใช้แนวทางอิสลามในการดำเนินการด้วยแนวทางของอะลิสุนนะวัลยามาอะฮ์ (Ahli Sunnah Wal Jamaah) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นพื้นฐานในการบริหารงานของรัฐบาลภายใต้กิจการของรัฐ”³⁰

Pehin Hj Abdul Aziz Umar หรือ อับดุลอาซิส อุมาร์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อีกหนึ่งผู้นำที่พยายามชี้แจงและสนับสนุนแนวความคิดของ MIB โดยเขาได้กล่าวว่า “Melayu Islam Beraja sebagai Falsafah Negara Brunei Darussalam” หรือ “แนวคิดของ MIB นั้นก็คือ ปรัชญาการบริหารจัดการของรัฐในประเทศบรูไนดารุสซาลาม”

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการผู้นี้ได้นำเสนอแนวความคิดเพื่อให้เห็นแนวทางของรัฐที่พยายามรักษาแนวความคิดและอุดมการณ์ของรัฐภายใต้ MIB ว่าเป็นแนวทางที่คอยพำเือนและบ่มเพาะชาวบรูไนเพื่อให้พวกเขาได้ซึมซับและเน้นความสำคัญของรัฐอิสลามภายใต้วัฒนธรรมมาเลย์โดยมีผู้ปกครองคือสุลต่านของรัฐ³¹

Pehin Hj Abdul Aziz ได้กล่าวว่า “คำว่า Beraja ใน MIB นั้นคือ เครื่องหมายที่บ่งชี้ถึงแนวคิดการปกครองภายใต้ระบบสุลต่านของชนชาวมาเลย์ ซึ่งเป็นระบบการปกครองของรัฐที่สร้างความเป็นปึกแผ่นให้โลกมาเลย์ โดยโครงสร้างดังกล่าวได้ใช้มานานกว่าหกร้อยปี นับเป็นการปกครองที่มีอำนาจเด็ดขาด และแนวความคิดดังกล่าวนี้ได้เชื่อมโยงไปถึงผู้ปกครองที่มีอำนาจสูงสุดนั่นก็คือผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลความสงบของประเทศผ่านกฎหมายที่ได้และการปรึกษาหารือกับสมาชิกผู้เป็นรัฐมนตรีในส่วนต่างๆ หรือสภาที่ปรึกษาโดยการมุ่งเน้นไปสู่ผลประโยชน์และรัฐสวัสดิการพลเมืองเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการ”

Pehin Hj Abdul Aziz ยังกล่าวอีกว่า “คำว่า Malay ใน MIB นั้นคือการนำเสนอเกี่ยวกับการสร้างความเป็นปึกแผ่นของวัฒนธรรมมาเลย์ ในการควบคุมวัฒนธรรมการปกครองของรัฐให้กลายเป็นวิถีชีวิตแบบมาเลย์ ด้วยการใช้อาษามาเลย์เป็นภาษาประจำชาติภายใต้แบบเขียนอักษร ยาวิ (Jawi) เป็นหลัก”

³⁰ Siddique, *Negara Brunei Darussalam: A New Nation but an Ancient Country* (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies: ISEAS, 1985), p. 101.

³¹ Pehin Orang Kaya Hj Awang Abdul Aziz bin Begawan Pehin Udana, Hj Awang Umar, *Melayu Islam Beraja Sebagai Falsafah Negara Brunei Darussalam* in Sumbangsih UBD: Esei-esei Mengenai Negara Brunei Darussalam, ed., Hj Abu Bakar bin Hj Apong (Brunei: Universiti Brunei Darussalam, 1992), p.64.

สำหรับคำว่า Islam ใน MIB นั้น Pehin Aziz ได้นำเสนอว่า “ได้ใช้อิสลามในการทำนุบำรุงรัฐและกำหนดให้เป็นศาสนาประจำชาติและมุ่งเน้นกิจกรรมต่าง ๆ รองรับภายใต้หลักการของอิสลามเป็นหลัก”³²

สำหรับประเด็นเหล่านี้ได้เริ่มกระจ่างชัดขึ้นในงานเฉลิมฉลองครบรอบ 44 พรรษาในเดือนกรกฎาคมปี ค.ศ.1990 เมื่อสุลต่านได้กล่าวสุนทรพจน์ด้วยการนำเสนอว่า แนวความคิด MIB นับเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องดำรงไว้เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการบริหารจัดการของรัฐและปกป้องคุ้มครองพลเมืองประเทศบรูไน

แนวความคิด MIB นั้น ภาษามาเลย์นับเป็นภาษาที่ผูกมัดผู้คนในชาติให้เกิดความเป็นปึกแผ่นและมุ่งเน้นความเป็นอัตลักษณ์ของมาเลย์ไว้อย่างเหนียวแน่น ศาสนาอิสลามนั้นกลายเป็นเครื่องมือที่รับรองและยืนยันถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและความเท่าเทียมของพลเมืองได้เป็นอย่างดี ระบบการปกครองแบบราชาธิปไตยภายใต้สุลต่านเป็นประมุขของรัฐก็เป็นมรดกที่ได้รับการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานของพลเมือง³³

แนวความคิดของ MIB ไม่ใช่เป็นเพียงอุดมการณ์ของรัฐเท่านั้น แต่มันคือหลักปรัชญาในการบริหารประเทศ ด้วยเหตุนี้ MIB จึงได้เปิดกว้างไปสู่แนวคิดที่มีความชัดเจนอย่างยิ่งภายใต้การจัดการและการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการและงานสวัสดิการศาสนา ด้วยการนำเสนอหลักปรัชญาการบริหารของประเทศดังกล่าวในสถาบันการศึกษา

การนำแนวคิดศาสนามาใช้ได้รับการพัฒนาไปสู่การก่อสร้างมัสยิดและสถานศึกษาศาสนาในรูปแบบของโรงเรียน วิทยาลัย สนับสนุนกองทุนเพื่อพลเมืองในการเดินทางไปทำฮัจญ์ สุลต่านได้มุ่งเน้นหลักการทางศาสนาด้วยการนำเสนอวิชาการศาสนาในสถาบันการศึกษาผ่านหลักสูตรการศึกษาของประเทศ³⁴ การพัฒนาแนวความคิดนี้ ส่งผลไปยังสถาบันทางการเงินของประเทศ ได้ใช้แนวทางอิสลามในการบริหารสถาบันการเงินของประเทศในปี ค.ศ.1990 และได้ดำเนินการธนาคารอิสลามของประเทศบรูไน (Islamic Bank) เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1994

แนวความคิดอิสลามได้เริ่มกระจ่างขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1990 เมื่อสุลต่านได้ให้ความสำคัญกับระบอบอิสลามด้วยการกำหนดให้เป็นกฎหมายของรัฐในการบริหารจัดการด้วยหลักคำสอนของศาสนาอิสลามและต้องมีการจัดการเรียนการสอนอิสลามและให้มีการพิจารณาให้ต่อต้านพฤติกรรมบางอย่าง เช่นการคว่ำบาตรการซื้อขายแอลกอฮอล์ในประเทศ รัฐได้ดำเนินการโดยการใช้กฎหมายอิสลามเป็นกฎหมายของรัฐในการบริหารราชการในกฎหมายรับมรดก การแต่งงานและการหย่าร้าง³⁵

สำหรับการปกครองพลเมืองของบรูไนนั้น MIB ได้ดำเนินการผ่านกฎเกณฑ์ในหลายๆ รูปแบบเพราะมันคือแนวคิดขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งจากการทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นและการพัฒนาของรัฐและเป็นข้อกำหนดที่สำคัญในการแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวมาเลย์

ตั้งแต่กลางปี ค.ศ.1960 ได้มีการพยายามฟื้นฟูการเฉลิมฉลองวัฒนธรรม ประเพณีที่มีการละทิ้งไปก่อนหน้านี้ การราชาภิเษกของสุลต่านในปี ค.ศ.1968 ได้มีการจัดเตรียมด้วยการกำหนดฤกษ์ พิธีการเฉลิม

³² Orang Kaya Hj Awang Abdul Aziz bin Begawan Pehin Udana.Hj Awang Umar.Loc.Cit.

³³ Saunders, G. Op.Cit. p. 187.

³⁴ Naimah S. Talib.Op.Cit. p.143.

³⁵ Voll, J. Islam, Continuity and Change in the Modern World (Syracuse: Syracuse University,1994), หน้า

ฉลองด้วยประเพณีต่างๆ เพื่อแสดงสัญลักษณ์แห่งการเป็นผู้ปกครองประเทศผ่านเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเครื่องประดับอันหรูหราต่างๆ เจ้าหน้าที่และบริวารชนชั้นปกครอง คำกล่าวสุนทรพจน์ เพื่อบ่งบอกถึงอำนาจอธิปไตยของสุลต่านในการปกครองประเทศ³⁶

จากการตั้งข้อสังเกตของ Pehin Aziz ได้กล่าวว่า MIB ในมุมมองของประวัติศาสตร์บรูไนนั้นได้สร้างความ เป็นปึกแผ่นให้กับพลเมืองของบรูไนได้เป็นอย่างดี เพราะ MIB คือรูปแบบการปกครองประเทศบรูไนตั้งแต่ เริ่มต้นการบริหารของประเทศภายใต้ระบบราชาธิปไตย โดย Awang Alak Betatar คือ ผู้ปกครองโดยใช้ ระบบแนวความคิด MIB ตั้งแต่ปี ค.ศ.1363-1402 ที่ได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามได้ใช้ชื่อในการสถาปนา ในการปกครองมาเป็น “Sultan Muhammad I”³⁷

สถานการณ์ดังกล่าวนับเป็นเหตุผลให้บรูไนกลายเป็นระบบการปกครองภายใต้ราชาธิปไตยของ มาเลย์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาผ่านผู้ปกครองคนแรกของประเทศและได้เกี่ยวข้องกับระบบการปกครองแบบ ราชาธิปไตยภายใต้การปกครองผ่านอัตลักษณ์หนึ่งเดียวนั้นก็คือ วัฒนธรรมมาเลย์ และได้สร้างสังคมมาเลย์ ภายใต้ราชวงศ์ฮาซิมหรือ ฮาซิม The Hashimite dynasty

The Hashimite dynasty คือชื่อราชวงศ์ที่สืบเชื้อสายมาจากท่านศาสดามุฮัมมัดมีที่มาจาก “บานีฮา ซิม” เป็นชื่อครอบครัวของท่านนบีมุฮัมมัด ราชวงศ์นี้ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในสมัย Sharif Ali ซึ่งเป็นสุลต่านคนที่ 3 ผู้สืบสกุลซึ่งเป็นลูกหลานของท่านศาสดามุฮัมมัดซึ่งได้แต่งงานกับลูกสาวของสุลต่านคนที่ 2 ของบรูไน ตั้งแต่นั้นมาหลักปรัชญา MIB นับเป็นแนวความคิดที่สำคัญในการปกครองประเทศของรัฐบาลและเป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตของพลเมืองบรูไน³⁸

เครื่องบ่งชี้ทางประวัติศาสตร์ชิ้นหนึ่งพอที่จะบอกเรื่องราวแห่งยุคสมัยของบรูไนในการก่อตั้งและ ดำเนินการภายใต้รัฐอิสลามซึ่งนับเป็นอุดมการณ์ขั้นพื้นฐานของรัฐภายใต้แนวปรัชญาการบริหารประเทศ “Melayu Islam Beraja sebagai Falsafah Negara Brunei Darussalam” “ผู้ก่อตั้งประเทศบรูไนนั้นมี เป้าหมาย”

กระบวนการทางการเมือง

อย่างที่รู้กันก่อนหน้านี้อแล้วว่าการปกครองในประเทศบรูไนนั้น ถือเป็นารปกครองแบบสุลต่านที่มี อำนาจเป็นผู้ปกครองรัฐและเป็นรูปแบบการปกครองแบบเดียวที่ยังคงอยู่กับพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้เราทราบว่าบรูไนมีสุลต่านที่มีอำนาจเต็ม แต่ในช่วงที่สุลต่านอาลีได้ประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญของ ประเทศบรูไนปี ค.ศ.1959 จนถึงสมัยสุลต่านฮัสซานัล โบลเกียห์ ยุคก่อนได้รับเอกราชนั้นได้มีการแต่งตั้งมุข มมนตรีจำนวนห้าคน แต่หลังจากนั้นก็ได้ยุบตำแหน่งดังกล่าว ถือว่าอำนาจในการปกครองประเทศนั้นไม่ว่าจะ เป็นผู้ปกครองและนายกรัฐมนตรีอยู่ในตำแหน่งสุลต่านเพียงอย่างเดียว และมีอำนาจในตำแหน่งฝ่ายบริหาร

³⁶ Abdul Hamid Jaludin, Pujat dan Ciri adalah Manifestasi MIB', in Sumbangsih UBD: Esei-esei Mengenai Negara Brunei Darussalam, ed., Hj Abu Bakar bin Hj Apong. (Brunei: Universiti Brunei Darussalam, 1992), p.13.

³⁷ Pehin Orang Kaya Hj Awang Abdul Aziz bin Begawan Pehin Udana. Hj Awang Umar. *Op.Cit.* p. 1-2.

³⁸ Naimah S. Talib. *Op.Cit.* p. 144.

รวมทั้งการใช้อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในประเทศตั้งแต่ปี ค.ศ.1962 การปกครองนับเป็นระบบแบบรวมศูนย์และสุลต่านเป็นผู้ปกครอง มีผู้ช่วยและสภาที่ปรึกษาต่างๆ ประกอบด้วยสภาย่อยๆ ไม่ว่าจะเป็น สภารัฐธรรมนูญ สภองคมนตรี สภารัฐมนตรี สภานิติบัญญัติ สภาศาสนาและสภาที่ดูแลเกี่ยวกับการสืบราชสมบัติ³⁹

บรูไนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญในปี ค.ศ. 2004 เนื่องจากสมเด็จพระราชาธิบดีได้ฟื้นฟูสภานิติบัญญัติ พร้อมกับเปิดสมัยการประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2004 และลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติต่างๆ เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญปี ค.ศ.1959 อันนำไปสู่การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสร้างประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันก็ไม่เคยมีการเลือกตั้งแต่อย่างใด หนึ่งปีถัดมาในปี ค.ศ.2005 มีการปรับคณะรัฐมนตรีครั้งสำคัญโดยสมเด็จพระราชาธิบดีทรงแต่งตั้งผู้สืบทอดอำนาจในการบริหารประเทศ คือ มงกุฎราชกุมารฮัจญี อัลมูห์ทาดี บิลลาห์ ให้ทรงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอาวุโสประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังให้โอกาสแก่นักธุรกิจที่ไม่ใช่มุสลิมเข้าร่วมดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมืองอีกด้วย

ฝ่ายบริหาร

ประมุขของรัฐ: สมเด็จพระราชาธิบดีฮัจญี ฮัสซานัล โบลเกียห์ มูอิซ ซัดดิน วัดเดาละห์ (His Majesty Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hassanah Bolkiah 'izzaddin Waddaulah) ทรงเป็นประมุขของประเทศ ตั้งแต่วันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1967

หัวหน้ารัฐบาล สมเด็จพระราชาธิบดีทรงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศและการค้า - His Royal Highness Prince Mohamed Bolkiah, รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศและการค้า คนที่ 2 - H.E. Pehin Orang Kaya Pekerma Dewa Dato Seri Paduka Lim Jock Seng, Second Minister of Foreign Affairs and Trade คณะรัฐมนตรี แต่งตั้งและเป็นประธานโดยสมเด็จพระราชาธิบดี การเลือกตั้ง ไม่มีสมเด็จพระราชาธิบดีสืบทอดตามตระกูล

ฝ่ายนิติบัญญัติ

สภานิติบัญญัติบรูไน (Brunei Legislative Council: Legco) ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ.2004 ในรอบยี่สิบปี มีสมาชิก 21 คนซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยสุลต่าน รัฐธรรมนูญที่ผ่านการแก้ไขกำหนดให้มีสมาชิกสภา 45 คน (มาจากการเลือกตั้ง 15 คน) และเมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 2005 สุลต่านได้ยกเลิกสภาเดิม และแต่งตั้งสภาใหม่โดยมีสมาชิก 29 คน

³⁹Naimah S. Talib. *Op.Cit*.p.136.

ฝ่ายตุลาการ

รัฐธรรมนูญระบุให้อำนาจตุลาการอยู่ภายใต้การดูแลของศาลฎีกา โดยผู้พิพากษาทำสัตย์ปฏิญาณกับสมเด็จพระราชาธิบดีในช่วงเวลา 3 ปี และให้คณะกรรมการสภาองคมนตรี (Judicial Committee of Privy Council) ในกรุงลอนดอน ทำหน้าที่ศาลสูงสุดสำหรับคดีทางแพ่ง ส่วน Shariah court ดูแลกฎหมายอิสลาม (2006)⁴⁰

ประวัติศาสตร์ทางการเมืองในประเทศแถบนี้ ทำให้บรูไนหรือบรูไนดารุสซาลามในชื่อเนการาบรูไนดารุสซาลามอย่างเป็นทางการ ที่ประเทศเพื่อนบ้านในแถบนี้รู้จักประเทศบรูไนนับเป็นประเทศเล็กๆ ที่มีประชากรจำนวนไม่มาก แต่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยก๊าซธรรมชาติและทรัพยากรน้ำมัน “ดินแดนแห่งสันติภาพ” แห่งนี้นั้นตั้งอยู่บริเวณฝั่งทะเลทิศเหนือของบอร์เนียวนับเป็นประเทศที่มีการปกครองที่ต่างจากประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะประเทศนี้ใช้การปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตยเพียงรัฐเดียว

ประวัติศาสตร์ของประเทศบรูไนนับเป็นจุดหลอมรวมความเป็นปึกแผ่น โดยเฉพาะความเป็นไปของประเทศหลังจากการได้รับเอกราชในการปกครอง บรูไนนับเป็นประเทศส่วนเล็กๆ ของอาณาจักรบรูไนในอดีต ที่มีพื้นที่แผ่ขยายกว้างใหญ่ไปถึงเกาะบอร์เนียว ยังได้ขยายอำนาจไปทางตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะซูลู (Sulu) และหมู่เกาะบิซาญา (Bisaya) นับเป็นดินแดนของฟิลิปปินส์ในปัจจุบันด้วย

สมัยจันราชวงศ์ซ่ง (Song) ได้มีการบันทึกและกล่าวถึงบรูไนว่าเป็นอาณาจักรหนึ่งในบัญชีรายชื่อของอาณาจักรทะเลใต้ที่ต้องส่งบรรณาธิการให้แก่จีน ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 13 ถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 อาณาจักรบรูไนอยู่ใต้อำนาจของอาณาจักรมัชปาหิต (Majapahit) บนเกาะชวา เมื่ออาณาจักรมัชปาหิตเสื่อมอำนาจลง บรูไนจึงได้เป็นอิสระ แต่ไม่นานหลังจากนั้น อาณาจักรมะละกาได้ขยายอำนาจเข้ามาปกครองบรูไน

ในสมัยอยู่ใต้การปกครองของมะละกา เจ้าผู้ครองอาณาจักรบรูไน คือ อาวัง อาลัก เบร์ตาทาร์ (Awang Alak Bertatar) ได้ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงมุสลิมแห่งมะละกา จากนั้นมาบรูไนกลายเป็นอาณาจักรที่เจ้าปกครองและประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม⁴¹ ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 บรูไนได้กลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่งของบรรดาพ่อค้าชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะพ่อค้ามุสลิมจากที่ต่าง ๆ มักจะแวะพักเข้ามาจอดเรือ ตั้งคลังสินค้าและแลกเปลี่ยนสินค้านี้ระหว่างกัน ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา หลังจากที่มะละกาตกอยู่ใต้การปกครองของโปรตุเกส บรูไนก็มีฐานะเป็นรัฐเอกราชโดยสมบูรณ์ ในช่วงนี้ อาณาจักรบรูไนมีความรุ่งเรืองสูงสุดทางด้านเศรษฐกิจ เพราะเป็นศูนย์กลางทางการค้าในเส้นทางพาณิชย์ของพ่อค้ามุสลิม จีนและญี่ปุ่น บรูไนนับได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับโปรตุเกสมาโดยตลอด

โปรตุเกสเข้ามาตั้งสถานีทางการค้าในบรูไนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1526 และใช้ประเทศบรูไนเป็นเมืองท่าที่จอดพักเรือสินค้าตามเส้นทางระหว่างมะละกากับมาเก๊า บรูไนจึงกลายเป็นเมืองท่าที่ใหญ่โตและมั่งคั่ง แม้ว่าบรูไนจะมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ แต่ก็เกิดความยุ่งยากอยู่เสมอ ด้วยสาเหตุการแย่งชิงราชสมบัติในกลุ่มชน

⁴⁰ สำนักอาเซียน, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2553), หน้า 2-3.

⁴¹ สุพรรณิ กาญจนันท์, บรูไนดารุสซาลาม : สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ (2539), หน้า 529 อ้างใน สีดา สอนสี, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : นโยบายต่างประเทศหลังวิกฤติเศรษฐกิจ (ค.ศ. 1977-2006), 2550 หน้า 157.

ชั้นปกครองต่างฝ่ายต่างนำกองกำลังทหารต่างชาติเข้ามาสู้รบกัน ในบางช่วงมีความรุนแรงถึงกับเป็นสงครามกลางเมือง

สถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เจ้าผู้ครองนครแห่งอาณาจักรบรูไนซึ่งได้ทรงอำนาจมาจากการสู้รบต้องยอมเสียดินแดนในการครอบครองบางส่วนให้กับต่างชาติที่เข้ามาสนับสนุนพระองค์ มีการแย่งชิงอำนาจกันมากเท่าใด นั่นก็หมายถึงการเสียดินแดนในประเทศของตนเองมากขึ้นเท่านั้น ในขณะเดียวกันอิทธิพลและผลประโยชน์ของต่างชาติในบรูไนก็เพิ่มมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ การเข้าแทรกแซงของต่างชาติในลักษณะดังกล่าว ทำให้การปกครองไร้เสถียรภาพและเศรษฐกิจตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อถึงคริสต์ศตวรรษที่ 17 สภาพเศรษฐกิจของอาณาจักรบรูไนตกต่ำลงถึงขีดสุด ทั้งนี้เพราะต้องเสียดินแดนบางส่วน รวมทั้งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหลายประการให้แก่ฮอลันดา นอกจากนั้นเมืองต่างๆ หลายเมืองรวมทั้งเกาะซูลูถือโอกาสเป็นอิสระจากอำนาจของบรูไน รายได้จากภาษีของการค้าลดลงและพ่อค้าต่างชาติที่เข้ามาค้าขายในบรูไนก็ลดลงอย่างเห็นได้ชัด⁴²

ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 อาณาจักรบรูไนก็ขาดการติดต่อกับจีนโดยสิ้นเชิง ในเวลานั้นเมืองท่าต่างๆ กลายเป็นที่รกร้างว่างเปล่าและเป็นสถานที่ชุมนุมของพวกโจรสลัด ระบบผูกขาดทางการค้าที่ฮอลันดานำมาใช้ในเขตอิทธิพลของตนตามชายฝั่งทะเลทางตะวันออกและตอนใต้ของเกาะบอร์เนียว ชาวและมอญกะส่งผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจของบรูไนเป็นอย่างมาก

ในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 เป็นช่วงเวลาที่อังกฤษเข้ามาแสวงหาอิทธิพลและผลประโยชน์ในบรูไนเริ่มจากบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษให้ เจมส์ บรูก (Jame Brooke) นักเผชิญโชคชาวอังกฤษซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปราบจลาจล ได้รับความดีความชอบจากผู้ครองอาณาจักรบรูไน ในการนี้ เจมส์ บรูก ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นราชาแห่งซาราวัก สนธิสัญญาลงนามกันระหว่างบรูไนกับเจมส์ บรูก ในปี ค.ศ. 1846 นั้น ทำให้อังกฤษได้สิทธิค้าขายกับบรูไนมากขึ้นกว่าเดิม และมีผลทำให้อิทธิพลของอังกฤษฝังรากลึกในบรูไนมากกว่าชาติใดๆ ทั้งหมด เมื่อเวลาผ่านไปผลประโยชน์ที่บรูไนได้รับนั้นตกไปอยู่ในมือของต่างชาติเกือบหมดสิ้น⁴³ เนื่องจากบรูไนต้องเผชิญกับสภาวะเลวร้ายรอบด้าน สุลต่านแห่งบรูไนจึงทรงขอให้รัฐบาลอังกฤษคุ้มครองบรูไน และในที่สุด พระองค์ก็ทรงทำสนธิสัญญากับรัฐบาลอังกฤษเมื่อ วันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 1888 เพื่อยอมรับการเป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ

ในปี ค.ศ. 1957 อังกฤษเริ่มให้บรูไนมีอิสระในการปกครองตนเอง โดยจัดให้มีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก แต่เมื่ออังกฤษมีนโยบาย ให้บรูไนรวมเข้ากับสหพันธ์มาลายา (Federation of Malaya) กลุ่มนักชาตินิยมอันมีพรรคประชาชนบรูไน (Brunei People's Party) เป็นแกนนำในการคัดค้านรัฐบาลอังกฤษ เรียกร้องให้รวมบรูไนเข้ากับบอร์เนียวเหนือในส่วนที่อังกฤษปกครองด้วยเหตุผลเพื่อจะสร้างบรูไนให้เป็นประเทศใหญ่ เพราะถ้าไปรวมกับสหพันธ์มาลายาแล้ว บรูไนก็จะกลายเป็นรัฐย่อยๆ ของประเทศมาเลเซียไป ในขณะที่การเจรจาต่อรองกับรัฐบาลอังกฤษ กลุ่มแนวความคิดชาตินิยมรุนแรงได้ก่อการปฏิวัติขึ้น

⁴² สุพรรณิ กาญจนันฐิติ เรื่องเดิม หน้า 158-159.

⁴³ สุพรรณิ กาญจนันฐิติ เรื่องเดิม หน้า 159.

ในปี ค.ศ.1962 แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ภายหลังจากเหตุการณ์ปฏิวัติดังกล่าว การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของบรูไนที่เพิ่งเริ่มต้นก็สิ้นสุดลง

Worldmark Encyclopedia of the Nation; Asia and Oceania ได้กล่าวว่า “เป็นที่เชื่อกันว่าการปฏิวัติดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีนโยบายต่อต้านการรวมดินแดนทางเหนือของบอร์เนียวเข้ากับสหพันธมลายา หรือประเทศมาเลเซีย ซึ่งกำลังเจรจาอยู่ ในขณะนั้น”

ใน ค.ศ. 1968 สุลต่านเซอร์โอมาร์ อาลี ซาฟุดดินที่ ๓ (Sultan Sir Omar Ali Saifuddin III) ได้ทรงสละราชสมบัติให้แก่พระโอรส ซึ่งเป็นสมเด็จพระราชาธิบดีองค์ปัจจุบัน คือสุลต่านฮัสซานัล โบลเกียห์ (Sultan Hassanal Bolkiah)⁴⁴ นับตั้งแต่นั้นมา บรูไนกลายเป็นรัฐที่มีความมั่นคงที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากมีกำไรด้วยการขายน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่มีราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในตลาดโลก รายได้จำนวนมากได้ถูกนำไปใช้ในการสร้างสาธารณูปโภคและพัฒนาสวัสดิการสังคม⁴⁵

ในปี ค.ศ. 1978 บรูไนได้เจรจากับอังกฤษเกี่ยวกับสถานภาพของบรูไนและในเดือนมกราคม ค.ศ. 1979 ทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่า จะมีการมอบเอกราชให้กับบรูไนภายในระยะเวลาอีกห้าปี และในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1984 บรูไนก็ได้รับเอกราช หลังจากได้รับเอกราชแล้ว เซอร์ มูดา ฮัสซานัล โบลเกียห์ ก็ทรงปกครองในฐานะพระประมุขและในฐานะนายกรัฐมนตรี โดยมีพระราชวงศ์บริหารกระทรวงสำคัญทั้งหมดสำหรับอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น รัฐบาลบรูไนเน้นอุดมการณ์ที่เรียกว่า “Melayu Islam Beraja” ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของรัฐที่มีรากฐานมาจากค่านิยม จารีตประเพณีของบรูไนที่สืบเนื่องมาตั้งแต่อดีต⁴⁶

อาณาจักรภูมิศาสตร์

ประเทศบรูไนดารุสซาลามนั้นเป็นประเทศที่อยู่ในแถบพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเด่นทางด้านภูมิศาสตร์พื้นที่ประมาณ 5,775 ตารางกิโลเมตร เมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ ในพื้นที่แถบนี้แล้วปรากฏว่าบรูไนเป็นประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่กว่าประเทศสิงคโปร์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น พื้นที่ถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนที่ไม่ต่อเนื่องกัน โดยมีพื้นที่เรียกว่า “อำเภอลิมบัง” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศมาเลเซีย คั่นอยู่ระหว่างทิศตะวันออกและตะวันตกของประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศนั้นอยู่ทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงบันดาเสรีเบกาวัน ส่วนพื้นที่ทางด้านตะวันออกนั้นเป็นพื้นที่ประชากรอาศัยกันอย่างเบาบางแต่ว่ามีป่าไม้อุดมสมบูรณ์⁴⁷

ประชากรทั้งหมดในประเทศบรูไนมีประมาณราวสี่แสนคน ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นชาวมุสลิมมาเลย์ประมาณร้อยละ 67 นับเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่มีอิทธิพลทางการเมืองและการบริหารจัดการรัฐ นอกจากนี้แล้วยังมีประชาชนเชื้อสายจีนร้อยละ 15 ชาวอินเดียรวมถึงชาวเผ่าพื้นเมืองและอื่นๆ อีกร้อยละ 18 ซึ่งเกือบทั้งหมดของประชาชนกลุ่มดังกล่าวยังไม่ได้รับสัญชาติ ส่วนที่เหลือคือคนที่มาจากประเทศอื่นที่เข้ามาเป็น

⁴⁴ สุพรรณิ กาญจนันท์ อดีตรองอธิบดี กรมที่ดิน หน้า 161.

⁴⁵ Worldmark Op.Cit. p.161.

⁴⁶ สุพรรณิ กาญจนันท์ อดีตรองอธิบดี กรมที่ดิน หน้า 161.

⁴⁷ Worldmark Op.Cit. p.154.

ผู้ประกอบการ รวมทั้งผู้ชำนาญการและนักวิชาชีพจากตะวันตก คนงานโรงงานและคนงานก่อสร้างในประเทศ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้⁴⁸

ใน National Geographic; Concise Atlas of the world ได้กล่าวว่า “ประชากรในประเทศบรูไนมีประมาณ 360,000 คน ซึ่งถือเป็นจำนวนที่น้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”⁴⁹ ใน สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ได้สรุปว่า “จากการสำรวจในปี 2552 พบว่า ประชากรในประเทศบรูไน มีประมาณ 388,180 คน เป็นอันดับที่ 176 ของโลก โดยคนอายุประมาณ 15-64 ปีจะมีมากที่สุดโดย เพศชายประมาณ 135,640 คน และเพศหญิงประมาณ 136,292 คน”⁵⁰

บรูไนเป็นประเทศที่มีภูมิอากาศร้อนชื้นมีฝนตกค่อนข้างมากโดยเฉพาะในช่วงเดือนกรกฎาคมถึง ธันวาคม การที่มีฝนตกตลอดปีทำให้บรูไนมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ในหลายๆ ส่วนของประเทศ ดังนั้นแม้ประเทศบรูไนจะมีพื้นที่ไม่ใหญ่นัก แต่ก็ยังเป็นประเทศที่มีพืชและสัตว์หลากหลายชนิด บรูไนอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นน้ำมันและก๊าซธรรมชาติทำให้บรูไนเป็นประเทศที่มั่นคงโดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อประชากรสูงถึง 18,000 เหรียญสหรัฐ⁵¹ การมีทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้บรูไนสมัยใหม่มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการค้นพบและการใช้ประโยชน์จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การผลิตน้ำมันบนฝั่งเริ่มในปี ค.ศ.1929 โดยบริษัทเชลล์ (Shell) ซึ่งต่อมาเป็นบริษัทร่วมทุนบรูไนเชลล์ที่รัฐบาลถือหุ้นร้อยละ 50

การผลิตน้ำมันนอกชายฝั่งเริ่มในปี 1963 และการผลิตก๊าซธรรมชาติมีควบคู่กันในปี ค.ศ.1973 โดย มิตซูบิชิ (Mitsubishi) ต่อมามีเอลฟ์ ปีโตรเลียม (Elf Petroleum) และบริษัทอื่นๆ ที่เข้ามาร่วมประกอบการ สำหรับประเทศบรูไนนั้น รัฐบาลได้ดำเนินการขุดเจาะน้ำมันนอกชายฝั่งที่ใหญ่ที่สุดในรอบทศวรรษ บ่อน้ำมันและก๊าซนอกชายฝั่งที่ดำเนินการอยู่ทั้งหมด 6 แห่ง นับเป็นความมั่นคงทางการเงินอย่างมหาศาลของรัฐบาลบรูไนเลยทีเดียว⁵²

เศรษฐกิจของประเทศ

บรูไนเป็นผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่อันดับสามในภูมิภาคอาเซียนรองจากอินโดนีเซียและมาเลเซีย และเป็นผู้ผลิตก๊าซธรรมชาติ LNG อันดับสี่ของโลก จึงมีรายได้หลักจากการส่งออกน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ คิดเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ 90 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดโดยส่งออกไปยังญี่ปุ่น ออสเตรเลีย จีน อินเดีย สิงคโปร์ ไทย และเกาหลีใต้ ในขณะที่เดียวกัน บรูไนฯ นำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภค อาหาร และเครื่องจักรอุตสาหกรรม รถยนต์ เครื่องมือ เครื่องใช้ไฟฟ้าจากสิงคโปร์ อังกฤษ มาเลเซีย และสหรัฐอเมริกา

นอกเหนือจากอุตสาหกรรมน้ำมัน บรูไนยังมีอุตสาหกรรมอื่นๆ อีก เช่น อุตสาหกรรมฮาลาล โดยรัฐบาลได้เปิดตัวโครงการ Brunei Premium Halal Brand ขึ้น ภายใต้ความร่วมมือกับภาคเอกชนออสเตรเลีย

⁴⁸ Michael Leifer. *Op.Cit.* p.19.

⁴⁹ สีดา สอนสี, *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: นโยบายต่างประเทศหลังวิกฤติเศรษฐกิจ* (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 155.

⁵⁰ สำนักอาเซียน ; กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ , (2553), หน้า 2.

⁵¹ สำนักอาเซียน *ข่าวเรื่องเดิม*

⁵² Michael Leifer. *Op.Cit.* p. 20.

เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าและอาหารฮาลาลบรูไนสู่ตลาดสากล นอกจากนี้ยังส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีจุดขายอยู่ที่การเป็นประเทศที่มีความสงบและปลอดภัย และมีนโยบายจะพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางทางการค้าและท่องเที่ยว (Service Hub for Trade and Tourism – SHuTT 2003 Vision) และการรักษาพยาบาล

ปัจจุบันบรูไนสามารถสร้างโรงงานผลิตเมทานอล ขึ้นที่เขตอุตสาหกรรม Sungai Liang นอกจากนี้รัฐบาล พยายามส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติและการลงทุนภายในประเทศ ในโครงการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน บรูไนกำลังพยายามเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาน้ำมันเป็นหลักไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นโดยรัฐบาลได้ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมมีบทบาทมากขึ้น มีมาตรการเปิดเสรีด้านการค้าและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ยังเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากอุปสรรคหลายประการ อาทิ กฎระเบียบที่เคร่งครัดต่างๆ การห้ามชาวต่างชาติเป็นเจ้าของกิจการ การขาดช่างฝีมือ ประกอบกับคนบรูไนไม่คุ้นเคยกับวิถีชีวิตแบบใหม่และระบบเศรษฐกิจการค้าเสรี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนจากต่างชาติ

บรูไนเป็นประเทศที่ร่ำรวยไปด้วยน้ำมันและก๊าซธรรมชาติซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำรายได้มาสู่ประเทศเป็นอันดับหนึ่ง แต่รัฐบาลบรูไนก็เริ่มตระหนักว่าประเทศชาติจะพึ่งพิงรายได้จากทรัพยากรทั้งสองอย่างนี้ไม่ได้เสียแล้ว แต่ควรหันมาให้ความสนใจกับทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่ยังคงมีมากมาย เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์น้ำ และพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร เพื่อเป็นการเร่งรัดการพัฒนา รูปแบบของการลงทุน

สุลต่านบรูไนได้ทรงตั้งกระทรวงขึ้นมาใหม่คือกระทรวงอุตสาหกรรมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อทำหน้าที่ดูแลวางแผนและดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมและการลงทุน โดยเฉพาะโครงการอุตสาหกรรมที่ได้รับการสนับสนุนและเร่งรัดส่งเสริมเป็นพิเศษ ได้แก่ อุตสาหกรรมขนาดเล็ก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่สัมพันธ์กับภาคเกษตร ป่าไม้ และการประมง การดำเนินการช่วงแรกนั้น รัฐบาลมุ่งสนับสนุนโรงงานและอุตสาหกรรมขนาดเล็กในภูมิภาคที่สามารถป้อนผลผลิตให้กับผู้บริโภคในท้องถิ่นก่อนเป็นอันดับแรกแล้วจึงขยายไปสู่การผลิตเพื่อการส่งออกในระยะยาว รัฐบาลได้ตั้งความหวังว่าอุตสาหกรรมเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่เข้ามาแทนที่อุตสาหกรรมน้ำมันที่อาจหมดไปในอนาคต โดยที่ประชาชนยังมีหลักประกันว่าจะมีงานทำ จะเห็นได้ว่าบรูไนเป็นประเทศที่มั่งคั่งด้วยทรัพยากร ขณะนี้ยังมีประชากรน้อยมาก แต่บรูไนก็ไม่ได้หวังพึ่งพารายได้จากการขายน้ำมันเพียงอย่างเดียว ได้พยายามที่จะพัฒนาประเทศให้พึ่งพาตัวเองได้

อย่างไรก็ตามบรูไนเป็นประเทศที่มีค่าครองชีพสูงมากแห่งหนึ่งของโลก แต่รัฐบาลได้ให้สวัสดิการอย่างดีเลิศแก่ประชาชน อาทิ ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ส่วนบุคคล ค่ารักษาพยาบาลฟรี การศึกษา รัฐให้เปล่าจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการแก่ข้าราชการของรัฐ อุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ คือ น้ำมัน ส่วนพืชเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว และกล้วย บรูไนมีอุตสาหกรรมอื่นนอกเหนือจากอุตสาหกรรมน้ำมันอยู่บ้าง อาทิ การผลิตอาหารและเครื่องมือเครื่องใช้ การผลิตเสื้อผ้า เพื่อส่งออกไปยังกลุ่มประเทศในยุโรปและอเมริกา ทั้งนี้รัฐบาลบรูไนมุ่งที่จะพัฒนาอุตสาหกรรม ด้านการแปรรูปอาหารและผลิตเครื่องดื่ม เสื้อผ้าและสิ่งทอ เครื่องเรือนจากไม้ วัสดุก่อสร้างที่ไม่ใช่โลหะ การผลิตแก้วเพื่อใช้ทำกระจกรถยนต์

ในปี ค.ศ. 2008 รัฐบาลบรูไนได้กำหนดนโยบาย Wawasan Brunei 2035 หรือ Vision Brunei 2035 คือวิสัยทัศน์ของบรูไนในปี ค.ศ. 2035 ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนารายได้ประชาชนต่อหัวให้ติดอันดับ 1 ใน 10 ประเทศแรกของโลกภายในปี ค.ศ. 2035 และเป็นการกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม บรูไนยังคงประสบกับอุปสรรคต่างๆ ในการพัฒนาอุตสาหกรรม อาทิ การขาดแคลนช่างฝีมือ และ ตลาดภายในประเทศที่มีขนาดเล็ก ประกอบกับบรูไนไม่มีแรงงานในประเทศเพียงพอและต้องอาศัยแรงงานจากต่างประเทศเป็นหลัก

แนวโน้มการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ปัจจุบันบรูไนกำลังพยายามเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาน้ำมันเป็นหลักไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากการคาดการณ์ว่าปริมาณน้ำมันสำรองที่ยืนยันแล้ว (Proven reserve) ของบรูไนจะหมดลงในราวปี 2015 ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยในเอเชียทำให้บรูไนเร่งปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และใช้มาตรการต่างๆ เพื่อสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ ได้แก่

1. จัดตั้งสภาที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจ นำโดยเจ้าชายโมฮาเหม็ด โบลเกียห์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของบรูไน) ซึ่งมีแนวทางส่งเสริมภาคเอกชน ให้มีบทบาทมากขึ้น ในการส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

2. ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากเดิมที่เน้นนโยบายให้สวัสดิการ มาเป็นการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ และแปรรูปรัฐวิสาหกิจต่างๆ โดยให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ขยายฐานการจัดเก็บภาษี

3. ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การลงทุนในต่างประเทศของ BIA โดยหันมาลงทุนในธุรกิจด้านใหม่ๆ ซึ่งมีความเสี่ยงต่ำ เช่น การซื้อหุ้นในกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม หรือธุรกิจสายการบินต่างๆ

4. แผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่ดำเนินการระหว่างปี ค.ศ. 2001-2005 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ เพื่อกระจายความเข้มแข็งให้แก่ภาคธุรกิจอื่นๆ เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพิงภาคการผลิตน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 9 (ค.ศ. 2005-2010) ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนากิจการทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลบรูไนยังยึดแนวคิดของวิธีการปกครองที่ดี (Good Governance) รวมทั้งเน้นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับภาคเอกชน

5. ส่งเสริมการลงทุนกับต่างประเทศ และมีมาตรการเปิดเสรีด้านการค้า และสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน ไม่เฉพาะแต่บริษัทในประเทศแต่รวมถึงประเทศต่างๆ จากกลุ่มอาเซียนและนานาประเทศ

6. พัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์บริการการค้าและการท่องเที่ยว (Service Hub for Trade and Tourism - SHuTT 2003 Vision) และเป็นตลาดการขนถ่ายสินค้าที่สำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเป้าหมายประการหนึ่งของโครงการความร่วมมือของกลุ่ม Brunei Indonesia Malaysia Philippines-East ASEAN Growth Area (BIMP-EAGA)

7. สร้างความแข็งแกร่งทางการเงิน เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและเอื้ออำนวยต่อโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสาธารณูปโภคพื้นฐาน นอกจากนี้ จากการที่บรูไนได้กำหนดแผนพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการเงินนานาชาติ (Brunei International Financial Center: BIFC) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะยกระดับประเทศในด้านการบริการการเงินในระดับนานาชาติ กระจายความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และสร้างงานให้กับประชาชน

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ; ประวัติศาสตร์ทางการเมืองผ่านการขับเคลื่อนของอิสลาม

Clifford Geertz ได้กล่าวไว้ใน The Religion of Java ว่า “ระบอบอิสลามนั้นมีความแตกต่างจากระบบฮินดู โดยเฉพาะเรื่องของสถานภาพทางสังคมไม่ว่าจะเป็นการเกิดหรือชนชั้นวรรณะ แต่สำหรับศาสนาอิสลามนั้นทุกคนมีความเป็นพี่น้องกันและทุกคนมีความเชื่อเดียวกันนั้นมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน สิ่งเหล่านี้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญในการเมืองและการดำรงอยู่ของพลเมืองของมาเลเซียและอินโดนีเซีย” นอกจากนี้ “ความเชื่อดังกล่าวคือจุดหลอมรวมความเป็นพลเมืองได้อย่างดี ด้วยเหตุนี้ระบบสังคมดังกล่าวอยู่ภายใต้การดำเนินชีวิตแห่งความเท่าเทียมและความเสมอภาคเป็นพื้นฐานโดยสังเกตได้จากระบบดังกล่าวนั้น สร้างความเป็นเอกภาพในระบบความเป็นพี่น้องในอิสลาม” การละหมาดร่วมกัน เทศกาลวันตรุษและการถือศีลอดของศาสนานั้นคือเครื่องหมายและสัญลักษณ์ของความเท่าเทียมขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดีในระบบศาสนา ด้วยการดำเนินการผ่านซากาตพิตราะห์หรือทานที่จำเป็นต้องแจกจ่ายระหว่างคนรวยและคนจนในสังคมหลังเดือนถือศีลอด ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบในสังคมร่วมกันของคนมั่งมีต้องหยิบบั้นและช่วยเหลือคนยากจน”⁵³

อินโดนีเซียมีระบบการปกครองแบบสาธารณรัฐโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐและหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐธรรมนูญแห่งปี ค.ศ. 1945 (รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน) ได้กำหนด “หลักปรัชญาศีล” (Pancasila) เป็นหลักในการปกครองประเทศ ประกอบด้วย

- 1) การนับถือพระเจ้าองค์เดียว
- 2) การเป็นมนุษย์ที่เจริญและคงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรม
- 3) ความเป็นเอกภาพของอินโดนีเซีย
- 4) ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน
- 5) ความยุติธรรมในสังคมอินโดนีเซียทั้งหมด

หลักการพื้นฐานของ ปัญญาศีล คือ

ข้อแรก สร้างแนวความคิดแบบชาตินิยมแห่งอินโดนีเซีย โดยให้ประชาชนเป็นผู้ป้องกันประเทศของตน ความเป็นชาตินิยมแบบอินโดนีเซียจะถูกปลูกฝังให้ประชาชนรักชาติแต่ไม่ใช่รักชาติแบบก่อสงครามหรือสร้างความเดือดร้อนให้ชาติอื่น

⁵³ Clifford Geertz , The Religion of Java (New York ; Free Press of Glencoe,1964), pp.379-381.

ข้อสอง แนวความคิดลัทธิชาตินิยมแบบนานาชาติหรือหลักมนุษยธรรม โดยใช้ความแตกต่างสร้างความสัมพันธ์กับทุกประเทศทุกชาติในโลกแทนความเป็นพลเมืองของโลก

ข้อสาม ความเห็นพ้องต้องกันหมด การแสดงออกแทนกัน การตรึงตรองในหมู่ผู้แทนหรืออำนาจของประชาชน และการโต้แย้งว่าองค์กรผู้แทนของประชาชนกลุ่มอิสลามควรเรียกร้องการแสดงออกด้วยชื่อเรียกร้องของศาสนาอิสลาม

ข้อสี่ ยุติธรรมในสังคม จะต้องมีความยุติธรรมทางการเมืองและสำหรับผู้น้อยซึ่งทุกคนในสังคมจะมีความเท่าเทียมกัน

ข้อสุดท้าย สร้างอินโดนีเซียให้เมอร์แตกด้วยความเกรงกลัวพระเจ้าองค์เดียวคือใช้หลักการนับถือในพระเจ้าสูงสุดเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ประชาชนมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน สัญลักษณ์ทั้งห้านี้ยอมรับโดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอินโดนีเซียว่าเป็นพื้นฐานของรัฐและรวมเข้าด้วยกันเป็นสัญลักษณ์ของเครื่องหมายแห่งชาติ ภายใต้ตราสัญลักษณ์อย่างเป็นทางการเป็นรูป พญาครุฑหลักปรัชญาและวรรคทองของประเทศที่ว่า “เอกภาพในความหลากหลาย” หรือในภาษาอินโดนีเซียว่า *Bhinneka Tunggal Ika* หรือ “ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในความแตกแยกกันอยู่” นั้นเอง⁵⁴

โรเบิร์ต เฮฟเนอร์ (Robert Hefner) ได้กล่าวว่า “การขับเคลื่อนภาคประชาสังคมนั้นเป็นการพลวัตที่ยากยิ่ง ทว่า ก็ต้องดำเนินต่อไปภายใต้กรอบและแนวความคิดแห่งการแสดงให้เห็นให้ประชาคมได้รับรู้เกี่ยวกับทางเลือกไปสู่หนทางแห่งการดำรงอยู่”⁵⁵

ด้วยเหตุประการเหล่านี้ กระบวนการขับเคลื่อนในสังคมโลกยังจำเป็นที่จะสร้างพลวัตต่อไป ภายใต้การดำรงอยู่ของภาครัฐที่มีความเสถียรภาพส่วนหนึ่ง ทว่าส่วนที่ค่อนข้างสำคัญและจำเป็นมากไปกว่านั้นก็คือการขับเคลื่อนของภาคประชาสังคมเป็นหลัก ไม่นานหลังจากที่รัฐได้ออกมาจัดการของการบริหารประเทศโดยใช้หลักปรัชญา ได้เกิดการจลาจลขึ้นอย่างมากมาเพื่อต่อต้านและคัดค้านการดำเนินหลักการบริหารของรัฐ โดยมีผู้เดินออกมาชุมนุมเป็นจำนวนมากเพื่อคัดค้านนโยบายดังกล่าว โดยอ้างว่าเหตุการณ์การต่อต้านในครั้งนี้ของมุสลิมต่อความพยายามของรัฐในการสร้างความแตกแยกโดยรัฐเพื่อให้องค์กรทั้งหมดยอมรับนโยบายปรัชญา ซึ่งเป็นหลักปรัชญาแห่งรัฐนับเป็นปรัชญาเดียวของตน ด้วยประการดังกล่าว เกิดความไม่พอใจในรัฐและได้เพิ่มความรุนแรงขึ้น

การจลาจลที่ต้นงปรีโยก ปี ค.ศ.1984 นับเป็นความรุนแรงที่เห็นได้ชัดของกลุ่มผู้ต่อต้านเพื่อปฏิเสธแนวทางการบริหารของรัฐโดยการมุ่งเน้นและบังคับให้ทุกกลุ่มชนหันหน้ามายอมรับปรัชญา เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงของกลุ่มประท้วงมุสลิมกับกองกำลังรักษาความมั่นคงของรัฐในช่วงกลางคืนของวันที่ 12 กันยายน ปี ค.ศ.1984 ที่บริเวณท่าเรือ ต้นง ปรีโยก ทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก การประท้วงในครั้งนี้ได้มีการจับตัวสมาชิกสี่คนที่มุซอลลา (สถานที่หรือห้องสำหรับละหมาด) ในท้องถิ่นที่ทำร้ายทหารสองคน ขณะที่เรียกร้องให้ทำการขอโทษการกระทำดังกล่าวซึ่งถือเป็นการละเมิดความศักดิ์สิทธิ์ของสถานที่ ผู้ชนจำนวนมากที่เรียกร้อง

⁵⁴ Clifford Geertz. *Op.Cit.* p. 360.

⁵⁵ Robert W.Hefner, “A Muslim Civil Society? Indonesian Reflection on the Condition of its Possibility”, In *democratic Civility : The History AND Cross-Cultural Possibility of a Modern Political Ideal*, (New Brunswick ; Transaction Published,1998) pp.285-287.

ให้ปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังถูกสมาชิกกองพันป้องกันทางอากาศกราดยิงที่สถานีตำรวจ ทำให้มีผู้เสียชีวิตถึงสองร้อยคน ความไม่พอใจต่อนโยบายของรัฐที่พยายามบังคับให้แต่ละกลุ่มยอมรับ จนกระทั่งรัฐบาลได้เริ่มใช้ความรุนแรงขึ้นในท้องโถงสวดมนต์และบริเวณรอบๆ ตันยงปริย็อกจนเป็นเหตุให้ทหารเข้ามาสืบสวนและเป็นฉนวนเหตุแห่งความรุนแรงไปในที่สุด หลังจากมีการปะทะกันทำให้เกิดเพลิงไหม้และระเบิดเป็นระลอกในกรุงจาการ์ตา

ในเดือนมกราคมปี ค.ศ.1985 ได้เกิดการระเบิดขึ้นหลายแห่งภายในพุทธสถานโบโรบูดูร์ (Borobudur) ที่เก่าแก่ตั้งอยู่ใกล้กับเขตแดนจังหวัดยอกยาคารตา การก่อความรุนแรงดังกล่าวได้เริ่มสงบลงในปลายทศวรรษที่ 1980 เป็นเหตุมาจากการดำเนินการกองกำลังความมั่นคงและข่าวกรอง⁵⁶

อีกส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ขัดแย้งแนวความคิดปัญญาศีลนั้นก็คือฎีกาของกลุ่ม 50 ซึ่งเป็นกลุ่มแนวความคิดที่เกิดขึ้นเพื่อคัดค้านการดำเนินนโยบายของซูฮาร์โตในปีปัญญาศีล เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1980 กลุ่มนายทหารอาวุโสที่เกษียณและอดีตนักการเมืองห้าคนได้ลงนามในฎีกาวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงต่อวิธีการที่ซูฮาร์โตใช้ปัญญาศีล ซึ่งเป็นหลักปรัชญาแห่งชาติเพื่อจุดมุ่งหมายทางการเมืองของตนเอง การทำงานของกลุ่มนี้ได้พยายามหว่านล้อมให้สมาชิกของสภาที่ปรึกษาประชาชนไม่ลงคะแนนเสียงให้ซูฮาร์โตดำรงตำแหน่งสมัยที่ 7 ในเดือนพฤษภาคมปี ค.ศ.1998 ไม่นานก่อนการลาออกของซูฮาร์โต ทางกลุ่มได้เรียกร้องให้สภายุโรปยกเลิกอำนาจของเขาแต่หลังจากที่เขาถูกโค่นล้มแล้ว กลุ่มเหล่านี้ได้ยกเลิกไปในที่สุด⁵⁷

กระแสอิสลามกับพลวัตการขับเคลื่อนทางการเมือง

ช่วงแรกของการตกภายใต้อาณานิคมของชาวฮอลันดาหรือดัตช์ อิสลามมีบทบาทเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนเพื่อต่อต้านการคุกคามและการควบคุมของชาวต่างชาติ กระแสการเข้ามาของอาณานิคมและชาวยุโรปในประเทศอินโดนีเซียนั้น เริ่มแรกจากคริสต์ศตวรรษที่ 16 – 18 เช่นการบุกรุกของชาวโปรตุเกสก็คือพยายามผูกขาดการค้าเครื่องเทศด้วยการตั้งมั่นอยู่ในเกาะเครื่องเทศในระหว่างปี ค.ศ.1522 – 1669 นั้นนับเป็นมิติใหม่แห่งการควบคุมทางการค้าเครื่องเทศโดยชาวยุโรป โดยมีฮอลันดาเป็นประเทศแรกที่ได้เข้ามาจุดเรือลำแรกเทียบท่าของอินโดนีเซียในคริสต์ศักราชที่ 1596 จนถึงขั้นสุดท้ายที่ชาวอินโดนีเซียประกาศเอกราชประมาณปี ค.ศ. 1945 กระนั้นระยะเวลาทั้งหมดประมาณเกือบ 350 ปี กระทั่งนักประวัติศาสตร์ชาวอินโดนีเซียค้นพบว่า “การตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของฮอลันดานั้น นับว่าเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานมากที่สุดสำหรับอินโดนีเซีย” หลังจากที่กองเรือลำแรกเข้าสำรวจพื้นที่อินโดนีเซียได้สำเร็จในปี ค.ศ.1596 กระทั่งในระยะเวลาถัดมา ระยะเวลาแรกฮอลันดาได้กระตุ้นการค้าในเอเชียด้วยการจัดการกับลูกค้าในมิติใหม่ๆ ด้วยเหตุนี้เอง พลังแห่งการต่อรองทางการค้าของฮอลันดานั้นมีประสิทธิภาพด้วยการจัดเรือรักษาที่มั่นไว้ค่อนข้างน่ากลัวกว่าโปรตุเกส และฮอลันดามักมีนักเดินเรือที่ชำนาญการกว่าเช่นกัน กระนั้นยังไม่รวมการติดอาวุธไว้ค่อนข้างสมบูรณ์กว่าโปรตุเกสเป็นไหนๆ⁵⁸

⁵⁶ Michael Leifer, *Op.Cit.* หน้า .107.

⁵⁷ *Ibid.* p. 276.

⁵⁸ *Ibid.* pp.117-118.

การกดขี่ของฮอลันดากับชาวมุสลิมไม่ว่าจะจะเป็นสุลต่านก็เพิ่มมากขึ้นด้วยการทำสนธิสัญญาดังกล่าว เพื่อการสะดวกและความเจริญของการค้า เช่นฮอลันดาได้เข้าควบคุมพื้นที่ทางตอนใต้ของเกาะเซลีเบส นับเป็นพื้นที่ของบูตันภายใต้สนธิสัญญาบูตัน เนื่องจากในปี ค.ศ.1660 ขบวนเรือฮอลันดา 31 ลำพร้อมด้วย ลูกเรือได้เข้ามาในพื้นที่และได้รับชัยชนะเหนือโปรตุเกสและกองทัพของสุลต่านแห่งกาวะและรวมถึงการทำ สนธิสัญญาของฮอลันดากับสุลต่านเกี่ยวกับการค้าโดยข้าหลวงใหญ่ของฮอลันดา ได้ทำสัญญาให้สุลต่านยอมรับ ว่าฮอลันดานั้นสนใจหมู่เกาะเครื่องเทศ ในปี ค.ศ.1653 กระจกนั้นสุลต่านก็ไม่ยินยอมจึงเขียนสาสน์ถึงข้าหลวง ใหญ่ กระจกนั้นข้าหลวงก็ยื่นคำขาดแก่สุลต่าน

ด้วยเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่แถบนี้ สุลต่านจึงต่อต้านฮอลันดามากกว่าที่เป็นอยู่เพราะหลังจากนั้นไม่นานฮอลันดาเข้าช่วยกลุ่มประชาชนกบฏอำนาจและพยายามโค่นล้มสุลต่าน กระจกสุลต่านได้ออก คำแถลงในตอนสุดท้ายได้ว่า “สิ่งที่ชาติฮอลันดาได้ทำกับชาติเรานั้นคือการให้เรตกอยู่ภายใต้อำนาจเขานั้นเอง⁵⁹” ต่อมากระแสการต่อต้านชาวฮอลันดาก็เริ่มเกิดขึ้นเป็นระยะๆ ด้วยการเกิดสงครามที่ไม่สามารถ หลีกเลี้ยงได้โดยการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยการกดขี่ ด้วยการเกิดขึ้นของสงครามปาเดรีในช่วงปี ค.ศ.1821 – 1837 และการเกิดสงครามชวาขึ้นในระหว่างปี ค.ศ.1825 – 1830

กระแสการต่อสู้ทั้งสองครั้งนี้ของส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานอันเดียวกันนั่นก็คือความเป็นหนึ่งเดียวของ อิสลาม กระจกนั้นทั้งสองฝ่ายก็ถูกต่อต้านด้วยกลุ่มเจ้าขุนมูลนายที่คิดสมรู้ร่วมคิดกับฮอลันดา หลังจากสอง เหตุการณ์เหล่านี้ สถานการณ์ทางการเงินของฮอลันดาจึงทรุดหนัก จึงเป็นที่มาของการกอบโกยในพื้นที่นี้อย่าง ต่อเนื่องภายใต้เงื่อนไขและนโยบายที่แตกต่างกันออกไป จึงหันให้ประชาชนมาปลูกฝักและพืช เพื่อนำกำไร ส่วนนี้มาช่วยระบบเศรษฐกิจของอาณานิคมและการสร้างทางรถไฟให้แก่ประเทศอินโดนีเซีย และหลังจากนั้นก็ ได้มีเหตุการณ์การต่อต้านของประชาชนผ่านการก่อสงครามอาเจห์ขึ้นในช่วงปี ค.ศ.1873 – 1909 ด้วยกับ การกดขี่อย่างหนักของอาณานิคม กระจกนั้นยังไม่พอ เมื่อการกดขี่ดังกล่าวนำไปสู่การสร้างแนวความคิดแบบใหม่ ที่เป็น แนวความคิดแบบตะวันตกภายใต้การขยายการศึกษาแบบตะวันตกอย่างสมบูรณ์แบบและเต็มเม็ดเต็ม หน่วย นโยบายดังกล่าวผ่านการขยายการศึกษาแบบตะวันตกภายใต้แนวความคิดที่เชื่อว่า การศึกษาแบบ ตะวันตกนั้นมีความทันสมัยกว่าและแนวความคิดผ่านความเชื่อเกี่ยวกับการขยาย “วัฒนธรรมที่สูงกว่า” โดยเฉพาะในกลุ่มเจ้าขุนมูลนาย ได้ให้คำนิยามการศึกษาว่า “การศึกษาแบบตะวันตก”

Snouck Hurgronje หรือ สนูคค์ ฮูร์โกรนจี ผู้เชี่ยวชาญในศาสนาอิสลาม เป็นเจ้าหน้าที่ของเจ้า อาณานิคมที่เข้าไปยังชวาตั้งแต่ปี ค.ศ.1889 และออกเดินทางกลับฮอลแลนด์ในปี ค.ศ.1906 ได้นำเสนอ แนวความคิดว่า “การเข้ามาของระบบการศึกษาแบบตะวันตกนั้นได้ใช้ให้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงให้ ทันสมัยและเป็นเครื่องมือในการต่อต้านอิทธิพลของอิสลาม”⁶⁰ จุดมุ่งหมายสามประการอยู่เบื้องหลังการขยาย การศึกษาในประเทศอินโดนีเซียนั้นคือ

หนึ่ง ปราบปรามเพื่อขยายการเรียนรู้ เพื่อชดใช้ “หนี้เกียรติยศ” ด้วยการจัดหาหนทางไปสู่วัฒนธรรม ชั้นสูงของฮอลันดา

⁵⁹ Ibid. pp.118-119.

⁶⁰ Ibid. p.120.

สอง เพื่อต่อต้านสหพันธ์อิสลาม การรื้อฟื้นคำสอนของพวกเขาปฏิรูปและระบบการศึกษาแบบอิสลาม ด้วยการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่รัฐบาลสนับสนุนและด้วยการสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่ศาสนาและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของคริสต์ศาสนาในเชิงปฏิบัติ ทว่าในทางกลับกัน วิธีดังกล่าวส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันและการรวมกลุ่มของอิสลามอย่างเหนียวแน่นมากขึ้น

สาม จัดหาชาวอินโดนีเซียที่ได้รับการศึกษาให้เข้าทำงานในรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ต่างๆ ในการบริหารประเทศและออกนโยบาย ผ่านเงินเดือนขั้นต่ำกว่ามาตรฐานของชาวยุโรป ทว่าได้มากกว่าชาวอินโดนีเซียเป็นไหน ๆ⁶¹

ด้วยเหตุปัจจัยทั้งหมดที่ปรากฏจึงเป็นแรงขับเคลื่อนส่วนหนึ่งของประชาชนในประเทศอินโดนีเซีย โดยเฉพาะชาวมุสลิมในประเทศนี้ได้มีการออกมาขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการปลดปล่อยจากการเป็นเมืองอาณานิคมของประเทศฮอลันดา

ใน Dictionary of the modern Politics of South-East Asia ว่า “อิสลามมีบทบาทสำคัญในการเกิดลัทธิชาตินิยมเพื่อต่อต้านชาวดัตช์ กระนั้นภายใต้อุดมการณ์แห่งการปฏิวัติก็ได้ชูศาสนาไหนเป็นศาสนาหลักในการขับเคลื่อนเพื่อการปลดปล่อยที่แท้จริง”⁶² การก่อตั้งรัฐอินโดนีเซียนั้นได้ถูกก่อตั้งโดยปรัชญาแห่งความเชื่อที่ว่า “ปรัชญาแห่งปัญญา” โดยอาศัยความเชื่อที่ว่ารัฐก่อตั้งโดยพระเจ้าองค์เดียว แต่ให้สิทธิในพระเจ้าองค์ที่ต้องการเลือก

ขบวนการเคลื่อนไหวขับเคลื่อนดังกล่าวนี้ได้ก่อตั้งขึ้นโดยผู้คนในห้วงยุคสมัยนั้นตามมุมมองที่โลกจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงตามกระแสตะวันตก ด้วยเหตุนี้จึงมีการก่อตั้งกลุ่มเคลื่อนไหวขึ้นมาภายใต้ชื่อว่า “องค์กรมุฮัมมาดียะห์” ในปี ค.ศ. 1912 ในพื้นที่แถบชวา โดยเน้นงานสังคมและการศึกษา

ความหลังและอาณาบริเวณ

พื้นที่บนคาบสมุทรมลายูนับเป็นอาณาบริเวณที่ค่อนข้างกว้างใหญ่เป็นพิเศษในพื้นที่แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยพื้นที่ดังกล่าวโดยส่วนมากจะรู้จักกันในนามของคาบสมุทรมลายู ผู้เชี่ยวชาญทางด้านมลายูได้พยายามบอกกล่าวถึงพื้นที่แถบนี้ไว้อย่างละเอียดในหนังสือของนักวิชาการเกี่ยวกับความเป็นมาของพื้นที่คาบสมุทรมลายู ใน The Columbia Encyclopedia ได้กล่าวไว้ว่า คาบสมุทรมลายูหรือแหลมมลายูชาวมลายูเรียกว่า “Semenanjung Tanah Melayu” พื้นที่ตั้งแถบนี้ปรากฏในทวีปเอเชียระหว่างทะเลอันดามันของมหาสมุทรอินเดีย ช่องแคบมะละกาทางทิศใต้ และติดอ่าวไทยและทะเลจีนใต้ทางตะวันออก มีพื้นที่รวมประมาณ 181,300 ตารางกิโลเมตร แผ่นดินที่ทอดยาวไปทางทิศใต้นั้นมีประมาณ 1,100 ตารางกิโลเมตร ตั้งแต่คอคอดกะปิ่นที่แคบที่สุดไปยังสิงคโปร์ ตอนเหนือเป็นพื้นที่อยู่ของประเทศไทยและทางใต้นั้นได้จรดไปถึงพื้นที่ของประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย (นับรวมถึงแผ่นดินหมู่เกาะที่เป็นอินโดนีเซียว่าหมู่เกาะมลายู)⁶³

⁶¹ Ibid.p.121.

⁶² Ibid. p. 649.

⁶³ ถอดความมาจาก “Malay Peninsula”; The Columbia Encyclopedia, Sixth Edition. (Columbia University, 2001-2005)

พื้นที่สำคัญในคาบสมุทรมาลาญี่ได้เกิดขึ้นและนับเป็นที่รู้จักโดยการเรียกขานที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ว่าจะจะเป็นพื้นที่แหลมทองหรือสุวรรณภูมิ (Chersonesus Aurea, Golden Chersonesus, Suvarna Bhumi) โดยมากจากการเข้ามาของกลุ่มพ่อค้าจากประเทศอินเดียจนถึงต้นคริสต์ศักราช กลุ่มพ่อค้าเหล่านี้ได้ประสบความสำเร็จอย่างมากในการเผยแพร่อิทธิพลของพวกเขาเองในประเทศแถบนี้ ไม่เว้นกระทั่งการรับอิทธิพลส่วนใหญ่เกิดจากกลุ่มนักบวชชาวพุทธและชาวฮินดูในพื้นที่อินโดนีเซีย ในช่วงกลางศตวรรษที่ 8 คาบสมุทรแถบนี้ อยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์ศรีวิชัย จากสุมาตรา (พื้นที่แถบนี้บางแห่งมักเรียกราชวงศ์ว่า “ไศเลนทรา”) ที่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน⁶⁴

ในคริสต์ศตวรรษที่ 11 คาบสมุทรมาลาญี่ถูกรุกรานด้วยราชวงศ์ราเชนดรา โจหะแห่งโคโรมันเดลในอินเดียได้ หลังจากนั้นไม่นานประมาณห้าสิบปี ราชวงศ์ศรีวิชัยก็ได้เสื่อมอำนาจลงและนำไปสู่การล่มสลายในปีคริสต์ศตวรรษที่ 13 ในเวลาต่อมาในปลายศตวรรษที่ 14 อาณาจักรมาลาญี่สุมาตราภายใต้อาณาจักรมัชปาหิต ได้เข้ามามีอำนาจทางตอนใต้ทางคาบสมุทรมาลาญี่ซึ่งนับเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลกลุ่มสุดท้ายในอาณาจักรฮินดูชวา จากนั้นประมาณศตวรรษที่ 15 โดยพระเจ้าปรมศวรจากปาเล็มบังก็เข้าสู่ช่วงที่ค่อนข้างสำคัญในประวัติศาสตร์ของพื้นที่แถบนี้ด้วยการเข้าปกครองและการเริ่มต้นของการเกิดรัฐมาลาญี่ทะเลาะ ไม่นานประชาชนก็เริ่มเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาเข้ามาสู่ศาสนาอิสลาม กระทั่งพระเจ้าปรมศวรก็ได้เปลี่ยนพระนามใหม่เป็น “สุลต่านมูฮัมหมัด อีสกานดาร์ชะห์”⁶⁵

ต่อมาได้มีการกล่าวถึงการเข้ามาและการเจริญของอิสลามในพื้นที่ประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยการบอกกล่าวใน Dictionary of the modern Politics of South-East Asia ว่า “การเข้ามาของอิสลามได้หยั่งรากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณต้นศตวรรษที่ 14 เมื่อเมืองท่าต่างๆ เริ่มนับถือนิกายสุหนี่ที่พ่อค้าชาวอาหรับและอินเดียนำมาเผยแพร่ การหันมานับถือศาสนาอิสลามขยายไปทางเหนือผ่านคาบสมุทรมาเลย์เข้ามายังภาคใต้ของไทย ผ่านฝั่งทะเลทางเหนือของหมู่เกาะอินโดนีเซียไปทางภาคใต้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่เกาะแห่งนี้ จากบอร์เนียวไปทางเหนือเข้าสู่เกาะลูซอนในฟิลิปปินส์ ส่วนในพม่าอิสลามเผยแพร่ทางบกจากอินเดียมายังเขตอารากัน”⁶⁶

อินโดนีเซีย มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมาตั้งแต่ยุคโบราณในฐานะที่เป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมที่สำคัญต่างๆ เช่น ศรีวิชัย มัชปาหิต ชวา อาเจห์ รวมทั้งยังเป็นหมู่เกาะที่มีทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันบวกกับเป็นแหล่งเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก ทำให้อินโดนีเซียเจริญรุ่งเรืองมาอย่างช้านาน และเป็นประเทศหนึ่งที่ถือได้ว่ามีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาที่สำคัญของโลก

ปัจจุบัน อินโดนีเซียเป็นประเทศหมู่เกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ประกอบไปด้วยหมู่เกาะใหญ่น้อยต่างๆ มากมายไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นเจ็ดพันกว่าเกาะ และมีประชากรมากสุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 243 ล้านคน ซึ่งถือได้ว่ามีพลเมืองมากเป็นอันดับสี่ของโลกรองจากประเทศ จีน อินเดียและ

⁶⁴ อารีฟิน บินจิ, และคณะ, “ปาดานีประวัติศาสตร์และการเมือง ในโลกมาลาญี่” (ปัตตานี: มูลนิธิวัฒนธรรมภาคใต้, 2550), หน้า 27.

⁶⁵ อารีฟิน บินจิ, และคณะ, เรื่องเดิม หน้า 28.

⁶⁶ Michael Leifer. Op.Cit. p. 649.

สหรัฐอเมริกา นอกจากนี้อินโดนีเซียยังนับได้ว่าเป็นพื้นที่สำหรับผู้นับถือศาสนากระจายไปตามส่วนต่างๆ ของหมู่เกาะอินโดนีเซียโดยบริเวณผู้นับถือศาสนามากที่สุดคือ ชุมชนการค้าบนฝั่งทะเล รวมทั้งยังเป็นรัฐที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลก และเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นเดียวกัน

อินโดนีเซียนับเป็นประเทศที่มีอิสลามเป็นจำนวนมกร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมด แม้ในบางพื้นที่ เช่น มินาฮาซา (Minahassah) ในภาคเหนือของเซเลบีสมีผู้นับถือคริสเตียนประมาณ ร้อยละ 90 หรือ บวกบาค (Batak) ในสุมาตราเป็นชาวคริสเตียนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งชาวบาคส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาคริสต์ แต่ยังมีชาวบาคบางเผ่าที่นับถือศาสนาอิสลาม เช่นเผ่าบรโรโดลิง เป็นต้น

อาณาแห่งภูมิศาสตร์

สาธารณรัฐอินโดนีเซียประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ.1945 มีพื้นที่รวมจากซาบงไปจนถึงเมอราเก เป็นระยะทางกว่าสามพันไมล์ รวมจำนวนเกาะทั้งหมด 13,667 เกาะ โดยในจำนวนนั้นมีเกาะที่มีชื่อแล้วประมาณ 6,044 เกาะ และเกาะที่ผู้คนอาศัยอยู่ประมาณ 922 เกาะ⁶⁷ ด้วยเหตุนี้ประเทศอินโดนีเซียถือเป็นประเทศหมู่เกาะที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่เกาะน้อยใหญ่เป็นจำนวนมากมาย ไม่น้อยกว่า 17,504 เกาะ แต่ประชากรส่วนใหญ่จะกระจุกกระจายและอาศัยอยู่ใน 5 หมู่เกาะใหญ่ๆ ที่สำคัญ คือ

- 1) เกาะกาลิมันตัน หรือบอร์เนียวในชื่อเดิม ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 574,104 ตารางกิโลเมตร
- 2) เกาะสุมาตรา มีพื้นที่ประมาณ 480,047 ตารางกิโลเมตร
- 3) เกาะอีเรียนจายา
- 4) เกาะสุลาเวสี หรือเซเลเบส มีพื้นที่ 421,981 ตารางกิโลเมตร และ
- 5) เกาะชวา ซึ่งนับรวมเกาะมาดูรา ด้วย มีพื้นที่ 127,569 ตารางกิโลเมตร⁶⁸

ชวา แม้จะเป็นเกาะเล็กๆ แต่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางอำนาจทางการเมือง ทั้งยังมีประชากรอาศัยหนาแน่นที่สุด

การที่เป็นรัฐหมู่เกาะ ทำให้อินโดนีเซียมีพื้นที่มากพอๆ กับสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศใหญ่เป็นอันดับ 4 ในเอเชีย โดยมีพื้นที่ประมาณ 5,193,250 ตารางกิโลเมตร เป็นแผ่นดิน 2,027,087 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ทางทะเล 3,166,163 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นหมู่เกาะที่ใหญ่ที่สุดในโลก หมู่เกาะน้อยใหญ่เหล่านี้ตั้งอยู่รวมในพื้นที่ 4 ส่วน คือ

1. หมู่เกาะซุนดาใหญ่ ประกอบไปด้วย เกาะชวา สุมาตรา บอร์เนียวและสุลาเวสี
2. หมู่เกาะซุนดาน้อย ประกอบไปด้วยเกาะเล็กๆที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกของเกาะชวา มีเกาะบาห์ลี ลอมบ็อก ซุบบาวา ฟอลเรส และติมอร์
3. หมู่เกาะโมลุกกะ หรือหมู่เกาะเครื่องเทศ ตั้งอยู่ระหว่างสุลาเวสี กับอีเรียนจายาบนเกาะนิวกินี

⁶⁷ Nugroho, Indonesia ; Fact and Figures (Terbitan Pertio Baan 1967) p.11.

⁶⁸ ศูนย์บริการข้อมูลระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, "สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia)," <<http://www.test.mfa.go.th/business/web/2386.php?id=126>>

4. อีเรียนจายา หรือปาปัวอยู่ทางทิศตะวันตกของประเทศปาปัวนิวกินี

ประเทศอินโดนีเซีย มีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมดยาว 2,830 กิโลเมตร โดยติดต่อกับประเทศมาเลเซีย 1,782 กิโลเมตร ประเทศติมอร์- เลสเต 228 กิโลเมตร และประเทศปาปัวนิวกินี 820 กิโลเมตร การที่อินโดนีเซีย ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีสองมหาสมุทรขนานข้าง คือ มหาสมุทรแปซิฟิก (ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ) และมหาสมุทรอินเดีย (ด้านตะวันตกเฉียงใต้) นอกจากนั้นยังเป็นสะพานเชื่อมสองทวีป คือ ทวีปเอเชีย และทวีปออสเตรเลีย ทำให้อินโดนีเซียมีบทบาทสำคัญในการควบคุมเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลกผ่านช่องแคบที่สำคัญมาตั้งแต่ยุคโบราณ เช่น ช่องแคบลอมบ็อก ช่องแคบซุนดา

ในสภาพเช่นนี้ ทำให้อินโดนีเซียเปิดรับอิทธิพลจากภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ทั้งอิทธิพลและวัฒนธรรม เช่น อิทธิพลของศาสนาฮินดู พุทธ อิสลาม และคริสต์ปรากฏชัดอยู่ในอินโดนีเซียควบคู่กับความเชื่อดั้งเดิมของอินโดนีเซียเอง อย่างคำขวัญที่ว่า “จากซาบองถึงเมอราเก” (Dari Sabang Sampai Merauke) เป็นคำขวัญหนึ่งที่ช่วยย้อมใจให้ชาวอินโดนีเซียลุกขึ้นสู้เพื่อเอกราช ซาบองเป็นเกาะเล็กๆ อยู่เลยไปทางปลายสุดในภาคเหนือของเกาะสุมาตราเล็กน้อย เมอราเกก็อยู่ใกล้กับเขตแดนระหว่างอีเรียนตะวันตกและเกาะปาปัวนิวกินี อาณาบริเวณในน้ำและบกมีประมาณ 2 เท่าครึ่งของพื้นที่ในทวีปออสเตรเลีย แต่เนื้อที่บนบกจริงๆ มีประมาณ 735,381 ตารางไมล์ ชาวอินโดนีเซียมักจะเรียกบ้านเกิดของตัวเองว่า “ตานะห์ อาเยร์ กีตา” (Tanah Air Kita) หมายถึงพื้นที่แผ่นดินเกิด หรือแปลตามคำดังกล่าวก็หมายความว่า “แผ่นดินทั้งผืนบกและผืนน้ำของเรา”

สภาพภูมิอากาศ

สำหรับคนอื่นมักเรียกอินโดนีเซียว่า “เข็มขัดมรกตที่ปกคลุมรอบเส้นศูนย์สูตรสีเขียว” เพราะพื้นที่สีเขียวนั้น หมายถึงป่าไม้และความอุดมสมบูรณ์นั่นเอง⁶⁹ อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีฝนตกชุกโดยเฉพาะแถบบริเวณพื้นที่ กว้างใหญ่ริมฝั่งสุมาตราตะวันตก ฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะกะลิมันตันหรือที่เรารู้จักกันว่า “บอร์เนียว” ชาวตะวันตกและอีเรียนตะวันตกซึ่งไม่ห่างจากจาการ์ตามากนัก พื้นที่ในอาณาบริเวณแถบนี้เกิดแผ่นดินไหวและพายุตลอด โดยเฉพาะพายุประมาณ 322 ครั้งต่อปี และมีจำนวนฝนเฉลี่ยประมาณ 173 นิ้วต่อปี เมืองปาดังในพื้นที่แถบสุมาตราตะวันตกมีจำนวนฝนเฉลี่ยประมาณ 173 นิ้วต่อปี ส่วนเมืองโบกอร์ในชวา นั้นได้เกิดพายุใหญ่ประมาณ 322 ครั้งต่อปี และมีจำนวนน้ำฝนเฉลี่ย 165.5 นิ้วต่อปี⁷⁰ อินโดนีเซียมีเส้นศูนย์สูตรพาดผ่านและอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้ทั่วทั้งประเทศมีอากาศร้อนชื้นแบบศูนย์สูตรคืออุณหภูมิสูงตลอดปีเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส แต่ถ้าเป็นที่สูง อุณหภูมิจะลดลงตามลำดับความสูง มีฝนตกชุกตลอดปี ตามเกาะต่างๆจะมีปริมาณฝนแตกต่างกันไป โดยทั่วไปอินโดนีเซียมีแค่สองฤดูกาลเท่านั้น คือ ฤดูแล้ง (พฤษภาคม-ตุลาคม) และฤดูฝน (ธันวาคม-มีนาคม)⁷¹

⁶⁹ Alisa Zainu' ddin, *A Short History Of Indonesia*, (Cassell Australia, 1968), p.8.

⁷⁰ Alisa Zainu' ddin .*Op.Cit.* p.8 – 9.

⁷¹ กองเอเชียตะวันออก & กรมเอเชียตะวันออก, “สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia),” <<http://www.mfa.go.th/web/479.php?id=126>>.

เศรษฐกิจของประเทศ

อินโดนีเซีย เป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเนื่องมาจากการมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหมู่เกาะที่มีโครงสร้างเป็นผู้เขาไฟทั้งที่ดับแล้วและยังคุกรุ่นอยู่ ทำให้พื้นดินส่วนใหญ่เป็นดินภูเขาไฟเหมาะต่อการเพาะปลูกธัญพืชและพืชเศรษฐกิจเขตร้อนทั่วไป ประชากรจึงทำการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลักโดยใช้บริโภคภายในประเทศ การทำนาแบบขั้นบันไดเป็นที่นิยมเนื่องจากให้ผลผลิตที่สูงมาก นอกจากนี้ ยังมีการปลูกพืชเพื่อการค้าโดยจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่ส่งเป็นสินค้าออก ได้แก่ ยางพารา ข้าว ยาสูบ ข้าวโพด ปาล์มน้ำมัน กาแฟ เครื่องเทศ ชิงโคน่า (นำเปลือกมาสกัดเป็นยาควินิน) ใบชา อบเชย เป็นต้น ในด้านอุตสาหกรรมที่สำคัญของอินโดนีเซีย ได้แก่ การกลั่นน้ำมัน การต่อเรือ⁷²

อินโดนีเซียเป็นศูนย์กลางของการค้าโลกและเป็นอาณาบริเวณที่สามารถดึงดูดพ่อค้าจากต่างแดนได้เป็นอย่างดี แม้การเดินทางในประเทศเองก็มีส่วนที่เป็นพื้นที่เกาะและเป็นเทือกเขาโดยมีป่าไม้ปกคลุม กระนั้นก็ยังทำให้พ่อค้าได้เดินทางเข้ามาเพื่อมีบทบาทสำคัญในพื้นที่แถบนี้

อินโดนีเซียนับเป็นพื้นที่ค่อนข้างสำคัญ โดยเฉพาะผลผลิตที่ค่อนข้างสำคัญของประเทศที่นับได้ว่าเป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อ และผู้คนมากมายเดินทางมาหาสินค้าและผลผลิตสิ่งนี้นั้นก็คือ “เครื่องเทศ” ซึ่งทำให้หมู่เกาะเหล่านี้ถูกเรียกและขนานนามว่า “หมู่เกาะเครื่องเทศ” (Spice Island) ที่สำคัญกว่านั้นเครื่องเทศที่ปรากฏในประเทศอินโดนีเซียสามารถเป็นยาและรักษาสุขภาพของเนื้อที่ยังไม่ได้เข้าสู่กระบวนการรักษาโดยตัวยืนเป็นอย่างดี สุมาตรามีชื่อเกี่ยวกับกำยาน ทองและพริกไทย สำหรับพื้นที่แถบเกาะอัมบอนและเกาะบันดาเป็นแหล่งกำเนิดลูกจันทร์และกานพลู ซึ่งผลผลิตเหล่านี้ นับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยถนอมอาหารและเป็นเครื่องเทศอย่างดีที่นิยมใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมน้ำหอมและเพื่อประโยชน์ในการทำยาด้วย ผลผลิตของอินโดนีเซียรวมทั้งน้ำมัน เงิน ยาง ดีบุก เนื้อมะพร้าวตากแห้ง ชา กาแฟ ควินิน น้ำตาล นุ่นและข้าว⁷³

นอกจากนี้อินโดนีเซียยังมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ มีป่าเมืองร้อนครอบคลุมพื้นที่กว่า 60 % ของทั่วทั้งประเทศ ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีป่าไม้มากที่สุดเ็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังคงอุดมไปด้วยสัตว์น้ำ ทั้งสัตว์น้ำจืด และสัตว์ทะเล ตลอดจนมีทรัพยากรประเภทแร่ธาตุเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เพราะเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศมากถึง 58 % ของมูลค่าสินค้าส่งออก คู่ค้าทางเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ จีน ไทย ออสเตรเลียและซาอุดีอาระเบีย (ปี ค.ศ. 2004) การที่อินโดนีเซียเป็นประเทศใหญ่ มีประชากรมาก ทำให้มีตลาดที่ใหญ่เพราะกำลังซื้อมีมากพอสมควรรวมทั้งค่าจ้างแรงงานที่ไม่สูงนัก ทำให้เกิดการดึงดูดนักลงทุนเข้าไปในอินโดนีเซียมาก และการเมืองที่มั่นคงทำให้เสถียรภาพทางการพัฒนาเศรษฐกิจของอินโดนีเซียเจริญเติบโตอย่างเต็มที่

สภาพสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม

สาธารณรัฐอินโดนีเซียถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน เป็นแหล่งกำเนิดของอารยธรรมต่างๆ ที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาอย่างช้านานและการที่อินโดนีเซียเป็น

⁷² จัปตาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, “สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia),” <<http://www.infoplease.com/ipa/A0107634.html>>. July 2007

⁷³ จัปตาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรื่องเดิม

แหล่งเครื่องเทศที่สำคัญของโลกและเป็นช่องทางเดินเรือสายสำคัญแห่งหนึ่งของโลก จึงก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ จนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์แห่งหนึ่งของโลก ปัจจุบันอินโดนีเซียมีประชากรร้อยละ 87 นับถือศาสนาอิสลาม แต่ศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นศาสนาประจำชาติของอินโดนีเซีย เนื่องจากยังมีประชากรที่ยังนับถือศาสนาอื่นๆ อยู่ด้วย กล่าวคือประชากรบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ โดยร้อยละ 6 นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ร้อยละ 3.5 นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก ส่วนในเกาะบาหลี (Bali) และทางตะวันตกของเกาะลอมบ็อก (Western Lombok) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู มีประมาณร้อยละ 1.8 และร้อยละ 1.3 นับถือศาสนาพุทธ นอกจากนี้ยังมีคนจีนบางส่วนที่นับถือลัทธิขงจื้อซึ่งอยู่กระจัดกระจายไปตามหมู่เกาะต่างๆโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย

ภาษาราชการ คือ ภาษาอินโดนีเซีย (Bahasa Indonesia) นอกจากนั้นยังมีภาษาอังกฤษ ภาษาดัตช์ ภาษาชวาและภาษาถิ่นอื่นๆ กว่า 580 ภาษา

ด้านศิลปวัฒนธรรม อินโดนีเซียเป็นประเทศหนึ่งที่มีวัฒนธรรมทางการแสดงอันเก่าแก่และมีลักษณะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตน โดยมีพื้นฐานมาจากการรับวัฒนธรรมฮินดูปรากฏอยู่และปรับเปลี่ยนและประยุกต์มาเป็นวัฒนธรรมแบบอิสลาม ศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดของอินโดนีเซียและยังคงเป็นศิลปะประจำชาติที่เก่าแก่ที่สุด ก็คือศิลปะการเชิดหนังหรือเชิดหุ่นที่ภาษาชวาเรียกว่า “วายัง” (Wayang) หรือเรียกชื่อเต็มว่า “วายัง ปูร์วา⁷⁴” (Wayang Purwa) นอกจากนี้ยังมีอีกหลายประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญรวมทั้งประเพณีของชนเผ่าดั้งเดิมของชาวเกาะที่ยังคงได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนาน

โครงสร้างสถาบันทางการเมืองและการบริหาร

อินโดนีเซียมีการปกครองแบบรัฐเดี่ยว อันมีหลักการที่ว่า”เป็นหนึ่งเดียวในความหลากหลาย” ซึ่งใช้เป็นเครื่องผูกพันคนอินโดนีเซียเข้าไว้ด้วยกัน โดยปกครองด้วยระบอบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร มีหลักปรัชญาเป็นหลักการในการปกครองประเทศ และประกอบด้วย 7 องค์กร ดังนี้

1. สภาที่ปรึกษาประชาชน (People' Consultive Assembly: MPR)

โดยสภานี้เริ่มมีการจัดตั้งสมัยการนำของประธานาธิบดีซูการ์โนทำหน้าที่รัฐสภาของอินโดนีเซีย ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (People's Representative Council: DPR) และสภาผู้แทนระดับภูมิภาค (Regional Representatives Council: DPD)

MPR มีหน้าที่สำคัญสามประการได้แก่ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ การแต่งตั้งประธานาธิบดี/รองประธานาธิบดี และการถอดถอนประธานาธิบดี สำหรับประธานสภาคนปัจจุบัน คือนาย Nur Wahid Hidayat

2. สภาผู้แทนราษฎร (House of People's Representative: DPR)

ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 550 คน มาจากการเลือกตั้ง มีหน้าที่หลักในการออกกฎหมาย อนุมัติงบประมาณและกำกับดูแลการทำงานของรัฐบาล มีวาระการทำงานห้าปี การพิจารณาร่างกฎหมายแต่ละฉบับต้องได้รับความเห็นชอบร่วมกันระหว่าง DPR และประธานาธิบดี ร่างกฎหมายใดที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจาก

⁷⁴ วายัง เป็นศิลปะการแสดงเชิดตัวละครที่ทำมาจากหนังสัตว์ให้ปรากฏเป็นเงาบนผืนผ้าใบ ซึ่งคล้ายๆกับการเชิดหนังตะลุงของชาวไทย

ประธานาธิบดีจะไม่สามารถนำกลับมาพิจารณาใหม่ได้อีก ขณะเดียวกันร่างกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบร่วมจากประธานาธิบดีและผ่านการลงคะแนนเสียงจาก DPR แล้ว แต่ประธานาธิบดีไม่ลงนามด้วยเหตุผลใดก็ตามภายในสามสิบวันให้ถือว่ามีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายได้โดยสมบูรณ์

DPR ไม่มีอำนาจในการขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจประธานาธิบดี/รองประธานาธิบดีได้ เพราะการถอดถอนประธานาธิบดี/รองประธานาธิบดี ต้องทำตามขั้นตอนรัฐธรรมนูญ คือ DPR ต้องใช้คะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม (ที่มีจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิก DPR ทั้งหมด) เสนอเรื่องการถอดถอนให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา และหากศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเห็นชอบตามที่เสนอ DPR จึงสามารถเสนอให้ MPR พิจารณาต่อไป (อำนาจสุดท้ายในการถอดถอนประธานาธิบดี/รองประธานาธิบดี อยู่ที่ MPR) ประธานสภาคนปัจจุบันคือ นาย Marzuki Alie (ค.ศ.2009 – ปัจจุบัน) ซึ่งสังกัดพรรคดีโมแครตของประธานาธิบดีสุซีโล บัมบัง ยูโดโยโน

3.สภาผู้แทนระดับภูมิภาค (Regional Representative Council: DPD)

เป็นสถาบันใหม่ที่มีขึ้นเพื่อทดแทนผู้แทนจากภูมิภาคและองค์กรสังคม/กลุ่มอาชีพที่เคยมีอยู่เดิมที่มาจากการแต่งตั้งในอดีต ทั้งนี้มีการเลือกตั้งครั้งแรกเพื่อเลือกสภาผู้แทนระดับภูมิภาค เมื่อวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 2004 สมาชิก DPD มีจำนวนทั้งหมด 128 คน มาจากการเลือกตั้งจังหวัดละสี่คน หน้าที่ของสมาชิก DPD นอกเหนือจากการทำหน้าที่ใน MPR คือ การเสนอและให้ความเห็นร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค การยุบ/รวมจังหวัด การบริหารทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การเก็บภาษี การจัดระบบการศึกษาและศาสนา ให้กับ DPR เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเรื่องนั้น

4.สภาประชาชนระดับท้องถิ่น (Regional People's House of Representative: DPRD)

ทำหน้าที่ส่งเสริมการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น บทบัญญัติในการแก้ไขรัฐธรรมนูญปี ค.ศ.2000 กำหนดให้แบ่งระดับการปกครองภูมิภาคออกเป็นจังหวัด อำเภอและเทศบาล จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิก DPRD ในทุกระดับ (พร้อมกับการเลือกตั้ง DPR และ DPD)

5.ประธานาธิบดี

มาจากการเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งถือว่าเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซีย โดยประธานาธิบดีซูซีโล บัมบัง ยูโดโยโน เป็นประธานาธิบดีคนแรกที่มาจากการเลือกของประชาชนโดยตรง (ที่ผ่านมาประธานาธิบดีมาจากการแต่งตั้งโดย MPR) ตามรัฐธรรมนูญระบุให้ประธานาธิบดีเป็นหัวหน้ารัฐบาลและเป็นผู้บัญชาการกองทัพ ประธานาธิบดีอยู่ในตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกินสองสมัย (วาระละห้า ปี) ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีนั้น ต้องมีการรับสมัครรองประธานาธิบดีพร้อมกันด้วย

6. ศาลยุติธรรม

รัฐธรรมนูญระบุให้อำนาจตุลาการอยู่ภายใต้การดูแลของศาลฎีกาและศาลระดับรองลงมา รวมถึงศาลรัฐธรรมนูญ การจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามบทบัญญัติในการแก้ไขรัฐธรรมนูญเมื่อปี ค.ศ.2001 รัฐธรรมนูญปัจจุบันระบุว่าในการแต่งตั้งผู้พิพากษา ศาลฎีกา คณะกรรมาธิการตุลาการ (Judicial

Commission) เป็นผู้เสนอชื่อให้ MPR รับรอง จากนั้นจึงเสนอต่อให้ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้ง สมาชิก คณะกรรมการตุลาการแต่งตั้งและถอดถอนโดยประธานาธิบดี ด้วยความเห็นชอบของ DPR

7. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินสูงสุด (Supreme Audit Board: BPK)

เป็นหน่วยงานใหม่อีกหน่วยงานหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ รายงานการใช้งบประมาณต่อ DPR DPD และ DPRD (สภาท้องถิ่นระดับจังหวัด อำเภอ และเมือง) สมาชิก BPK ถูกคัดเลือกโดย DPR โดยรับฟังความคิดเห็นของ DPD และแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี⁷⁵

กระบวนการและพัฒนาการทางการเมืองของอินโดนีเซีย แม้ว่าจะเกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคสมัยเป็นอาณานิคมของประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยเฉพาะเมื่อกระแสชาตินิยมกำลังเฟื่องฟูอันเกิดจากการได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นของชนชั้นนำของอินโดนีเซียในขณะนั้น ที่ได้รับทุนการศึกษาและได้ไปเล่าเรียนยังต่างประเทศและได้รับอิทธิพลจากกรอบความคิดแบบยุโรปกลับมายังประเทศบ้านเกิด ที่ก่อเกิดความรู้สึกรักชาติบ้านเมืองและนำไปสู่การต่อต้านการปกครองของอาณานิคมอย่างเนเธอร์แลนด์อย่างกว้างขวาง

ในต้นศตวรรษที่ 20 โดยกลุ่มคนเหล่านี้ประกอบไปด้วยหลากหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มมุฮัมมาดียะห์ กลุ่มโรงเรียนที่ไม่ได้จดทะเบียนกับภาครัฐ และกลุ่มขบวนการชาตินิยมและกลุ่มการเมืองต่างๆ เช่น กลุ่มชา रिक्तอิสลาม กลุ่มพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียภายใต้การนำของซูการ์โน พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย เป็นต้น แต่เราสามารถแยกรายละเอียดของเหตุการณ์ที่สำคัญเหล่านั้นมีเหตุการณ์ใหญ่ที่สามารถมองเห็นและสะท้อนถึงพัฒนาการและกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญของประเทศอินโดนีเซีย ดังนี้

อินโดนีเซียก่อนการได้รับเอกราช

อินโดนีเซียประกอบด้วยหมู่เกาะที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน แต่เดิมหมู่เกาะต่างๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอินเดียทั้งทางด้านการค้าและวัฒนธรรม ทำให้ได้รับอิทธิพลทางด้านความเชื่อของฮินดู และพุทธ จนกระทั่งอิทธิพลของศาสนาอิสลามได้เข้ามาแทนที่ในศตวรรษที่ 13 จนชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่ในหมู่เกาะแห่งนี้หันมานับถือศาสนาอิสลาม ในศตวรรษที่ 15 อินโดนีเซียเริ่มเป็นที่สนใจของชาวยุโรปเนื่องจากเป็นแหล่งเครื่องเทศ ชาวโปรตุเกสและสเปนได้เริ่มเข้ามาในภูมิภาคนี้ โดยโปรตุเกสได้ยึดครองติมอร์ตะวันออกเป็นอาณานิคม ส่วนชาวดัตช์ได้เข้ามาทำการจัดตั้งบริษัทดัชท์อีสอินเดีย (Vereniging Oost Indische Compagnie :VOC) ในเกาะชวา การเข้ามาของอาณานิคมฮอลันดานั้นนับเป็นห้วงเวลาที่ยาวนานเกือบ 350 ปี การเข้ามาครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ.1596-1945 กระนั้นในห้วงยามดังกล่าวก็ทำใช้เพียงอาณานิคมฮอลันดาอย่างเดียว ทว่าการเข้ามาของอังกฤษบนพื้นที่แถบนี้ก็มีปรากฏให้เห็นในช่วงปี ค.ศ.1811 – 1816 ด้วยเหตุนี้ การควบคุมพื้นที่ของฮอลันดาในชวาและสุมาตราอีกทอดหนึ่ง⁷⁶

เมื่อ ค.ศ.1602 เพื่อควบคุมการค้าเครื่องเทศ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าปกครองอินโดนีเซียในฐานะอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ ในช่วงแรก บริษัท VOC ใช้วิธีเข้าไปมีอิทธิพลเหนือผู้ปกครองท้องถิ่น ต่อมา

⁷⁵ สุกสร พวงนุชมา, การดำเนินนโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียต่อประเทศติมอร์ตะวันออก (ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาระหว่างประเทศและการทูต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), หน้า

⁷⁶ Alisa Zainu' ddn.,Op.Cit. p.116.

ใน ค.ศ.1799 หลังจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เข้าควบคุมกิจการบริษัท VOC และได้เข้าปกครองอินโดนีเซียในรูปแบบอาณานิคม อินโดนีเซียตกอยู่ภายใต้การปกครองของเนเธอร์แลนด์อยู่ประมาณสามร้อยปี ถูกเนเธอร์แลนด์แสวงหาประโยชน์และเอาเปรียบมากมาย นอกจากนั้นอิทธิพลของศาสนาคริสต์ การส่งเสริมการศึกษาแบบตะวันตกและเหตุการณ์การปฏิวัติมากมายจากภายนอกประเทศ ทำให้ความรู้สึกชาตินิยมขึ้นแพร่หลายไปในหมู่ประชาชนชาวอินโดนีเซียและเกิดเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเรียกร้องเอกราช ในเดือนมกราคม ค.ศ.1942 ซึ่งเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นมีชัยชนะเหนือเนเธอร์แลนด์และได้เข้าปกครองอินโดนีเซีย เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามและประกาศยอมจำนนต่อฝ่ายพันธมิตร กลุ่มชาตินิยม นำโดยซูการ์โน (Sukarno) และโมฮัมหมัด ฮัตตา (Muhammed Hatta) ได้ถือโอกาสประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ซึ่งถือได้ว่าเป็นวันชาติของอินโดนีเซีย แต่เนเธอร์แลนด์อาณานิคมเดิมไม่ยอมรับการประกาศเอกราชของอินโดนีเซีย จึงยกกองทัพเข้าปราบปราม ผลจากการสู้รบปรากฏว่าเนเธอร์แลนด์ไม่สามารถปราบปรามกองทัพของชาวอินโดนีเซียได้ สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นพันธมิตรกับเนเธอร์แลนด์จึงเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยเพื่อหยุดความขัดแย้งกัน โดยให้ทั้งสองฝ่ายลงนามในข้อตกลงลิงกจาตี (Linggadjati Agreement) เมื่อ ค.ศ.1946 โดยเนเธอร์แลนด์ยอมรับอำนาจของรัฐบาลอินโดนีเซียในเกาะชวาและสุมาตรา

ต่อมาภายหลัง เนเธอร์แลนด์ได้ละเมิดข้อตกลง โดยได้นำทหารเข้าโจมตีอินโดนีเซีย ทำให้ประเทศอื่นๆ เช่นออสเตรเลียและอินเดีย ได้ยื่นเรื่องให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) เข้าจัดการสหประชาชาติได้เข้าระงับข้อพิพาทโดยตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ออสเตรเลีย เบลเยียม และสหรัฐอเมริกา เพื่อทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอม และได้เรียกร้องให้มีการหยุดยิง แต่เนเธอร์แลนด์ได้เข้าจับกุมตัวผู้นำคนสำคัญของอินโดนีเซีย คือ ซูการ์โนและฮัตตาไปกักขัง ภายหลังจากทหารอินโดนีเซียจึงนำตัวทั้งสองออกมาได้ ในระยะนี้ทุกประเทศทั่วโลกต่างตำหนิการกระทำของเนเธอร์แลนด์และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้กดดันเนเธอร์แลนด์มอบเอกราชคืนแก่อินโดนีเซีย ระยะเวลาดังกล่าว (ค.ศ.1945-1959) เรียกได้ว่าเป็นช่วงเวลาแห่งการปฏิวัติและการปกป้องเอกราชของอินโดนีเซียเนื่องจากการเกิดการปฏิวัติและการต่อสู้เพื่อเอกราชดำเนินไปอย่างกว้างขวาง

ในวันที่ 27 ธันวาคม ค.ศ. 1949 อินโดนีเซียได้รับอิสรภาพจากเนเธอร์แลนด์ ซูการ์โนดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีและโมฮัมหมัด ฮัตตาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ความยุ่งยากยังคงมีอยู่เนื่องจากเนเธอร์แลนด์ไม่ยินยอมให้รวมดินแดนอีเรียนจายา (หรือนิวกินีตะวันตก) เข้ากับอินโดนีเซีย อีเรียนจายาจึงยังคงอยู่ในความครอบครองของเนเธอร์แลนด์ทั้งสองฝ่ายจึงเตรียมการจะสู้รบกันอีกจนองค์การสหประชาชาติต้องเข้าไปไกล่เกลี่ยอีกครั้งหนึ่งและกำหนดให้มีการลงประชามติในอีเรียนจายา ผลปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ในอีเรียนจายาต้องการรวมอยู่กับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหประชาชาติจึงโอนอีเรียนจายาให้อยู่ในความปกครองของอินโดนีเซียเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1963 เนเธอร์แลนด์ต้องถอนตัวออกไปนับแต่นั้นเป็นต้นมา

เหตุการณ์ทางการเมืองภายหลังได้รับเอกราชจากเนเธอร์แลนด์

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ญี่ปุ่นสามารถขับไล่เนเธอร์แลนด์ออกจากแผ่นดินอินโดนีเซียได้และได้เข้าปกครองอินโดนีเซียแทนนั้น โดยได้รับการต้อนรับจากหลายแห่งซึ่งเปรียบเสมือนการเข้ามาปลดปล่อย

อินโดนีเซีย แต่แล้วทัศนคติของประชาชนที่มีต่อญี่ปุ่นก็เปลี่ยนแปลง อันเนื่องจากการเข้ามาของญี่ปุ่นเป็นความต้องการเฉพาะหน้าของญี่ปุ่นที่ต้องการทรัพยากรเพื่อใช้ในการสงครามกับฝ่ายพันธมิตร แต่เมื่อญี่ปุ่นประกาศแพ้สงครามในตอนปลายของสงครามโลกครั้งที่สอง จึงเปิดโอกาสให้อินโดนีเซียประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ.1945 ในระยะเวลาช่วงปี ค.ศ.1937-1950 ถือได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของอินโดนีเซีย โดยเรียกว่า “สมัยการปฏิวัติแห่งชาติ” ในช่วงเวลา ค.ศ.1950-1960 อินโดนีเซียถือได้ว่าเป็นยุค “เสรีประชาธิปไตย” ภายหลังได้ประกาศเอกราชจากเนเธอร์แลนด์ มีการใช้รัฐธรรมนูญเป็นแม่บทในการปกครองประเทศ(ฉบับเนเธอร์แลนด์ร่างไว้ พยายามจะร่างใหม่แต่ไม่สำเร็จ) มีซูการ์โนผู้นำพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย ผู้ประกาศเอกราชจากเนเธอร์แลนด์ เป็นประธานาธิบดีคนแรกของประเทศ และมีมุฮัมหมัด ฮัตตา เป็นรองประธานาธิบดี ในขณะที่เดียวกันกลุ่มการเมืองต่างๆเริ่มกลับมาเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น อันเนื่องมาจากการสนับสนุนของรัฐบาลซูการ์โนรวมทั้งการออกกฎหมายของรัฐบาลมาตั้งแต่ต้น การเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ.1955 และการเลือกตั้งในภูมิภาคในปี ค.ศ.1957 เต็มไปด้วยความตึงเครียดเป็นอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากการตื่นตัวและสนใจทางการเมืองของประชาชนอินโดนีเซียที่อาจกล่าวได้ว่าคนอินโดนีเซียทุกคนต้องสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่งอย่างแน่วแน่ แต่การเลือกตั้งในครั้งนี้ไม่มีพรรคใดพรรคหนึ่งชนะเด็ดขาด โดยคะแนนเสียงไปตกอยู่กับพรรคใหญ่ 4 พรรค คือพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย พรรคนาห์ละตุลอุลามาและพรรคมัสมุมิ จึงจำเป็นต้องมีรัฐบาลผสมเข้ามาบริหารประเทศ โดยพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียของซูการ์โนได้เข้ามาจัดตั้งรัฐบาล

ประธานาธิบดีซูการ์โนได้สร้างอุดมการณ์แห่งชาติขึ้นโดยการสร้างหลักปรัชญาศีลมาใช้ในการปกครองประเทศ และยังคงใช้หลักนี้มาจนถึงปัจจุบันโดยมีหลักบัญญัติที่สำคัญอยู่ 5 ข้อ ได้แก่ หลักชาตินิยม หลักมนุษยธรรม หลักประชาธิปไตย หลักยุติธรรมในสังคมและหลักความเชื่อในพระเจ้า เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายในชาติและลดความขัดแย้งของพรรคการเมือง และทั้งยังแต่งตั้งสภาที่ปรึกษาประชาชนในปี ค.ศ. 1959 แต่ซูการ์โนต้องประสบกับความยุ่งเหยิงทางการเมืองอันเนื่องมาจากปัญหามากมายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ การเพิ่มจำนวนประชากร ฉ้อราษฎร์บังหลวง การปฏิวัติต่อต้านรัฐบาล การค้าของเถื่อน เป็นต้น ทำให้ต้องประกาศกฤษฎีกาการศึกและดึงทหารเข้ามามีบทบาททางการเมือง ความยุ่งเหยิงทางการเมืองและเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ซูการ์โนยกเลิกระบบเสรีประชาธิปไตยและได้นำเอาระบบประชาธิปไตยแบบมีผู้นำแทน ในช่วงปี ค.ศ.1960-1965 ซึ่งทำให้ประธานาธิบดีมีอำนาจมากขึ้นและลดอำนาจของพรรคการเมืองต่างๆลง แต่ปัญหากลับไม่ได้รับการแก้ไข หน้าที่ยังก่อให้เกิดความไม่พอใจจากประชาชน ปัญญาชนและสื่อมวลชนมากขึ้น จนนำไปสู่การเกิดรัฐประหารขึ้นในปี ค.ศ.1965 หรือขบวนการ 30 กันยายน โดยรัฐบาลเชื่อว่าเป็นฝีมือของพรรคคอมมิวนิสต์ที่พยายามจะยึดอำนาจ แต่หลังจากนั้นไม่นานพันเอกซูฮาร์โตก็ได้ทำการยึดอำนาจกลับคืนมาได้และได้ทำการกวาดล้างสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จุดนี้ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันพรรคคอมมิวนิสต์กลายเป็นพรรคที่ผิดกฎหมายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ภายหลังรัฐประหารซูฮาร์โต ค่อยๆ ขยายอำนาจทางการเมืองและเริ่มลดอำนาจของซูการ์โนลง จนในที่สุดสามารถกดดันให้ซูการ์โนลงนามมอบอำนาจให้ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม ค.ศ. 1966 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการ

สถาปนาระบบการเมืองแบบ “ระเบียบใหม่” จนกระทั่งวันที่ 27 มีนาคม ค.ศ. 1968 สภาที่ปรึกษาประชาชนได้แต่งตั้งเขาให้เป็นประธานาธิบดีโดยการแต่งตั้งไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้ง ยุคสมัยของซูการ์โน จึงหมดบทบาททางการเมืองลง

เหตุการณ์ทางการเมืองภายใต้ระเบียบใหม่ของซูฮาร์โต

ภายใต้ระเบียบใหม่ได้ทำให้ซูฮาร์โตสามารถครองตำแหน่งประธานาธิบดีของอินโดนีเซียได้อย่างมั่นคงและยาวนานได้ถึง 7 สมัยพร้อมๆ กับการพัฒนาเศรษฐกิจของอินโดนีเซียอย่างไม่ปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ของชาติ ภายใต้ระบบการปกครองแบบระเบียบใหม่ โดยประธานาธิบดีได้ใช้กลุ่มอำนาจต่างๆ ในสังคมเพื่อเสริมสร้างอำนาจให้ตนเองได้อย่างมั่นคง อันได้แก่ กลุ่มพรรคโกลดาร์ ทหารและกลุ่มนักธุรกิจใหญ่ที่ผลานอำนาจกับรัฐบาล ทำให้อำนาจของซูฮาร์โตเป็นปีกแผ่นและมั่นคง อินโดนีเซียในยุคระเบียบใหม่นี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจที่ขยายตัวร้อยละ 500 ประชากรเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 75 ชีวิตความเป็นอยู่และการศึกษาของประชาชนดีขึ้น ผลิตอาหารเลี้ยงตนเองได้ การผลิตภาคอุตสาหกรรมก้าวหน้า การสื่อสารและคมนาคมทั่วถึงทั้งหมู่เกาะ

ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจและสังคมจะเจริญเติบโตอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน แต่ปัญหาก็ได้เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทุจริตและคอร์รัปชันในหมู่คนสนิทประธานาธิบดี ปัญหาการกระจายรายได้ ระบบการเมืองถูกควบคุมอย่างใกล้ชิด มหาวิทยาลัยและสื่อมวลชนถูกควบคุม การผูกขาดกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทำให้เกิดกระแสการต่อต้านเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงสมัยนี้เอง อินโดนีเซียได้ขยายเขตแดนของประเทศหลายครั้ง ได้แก่ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ.1963 อินโดนีเซียได้ประกาศผนวกดินแดน Dutch New Guinea หรืออิเรียนจาया (Irian jaya) นอกจากนั้นในปี ค.ศ.1975-1976 อินโดนีเซียได้บุกเข้าไปยึดครองและผนวกดินแดนติมอร์ตะวันออกซึ่งเคยเป็นอาณานิคมของโปรตุเกสและได้ประกาศผนวกดินแดนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (เป็นจังหวัดที่ 27) ในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1975 แม้ประชาคมระหว่างประเทศไม่ยอมรับการอ้างสิทธิ์เหนือติมอร์ตะวันออกของอินโดนีเซียก็ตาม

การครองอำนาจของซูฮาร์โตมั่นคงและยืนยาวมาได้กว่า 30 ปี⁷⁷ แต่ก็ต้องมาประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น กล่าวคือในวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ.1997 ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศให้ค่าเงินลอยตัว ทำให้ค่าเงินบาทลดลงทันที ประเทศอินโดนีเซียได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจของไทยอย่างรุนแรง นักลงทุนต่างโอนเงินออกจากอินโดนีเซีย ทำให้อินโดนีเซียต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และนับตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ.1998 เป็นต้นมา รัฐบาลอินโดนีเซียได้ประกาศขึ้นราคาสินค้าอุปโภคบริโภค นอกจากนั้นในประเทศอินโดนีเซียยังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจทางการเมืองและสังคม จากการที่รัฐบาลซูฮาร์โตมีลักษณะการเมืองแบบ KKN (เคเคเอ็น) หรือการเมืองในลักษณะของการสมรู้ร่วมคิด (Collusion :K) การฉ้อราษฎร์บังหลวง (Corruption : K) และลัทธิพวกพ้อง (Nepotism : N) ในกลุ่มเครือญาติและคนสนิทของซูฮาร์โต ซึ่งวิกฤตการณ์เหล่านี้ได้สร้างความเดือดร้อนให้ชาวอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก มี

⁷⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์, เอกสารการสอนชุดวิชา “การเมืองการปกครองของประเทศในเอเชีย (หน่วยที่ 815, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,2548), หน้า 14-28.

การก่อการจลาจลขึ้นตามหัวเมืองต่างๆทั่วประเทศ พร้อมกับเรียกร้องให้ซูฮาร์โตลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี และในวันที่ 21 พฤษภาคมปี ค.ศ.1998 ซูฮาร์โตต้องลงจากตำแหน่งประธานาธิบดีหลังจากดำรงตำแหน่งมาถึง 32 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสิ้นสุดยุคการปกครองของซูฮาร์โต⁷⁸

อินโดนีเซียภายใต้ยุคปฏิรูป

วันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 1999 ภายหลังจากรัฐบาลของประธานาธิบดีบักคาร์ดูติน ยูซุฟ ฮาบิบี ที่ได้ดำรงตำแหน่งแทนหลังการลงของประธานาธิบดีซูฮาร์โต⁷⁹ ถือได้ว่าเป็นยุคปฏิรูปที่สำคัญของการเมืองอินโดนีเซีย โดยเขาได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีเพื่อทำการพัฒนาและปฏิรูปทางการเมือง รวมทั้งพยายามกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค และต่อมาได้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยเป็นครั้งแรกของอินโดนีเซีย นับตั้งแต่ได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ผลการเลือกตั้งทั่วไปในครั้งนั้นปรากฏว่า พรรคพีดีไอพี (PDI-P:Partai Demokrasi Indonesia Perjuangan หรือ Democratic Party for Struggle) ซึ่งมีนางเมการ์วาที ซูการ์โนบุตรี เป็นหัวหน้าพรรค พรรคได้รับที่นั่งสูงสุด (153 ที่นั่งจาก 500 ที่นั่ง) ส่วนพรรคโกลคาร์ (Golkar) พรรคพีพีพี (PPP:Partai Persatuan Pembangunan หรือ United Development Party) และ พรรคพีเคบี (PKB:Partai Kebangkitan Bangsa หรือ National Awakening Party) ของนายอับดุลเราะห์มาน วาฮิด และพรรคพีเอเอ็น (PAN:Partai Amanat Nasional หรือ National Mandate Party) ได้คะแนนเสียงรองลงมาตามลำดับ ผลการเลือกตั้งครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าความนิยมพรรคโกลคาร์เสื่อมลง ประชาชนไม่ต้องการให้อำนาจของทหารและพรรคพวกของซูฮาร์โตกลับมาครองอำนาจได้อีก แต่หลังการเลือกตั้งสิ้นสุดลงได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้น อันเนื่องมาจากผู้นำหัวอนุรักษ์นิยมและองค์กรมุสลิมต่างๆ ไม่ยอมรับชัยชนะของพรรคพีดีไอพีที่นำโดยนางเมการ์วาที ซูการ์โนบุตรี โดยเห็นว่าสตรีไม่ควรที่จะเล่นและเป็นผู้นำทางการเมืองซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการของศาสนาอิสลาม หลายพรรคการเมืองโดยเฉพาะพรรค PKB ก็ฉวยโอกาสดังกล่าวอ้างว่าไม่อาจยอมรับสตรีเป็นประธานาธิบดีได้เช่นกัน

ดังนั้น ในการเลือกตั้งครั้งต่อมาคือการเลือกตั้งประธานาธิบดี ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1999 โดยสภาที่ปรึกษาประชาชน เป็นสถาบันที่มีอำนาจในการเลือกประธานาธิบดี ผลคือนายอับดุลเราะห์มาน วาฮิด ได้รับคะแนนสูงสุดคือ 373 คะแนน ให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ขณะที่นางเมการ์วาที ซูการ์โนบุตรี ได้คะแนนเสียงรองลงมา คือ 313 คะแนน และนายอับดุลเราะห์มาน วาฮิดฉลาดพอที่จะเชื่อเชิญนางเมการ์วาทีเพื่อดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดี เพื่อสร้างความชอบธรรมและสร้างพันธมิตรทางการเมือง โดยนางเมการ์วาทีก็ยอมรับตำแหน่งดังกล่าวด้วยดี รัฐบาลของประธานาธิบดี อับดุลเราะห์มาน วาฮิดเป็นที่คาดหวังของประชาชนอย่างมากว่าจะเข้ามาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้สำเร็จ ทว่าการบริหารการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจในสมัยของวาฮิดกลับไม่มีประสิทธิภาพมากนัก เพราะเศรษฐกิจของประเทศก็ยังคงอยู่ในสภาวะ

⁷⁸ ประทุมพร วัชรเสถียร, “อินโดนีเซียยุคซูฮาร์โต 1,” ขวัญเรือน 24 (กรกฎาคม, 2541): 98-100.

⁷⁹ ซูฮาร์โต ยอมลาออกในวันที่ 20 พฤษภาคม 2541 ภายหลังจากลาออก ทางศาลพยายามนำตัวมาขึ้นศาลเพื่อสอบปากคำในคดีนี้หรือราษฎรบ้าง หลวง แต่แพทย์อ้างเหตุผลทางการแพทย์ว่าไม่อยู่ในสภาพให้การได้ เขาจึงไม่เคยได้รับการถูกสอบสวนอย่างจริงจัง.

ที่ไม่มั่นคง อีกทั้งยังมีปัญหากองทัพ ปัญหาการแบ่งแยกดินแดน และปัญหาส่วนตัวของประธานาธิบดีในกรณีคดีอื้อฉาวที่เกี่ยวข้องกับการรับเงินจากสุลต่านบรูไน และการยกยอกเงินจากองค์การสำรองอาหารแห่งชาติ หรือ Bulog ทำให้ประธานาธิบดีอับดุลเราะห์มาน ถูกสภาที่ปรึกษาประชาชนอภิปรายไม่ไว้วางใจ และถอดถอนออกจากตำแหน่งในวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ.2001 หลังจากที่ว่าอิดดำรงประธานาธิบดีได้เพียง 11 เดือน พร้อมกับแต่งตั้งรองประธานาธิบดี เมการ์วาตี ซูการ์โนบุตรี ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่ของอินโดนีเซียแทน ตลอดสมัยของนางเมการ์วาตี ซูการ์โนบุตรี อินโดนีเซียก็เผชิญหน้ากับปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับรัฐบาลชุดก่อนๆ ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลยากจะควบคุมและแก้ไขสถานการณ์ได้โดยง่าย ปัญหาการปฏิรูประบบราชการ และรัฐวิสาหกิจให้ทันสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย ทามกลางการพัฒนาทางการเมืองก็ยังมีปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเก่าที่ยังคงฝังลึกอยู่ในระบบราชการและรัฐวิสาหกิจอินโดนีเซีย ปัญหาการปฏิรูปกองทัพ รวมถึงปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาการแพร่ระบาดของโรค SARS ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

วาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของนางเมการ์วาตี ซูการ์โนบุตรี สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 2004 เมื่ออินโดนีเซียได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งใหม่ เมื่อวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 2004 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรค Golkar ได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งโดยได้ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร 128 ที่นั่ง จากจำนวนทั้งหมด 550 ที่นั่ง ส่วนพรรค PDI-P ของประธานาธิบดีเมการ์วาตีได้รับคะแนนเป็นอันดับสอง ได้ที่นั่ง 109 ที่นั่ง หลังจากนั้น จึงจัดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียรอบที่หนึ่ง เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ.2004 โดยมีพรรคการเมืองทั้งหมด 5 พรรคเสนอรายชื่อผู้สมัครเป็นคู่ (Candidate pairs) ลงชิงตำแหน่งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี แต่เนื่องจากไม่มีผู้สมัครคู่ใดได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอินโดนีเซียจึงได้จัดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีรอบที่สอง เมื่อวันที่ 20 กันยายน ค.ศ.2004 ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายการเลือกตั้งประธานาธิบดี (Presidential Election Act) ของอินโดนีเซีย โดยมี ดร.ซูซิโล บัมบัง ยูโดโยโน (Dr.Susilo Bambang Yudhoyono-SBY) จากพรรค Democratic Party (PD) นายยูซุฟ คัลลา (Jusuf kalla) จากพรรค Golkar นางเมการ์วาตี ซูการ์โนบุตรีจากพรรค PID-P และนายฮาซิม มูชาตี (Hasyim Muzardi) จากองค์กรนั้ห้ดาตุลอลูมาะได้สิทธิลงสมัครในการเลือกตั้งรอบที่สองนี้

อินโดนีเซียสมัยปัจจุบัน

ภายหลังคณะกรรมการการเลือกตั้งอินโดนีเซียได้ประกาศผลการเลือกตั้งรอบที่สองอย่างเป็นทางการในวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ.2004 โดย ดร.ซูซิโล บัมบัง ยูโดโยโน ได้รับชัยชนะและได้สาบานตนเข้ารับตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีสืบต่อจากนางเมการ์วาตีเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ.2004 ซึ่งเป็นประธานาธิบดีคนแรกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

คณะรัฐมนตรีของประธานาธิบดีซูซิโล ประกอบด้วยรัฐมนตรี 36 คน มีถึง 4 คนที่เป็นผู้หญิงตามที่เขาเคยสัญญาไว้ระหว่างการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีสมาชิกจากพรรค PD, Golkar, PPP,PBB, PKB, PAN, PKP, และPKS ในยุคของประธานาธิบดีซูซิโล บัมบัง ยูโดโยโนได้ประสบความสำเร็จในการทำข้อตกลง

สันติภาพฉบับใหม่กับผู้นำกลุ่มกบฏในจังหวัดอาแจห์ สามารถจัดการกับผู้ก่อการที่ก่อคดี วางระเบิดพลีชีพใน เกาะบาห์ลีเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.2005 ทำให้เรียกความมั่นใจคืนจากนักลงทุนต่างชาติให้มาลงทุนในประเทศได้มากขึ้น ทว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นในรัฐบาลของประธานาธิบดียูโตโยโนก็มีไม่น้อยเช่นกัน กล่าวคือเกิด ปัญหาภัยธรรมชาติอย่างร้ายแรงมากมาย อาทิในวันที่ 26 ธันวาคมปี ค.ศ.2004 เกิดแผ่นดินไหวนอกชายฝั่งสุมาตรา จนแรงสั่นสะเทือนที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิในมหาสมุทรอินเดีย ทำให้ประชาชนอินโดนีเซียใน จังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะจังหวัดอาแจห์เสียชีวิตอย่างน้อยสองแสนคน

หลังจากนั้นอีกสามเดือน ได้เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในเกาะเนียส (Nias) ทางใต้ของสุมาตราในเดือน มีนาคมปี ค.ศ.2005 ขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาภูเขาไฟเมราปี (Mount Merapi) ที่ตั้งอยู่บนเกาะชวาห่างไป ทางตะวันตกของจาการ์ เป็นระยะทาง 460 กิโลเมตร เริ่มมีการประทุพ่นหมอกควันออกมา และตามมาด้วยการเกิดแผ่นดินไหว 6.2 ริคเตอร์ ในยอร์กยาการ์ตา (Yogyakarta) ทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 150 คนบาดเจ็บกว่า พันคน สองเดือนหลังจากนั้นก็เกิดแผ่นดินไหวขึ้นอีกครั้ง นำมาสู่การเกิดสึนามิขนาดย่อมที่ทำลายบางส่วนของ ชายฝั่งทางใต้ของชวาตะวันตก นอกจากนั้นยังเกิดภัยพิบัติอย่างอื่นอีก ไม่ว่าจะเป็น การแพร่ระบาดของไข้หวัด นก การเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ในจาการ์ตาเมื่อเดือนมกราคมปี ค.ศ.2007 เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาที่รุมเร้า เขามาตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของอินโดนีเซีย แต่เขาก็สามารถจัดการกับปัญหาให้ ลุล่วงมาได้

บทบาททหารต่อการเมืองของอินโดนีเซีย

การกอบกู้เอกราชของอินโดนีเซียจากการปกครองของเนเธอร์แลนด์ในครั้งประกาศเอกราชนั้นถือได้ ว่ากองทัพมีบทบาทสำคัญต่อการประกาศเอกราชดังกล่าว ทำให้สถานะของกองทัพของอินโดนีเซียมีเกียรติภูมิ สูงสุด และไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างแน่นอน รวมทั้งการได้รับการ ยอมรับจากประชาชนอย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่การประกาศเอกราชและการปราบปรามกบฏของคอมมิวนิสต์ ในเดือนตุลาคม 2508 เป็นต้นมา กองทัพได้เข้ามามีบทบาทเต็มทีในการเมืองอินโดนีเซีย

ในช่วงยุคเสรีประชาธิปไตยของประธานาธิบดีซูการ์โน กองทัพมีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบ เรียบร้อยของบ้านเมือง อันเนื่องมาจากการประกาศกฎอัยการและที่สำคัญยังมีบทบาทในการรวมดินแดนอิ เรียนจายามาจากการปกครองของเนเธอร์แลนด์สำเร็จ

ในยุคของประธานาธิบดีซูฮาร์โต⁸⁰ ถือได้ว่าเป็นยุคที่กองทัพมีบทบาททางการเมืองอย่างสูงสุด โดย ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ได้ใช้กองทัพเป็นฐานอำนาจที่แน่นแฟ้นและเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกครองประเทศ ในยุคสมัยนั้น โดยมีข้าราชการพลเรือนเป็นเครื่องมือเสริมอำนาจของตนเอง ผู้นำของกองทัพเข้าไปมีบทบาท เป็นผู้นำทางการเมืองในหลากหลายตำแหน่งไม่ว่าจะเป็นระดับ กระทรวง ทบวง กรม อธิบดี อาจจะถือได้ว่าเป็น ยุครุ่งโรจน์ของกองทัพก็ได้ การที่ประธานาธิบดีมีฐานอำนาจที่มาจากกองทัพเป็นส่วนใหญ่ผู้นั้น ทำให้เขาใช้ ติมอร์ตะวันออกเป็นฐานปฏิบัติการทางทหารในการต่อสู้และปราบปรามกบฏที่พยายามแบ่งแยกดินแดนออก

⁸⁰ ประทุมพร วัชรเสถียร เรื่องเดิม หน้า 7-8.

จากอินโดนีเซีย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มการเมืองในติมอร์ตะวันออก เช่น Fretilin ต่อต้านการผนวกติมอร์ตะวันออกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย ทางอินโดนีเซียจึงต้องตั้งฐานปฏิบัติการที่นี่เพื่อปราบกลุ่มนี้

การปฏิบัติการดังกล่าวก่อให้เกิดการเสียชีวิตเป็นจำนวนมากของชาวติมอร์ตะวันออกและก่อให้เกิดปฏิกิริยาจากนานาชาติที่ประณามการกระทำดังกล่าว และทั้งยังใช้ทหารในการคุ้มครองบริษัทต่างชาติที่เข้าไปทำสัมปทานขุดเจาะน้ำมันในอาเจห์และติมอร์ตะวันออกและการเข้าผนวกดินแดน อิเรียนจายาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย แต่ภายหลังกุญแจของซูฮาร์โตบทบาทของทหารก็ค่อยๆ ถูกลดอำนาจลงและคงเหลือเพียงการทำหน้าที่ทางด้านความมั่นคงมากกว่าเข้าไปมีบทบาททางการเมือง

จากการศึกษาของพิชัย เข็มทอง⁸¹ พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองนั้น เกิดมาจากเกียรติภูมิที่เกิดจากการประกาศเอกราชมาจากเนเธอร์แลนด์และการต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง รวมทั้งการที่ประธานาธิบดีมาเคยเป็นทหารมาก่อน ทำให้ประธานาธิบดีส่งทหารคนสนิทเข้าไปประจำหน่วยงานต่างๆ ในสภาอันเนื่องมาจากการกำหนดของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สภาที่ปรึกษาประชาชนส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี แต่ภายหลังกุญแจซูฮาร์โต บทบาทของทหารถูกลดอำนาจลงอันเนื่องมาจากหลายปัจจัย ทั้งการยุติของสงครามเย็น รวมทั้งการกดดันเรียกร้องจากกลุ่มเคลื่อนไหวต่างๆ ของกลุ่มประชาสังคมให้ปฏิรูปกองทัพ ทำให้บทบาทกองทัพลดลงตามลำดับ

องค์กรมุฮัมมาดียะ (The Muhammadiyah 1912 – 1942)

ใน Dictionary of the modern Politics of South-East Asia ว่า “กลุ่มมุฮัมมาดียะเป็นกลุ่มองค์กรศาสนาที่มีพื้นฐานในเมืองที่ก่อตั้งโดยเจ้าหน้าที่สุเหร่าที่เมืองย็อกยาคาร์ตาเมื่อปี ค.ศ.1912 เขาได้รับแรงบันดาลใจจากนักคิดชาวอียิปต์ชื่อมุฮัมหมัด अबดุลหะยี ที่มีการเรียกร้องให้ชำระแนวทางอิสลามไปสู่หนทางคำสอนดั้งเดิม การฟื้นฟูนี้เป็นการพยายามที่ผ่านการศึกษาและสวัสดิการสังคมเพื่อผสมกลมกลืนศาสนาอิสลามกับโลกสมัยใหม่

สำหรับกลุ่มนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงขณะการปกครองของชาวดัตช์ แต่หลังอาณานิคมปี ค.ศ.1945 กลุ่มนี้คือส่วนหนึ่งของ **มัสยุมิ** (เป็นชื่อย่อของพรรคการเมือง Partai Majelis Syuro Muslimin Indonesia มีความหมายว่าสภาที่ปรึกษาของชาวมุสลิมในอินโดนีเซีย) และมุ่งสร้างรัฐอิสลาม ทว่ามัสยุมิถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ.1960 เพราะถูกมองว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์จลาจลในภูมิภาค ในปลายทศวรรษ 1950 กลุ่มมุฮัมมาดียะนับเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่ม **พรรคสหพัฒนา** ที่ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1973 อันเป็นการรวมพรรคการเมืองอิสลามทั้งหมดเข้าด้วยกัน ในสมัยซูฮาร์โต มุฮัมมาดียะจำเป็นต้องผ่อนคลายเป็นลักษณะความเป็นอิสลามโดยการยอมรับหลักปรัชญา **ปัญญาศีลา** ของรัฐ”⁸²

⁸¹ พิชัย เข็มทอง. “นโยบายรัฐบาลกลางสาธารณรัฐอินโดนีเซีย” รายงานการวิจัยส่วนบุคคล. (วิทยาลัยการทัพบก : สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2550), หน้า 92-93.

⁸² พิชัย เข็มทอง *เรื่องเดิม* หน้า 459.

นอกจากนี้แล้ว พรรคการเมืองของประเทศอินโดนีเซียนั้นที่ควบคุมโดยซูฮาร์โตได้หมดอำนาจทางการเมืองลง ผู้นำมุฮัมมาดียะคือ ดร.อามีน ราอิส (Dr. Amien Rais) ได้ก่อตั้งพรรคอาณัติแห่งชาติ (Partai Amanat Nasional-PAN) โดยมีวาระการทำงานแนวปฏิบัติที่กว้างกว่าเขตพื้นที่เลือกตั้งของอิสลาม

พรรคอาณัติแห่งชาติได้รับคะแนนเลือกตั้งนับเป็นร้อยละ 7 และได้ที่นั่งประมาณ 35 จากจำนวน 465 ที่นั่งในการเลือกตั้งเมื่อเดือนมิถุนายนปี ค.ศ.1999 การรวมกลุ่มของพรรคการเมืองอิสลามนั้นทำให้ราอิสได้รับการคัดเลือกเป็นประธานสภาที่ปรึกษาประชาชน ซึ่งนับเป็นองค์กรสูงสุดตามรัฐธรรมนูญในเดือนตุลาคมในเวลาต่อมา

ในหนังสือ A Short History Of Indonesia เขียนโดย Alisa Zainu' ddin ได้บอกว่า “ยูดี โอโตโม” เกิดจากชนชั้นเจ้าขุนมูลนายในชวา ผู้ยึดมั่นในระเบียบวัฒนธรรมที่ชนชั้นสูงได้รับการศึกษาแบบตะวันตก และเห็นเป็นการแสดงแนวความคิดอย่างหนึ่งของลัทธิชาตินิยมอีกประการหนึ่งที่สำคัญกว่าและได้รับแรงกระตุ้นมาจากแหล่งของศาสนาและการแสดงออกทางวัฒนธรรมขององค์กรมุฮัมมาดียะ

ศาสนาอิสลามนับเป็นแหล่งกระตุ้นแหล่งหนึ่งของศตวรรษการปกครองของฮอลันดาในระยะแรกๆ ในระหว่างคริสต์ศักราชที่ 19 และ 20 การแสวงบุญที่มักกะนับเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สามารถติดต่อกันระหว่างชาวอินโดนีเซียและโลกภายนอก กระนั้นกระบวนการเกิดขึ้นของกระแสการฟื้นฟูอิสลามได้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1912 ที่ย็อกยาคารตาซึ่งเป็นบ้านของดิโปเนโกร (Diponegoro)⁸³

ส่วนหนึ่งในการเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของการก่อตั้งองค์กรมุฮัมมาดียะนี้ เนื่องจากการประกาศศาสนาของกลุ่มชาวดริสต์ศาสนา จากทศวรรษที่ 1920 องค์กรมุฮัมมาดียะได้กลายเป็นกลุ่มขบวนการฟื้นฟูที่ค่อนข้างใหญ่และรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งที่สุดในอาณานิคมอินโดนีเซีย พวกเขาได้ก่อตั้งโรงเรียนต่างๆ ที่ใช้แนวความคิดวิธีการแบบตะวันตกและสอนวิชาภาคตะวันตก รวมทั้งภาษาฮอลันดาและศาสนาด้วย พวกเขาได้ก่อตั้งโรงเรียนเด็กกำพร้า โรงพยาบาลและกิจกรรมบริการสังคมในรูปแบบอื่นๆ ด้วย นับตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่มมุฮัมมาดียะขึ้นที่ย็อกยาคารตา ในปี ค.ศ.1912 สมาคมก็เติบโตขึ้นโดยเร็ว ในปี ค.ศ.1923 มีสาขาถึง 12 สาขาในชวาและในปี ค.ศ.1937 ก็มีประมาณ 913 สาขาแม้ว่าจำนวนมากกว่าครึ่งอยู่บนเกาะรอนนอกและมีอยู่ในสุมาตราเพียง 370 สาขา

แต่เมื่อเอาเข้าจริงกลุ่มนี้ก็ไม่ได้เคลื่อนไหวทางการเมืองแต่อย่างใด จึงเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างไม่สำคัญเท่าไรสำหรับฮอลันดา กระทั่งในช่วงปลายอาณานิคม โรงเรียนมุฮัมหมัดดียาดูเหมือนมีคุณค่าพอและยอมรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลอาณานิคมทำให้พวกเขาถูกองค์กรต่างชาติอื่นๆ ซึ่งไม่ต้องการการช่วยเหลือเหล่านั้นได้กล่าวติเตียนอยู่มาก⁸⁴ ใน Islam and Civil Society in South-east Asia เขียนโดย Nakamura Mitsuo และคณะได้กล่าวว่า “กลุ่มมุฮัมมาดียะนับเป็นกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวสังคมมุสลิมอย่างตรงไปตรงมาและเป็นกลุ่มขับเคลื่อนที่ค่อนข้างสำคัญ ผ่านการทำงานเป็นกลุ่มอาสาสมัครเพื่อสังคมและมุสลิมเอ็นจีโอ กระนั้น

⁸³ Alisa Zainu' ddin, เฟซบุ๊ก สุมิตร (แปล), Op.Cit.p.226.

⁸⁴ Alisa Zainu' ddin, Op.Cit.p. 267.

กลุ่มนี้มีแนวความคิดเป็นองค์กรอิสลามในรูปแบบของกลุ่มคนหัวก้าวหน้าแบบสมัยใหม่โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อขับเคลื่อนและสร้างความเป็นเอกภาพของสังคมผ่านกระบวนการพัฒนา”⁸⁵

กลุ่มขบวนการเยาวชน

ใน A Short History Of Indonesia ซึ่งเขียนโดย Alisa Zainu' ddin, ได้กล่าวว่า “บูตี โอโตโม ก่อตั้งกลุ่มเยาวชนขบวนการแรกในหลายขบวนการด้วยกันที่เกิดขึ้นในระหว่างและหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และเมื่อ ค.ศ.1915 ได้เริ่มก่อตั้ง Tri Koro Dharmo (จุดมุ่งหมายอันประเสริฐ 3 ประการ) ในปี ค.ศ.1917 ก็ตั้งสภาเยาวชนสุมาตราและ Tri Koro Dharmo ก็ได้กลายมาเป็น “ยุวชวา” ยุวสมาคมเหล่านี้ดูเหมือนว่าจะเคลื่อนไหวจากลัทธิชาตินิยมในระดับกว้างสู่ระดับท้องถิ่น กระนั้น สถานการณ์ครั้งสำคัญของการเกิดขึ้นของเยาวชน นั่นก็คือ การประชุมในวันที่ 28 ตุลาคมปี ค.ศ.1928 ถือเป็นจุดทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่อการเกิดของ “ประเทศอินโดนีเซีย” นั่นเอง การประกาศซึ่งปณิธานคนหนุ่ม หรือ Sumpah Pemuda ของเหล่าบรรดานักชาตินิยมในวันนั้น นำมาซึ่งการสร้างและการรวมความหลากหลายของดินแดนอาณานิคมแห่งนี้ให้เกิดความเป็นเอกภาพและสำนึกที่เป็นหนึ่งเดียว”⁸⁶

ในปี ค.ศ.1925 สมาคมเยาวชนมุสลิมชื่อว่า คณะเยาวชนอิสลาม ก่อตั้งโดยฮัจยีอากุส ซาลิมเพื่อให้พัฒนา แสดงออกซึ่ง “การปฐมนิเทศด้วยใจจริงเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ ที่ประหลาดของพวกเรา การป้องกันตัวเองของพวกเราต่อต้านทุกสิ่งที่เป็นต่างชาติ” ภายใต้ธงแห่งอิสลาม สิ่งนี้นับเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นอุดมการณ์มากกว่าเป็นเรื่องการแบ่งเขต ในปี ค.ศ.1926 ได้มีการสัมมนาเกิดขึ้นครั้งแรกของกลุ่ม เป็นการรวมตัวกันของคนหนุ่มในประเทศอินโดนีเซีย (Permuda Indonesia) การสัมมนาในครั้งนี้ภายใต้การจัดตั้งคำขวัญที่ว่า “ประเทศเดียว ประชาชาติเดียวและสภาเดียว” และใช้ธงสีแดงและขาวเป็นธงของตน

กลุ่มชาริกัต อิสลาม (Sharikat Islam; 1911-1916)

ในปี ค.ศ.1910 อุตสาหกรรมผ้าบาติกของชวากลาง ในอินโดนีเซียเสื่อมลง ทำให้เกิดผลต่อหัตถกรรมบาติกของอินโดนีเซีย ก่อให้กลุ่มนักหัตถกรรมผ้าบาติกในโซโล รวมกลุ่มในปี ค.ศ.1911 และก่อตั้งกลุ่มของตัวเองโดยใช้ชื่อว่า “Sarekat Dagang Islam” สหพันธ์การค้าอิสลาม ในฐานะเป็นสหกรณ์เพื่อให้พวกเขาเข้มแข็งในการต่อต้านการค้ากับจีน

การรวมกลุ่มของกลุ่มชาริกัตนี้ก็น่าสนใจในอีกระดับหนึ่ง นับเป็นแนวความคิดของกลุ่มชาตินิยมแห่งการต่อสู้ในมิติระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือนับเป็นการรวมกลุ่มที่สร้างความเข้มแข็งในการต่อรองอำนาจผ่านมิติเศรษฐกิจ ทำให้คนท้องถิ่นตระหนักว่าหากปราศจากต้นทุนและอำนาจทางเศรษฐกิจแล้ว อำนาจต่อรองทางการเมืองก็คงไม่เกิดขึ้น

⁸⁵ Nakamura Mitsuo. *Op.cit*.pp.43-44.

⁸⁶ Nakamura Mitsuo. *Op.Cit*.pp. 268-269.

การขับเคลื่อนสังคมในสมัยนั้นมาจากสามกลุ่มที่ค่อนข้างสำคัญคือ กลุ่มพ่อค้า กลุ่มปัญญาชนที่ได้รับ การศึกษาแบบตะวันตกที่ไม่พอใจกับโครงสร้างของรัฐบาลอาณานิคม และกลุ่มผู้นำศาสนาที่มีความสำคัญอยู่ มากในท้องถิ่น กระนั้น การเกิดขึ้นของกลุ่มชาวกัตอิสลาม นี้ มี 4 ประการ คือ

หนึ่ง ให้การค้าขายของชาวมุสลิมเจริญก้าวหน้าต่อไป

สอง ให้สมาชิกของกลุ่มมีความร่วมมือช่วยเหลือกัน

สาม ความก้าวหน้าในการพัฒนาจิตใจและสวัสดิการทั่วไป

สี่ ต่อต้านความเข้าใจศาสนาอิสลามแบบผิดๆ

การสัมมนาแห่งชาติ ครั้งแรกของชาวกัตอิสลามนี้ ได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1916 เพื่อ กระตุ้นให้มวลสมาชิกและกลุ่มมวลชนตระหนักถึงบทบาทและการขับเคลื่อนของกลุ่มอย่างแท้จริง⁸⁷

กลุ่มองค์กรนัศดาตุลอุลามะ (Nahdlatul Ulama)

ใน Islam and Civil Society in South-East Asia เขียนโดย Nakamura Mitsuo และคณะ ได้ กล่าวไว้ว่า “กลุ่มผู้นำศาสนาภายใต้ชื่อ Nahdlatul Ulama นับเป็นกลุ่มองค์กรที่ใหญ่ที่สุดในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งก่อตั้งโดยองค์กรอาสาสมัครทางด้านศาสนาในสุราบายา ทางด้านชวาตะวันออก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการก่อตั้งปี ค.ศ.1926 นับเป็นกลุ่มกระบวนการที่รวมตัวกันของอินโดนีเซียผ่านแนวความคิดแบบสมัยใหม่ภายใต้ความเป็น เอกภาพแห่งอิสลาม ด้วยการดำรงซึ่งอิทธิพลในการพัฒนาการศึกษา รัฐสวัสดิการทางด้านสังคม และการ ขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจ กระนั้นกลุ่มนี้ก็ยังเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเพื่อการเป็นเอกราชจากประเทศ ฮอลันดาในปี ค.ศ.1945 อีกด้วย และที่สำคัญไปกว่านั้น กลุ่มดังกล่าวก็ได้มาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมัสมูมิหรือ Masyumi นับเป็นกลุ่มสมาชิกพิเศษใต้พรรคการเมืองอิสลามในปี ค.ศ.1945 กระนั้นกลุ่มนี้ก็ยังคงเคลื่อนไหว ผ่าน Nahdlatul Ulama ภายใต้การเป็นพรรคการเมืองอิสลามที่ไม่ขึ้นตรงกับกลุ่มไหนในปี ค.ศ.1952 – 1973

กลุ่มดังกล่าวได้กลายเป็นพลังทางการเมืองที่สำคัญในการสนับสนุนพรรคการเมืองที่ชื่อว่า The United Development party (PPP) ในปี ค.ศ.1973-1983 สำหรับกลุ่มดังกล่าวนับเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลใน การขับเคลื่อนประชาธิปไตยและภาคประชาสังคมในประเทศอินโดนีเซีย แม้ว่าการขับเคลื่อนดังกล่าวในทาง พรรคการเมืองนั้นไม่ได้ยาวนาน แต่ก็นับเป็นหน่วยการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ทรงอิทธิพลกลุ่มหนึ่ง⁸⁸

สำหรับแนวความคิดของ Nahdlatul Ulama นั้นนับเป็นพื้นฐานของวิถีคิดดังนี้คือ

หนึ่ง สนับสนุนพื้นฐานของแนวความคิดของรัฐในอุดมคติผ่านความสัมพันธ์กันระหว่างแนวคิดของ อิสลามและปัญญาศีล แม้ลึกๆ ของแนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่ค่อนข้างเกี่ยวโยงกับการขับเคลื่อนเพื่อ ก่อตั้งรัฐอิสลาม แต่กระนั้นแนวความคิดนี้ก็ถูกใช้อธิบายผ่านอิสลามแบบสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ กระบวนการขับเคลื่อนของกลุ่มนี้ได้มีผลต่อการดำรงนโยบายและให้ความร่วมมือกับนโยบายขั้นพื้นฐานแห่งรัฐ

⁸⁷ Nakamura Mitsuo, Op.Cit, pp. 278-279.

⁸⁸ Nakamura Mitsuo, Op.Cit.p.33.

สอง สนับสนุนแนวความคิดที่เชื่อมโยงกับหลักศาสนาเพื่อสนับสนุนและเน้นย้ำให้เห็นกระบวนการทัศน์ผ่านการมองโดยใช้หลักศาสนาเข้ามาอธิบายและวิเคราะห์ผ่านพื้นฐานแนวความคิดของสังคมด้วยการนำเสนอแนวความคิดอิสลามขึ้นพื้นฐาน

แนวความคิดดังกล่าวอธิบายโดยหลักการของศาสนา ภายใต้นิยามคำว่า Rahmatan Lil Alamin หรือ Mercy on the Universe คือ การทำให้เกิดสันติภาพและความสงบสุขให้กับเพื่อนร่วมโลก แนวความคิดแห่งการให้เกียรติและเป็นการให้ความสำคัญในการเรียกร้องเพื่อการเคารพและปกป้องสิทธิมนุษยชนขึ้นพื้นฐาน จนกระทั่งการนำไปสู่การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียนและการเรียนการสอนในรูปแบบของอิสลามและขยายแนวความคิดดังกล่าวให้เกิดเป็นสากล

สาม สนับสนุนการให้ความสำคัญทางด้านระบบเศรษฐกิจ ช่วงช่วงดังกล่าวอินโดนีเซียก็นับเป็นประเทศหนึ่งที่เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ยังได้สนับสนุนกลุ่มอาสาสมัครขับเคลื่อนเพื่อฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าว

ประการสุดท้าย การสนับสนุนในการขับเคลื่อน ได้เล็งเห็นทั้งการเมืองและเศรษฐกิจควบคู่กันไป ไม่ต่างกับการเกิดขึ้นของกลุ่มองค์กรอาสาสมัครด้านศาสนาและการขับเคลื่อนในภาคประชาสังคม ทว่ากลุ่มดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนแบบพรรคการเมือง (Partai Kebangkitan Bangsa) PKB

กลุ่มแห่งการขับเคลื่อนนับเป็นกลุ่มทางการเมืองที่เน้นย้ำอุดมการณ์ทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นหลัก องค์กรดังกล่าวนับเป็นองค์กรแรกๆ ทางด้านศาสนาและเป็นองค์กร NGO อีกด้วย

หลักการทำงานของกลุ่มภายใต้วิถีสากลศาสนามีดังนี้

หนึ่ง ปกป้องศาสนาและการตระหนัก

สอง ปกป้องชีวิต

สาม ปกป้องแนวความคิดและแนวทางแห่งเสรีภาพ

สี่ ปกป้องทรัพย์สินสมบัติ

ห้า ให้สิทธิในการแต่งงานและให้สิทธิในการมีลูกหลาน⁸⁹

กระบวนการขับเคลื่อนต่างๆ นับเป็นแรงกระตุ้นและพลังขับเคลื่อนอย่างใหญ่หลวงให้กับสังคมในอินโดนีเซีย กระนั้นกระแสการนำอิสลามมาปรับใช้กับการเมืองจึงเป็นมิติที่ค่อนข้างสำคัญ เพราะประเทศอินโดนีเซีย คือ แนวทางแห่งอิสลาม แม้รัฐจะไม่ประกาศหลังจากได้รับเอกราชจากฮอลันดา ทว่าวิถีสากลปฏิบัตินั้น อิสลามหาได้ไกลไปจากวิถีของประชาชนแต่อย่างใด แม้การบริหารประเทศภายใต้การนำของซูการ์โนมุ่งเน้นมิติแห่ง ปัญจศีลมากกว่ามิติแห่งศาสนาอิสลามก็ตามที ทว่าพลวัตรแห่งประชาชนและภาคประชาสังคมก็ยังมีส่วนในการใช้อิสลามในการขับเคลื่อนอยู่ดี

⁸⁹ Nakamura Mitsuo. *Op.Cit*.pp. 33-42.

ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นหนึ่งในประเทศภูมิภาคอาเซียนที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่ง และเป็นเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย มาเลเซียปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาแบบสหพันธ์รัฐโดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ⁹⁰ อย่างไรก็ตามภายใต้รูปแบบนี้ประเทศมาเลเซียเองก็ยังแบ่งเป็นรัฐที่มีประมุขประจำรัฐ ด้วยรัฐในมาเลเซียแบ่งออกเป็นรัฐที่มีเจ้าเป็นผู้ปกครองกับรัฐที่มีสามัญชนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นประมุขรัฐ และรัฐต่างๆ มีกฎหมายและความอิสระในการตัดสินใจในรัฐของตนภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ที่ได้มอบให้ ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ได้แบ่งส่วนอำนาจบริหารประเทศดังต่อไปนี้ อำนาจของรัฐบาลสหพันธ์และอำนาจรัฐบาลแห่งรัฐ

ประเทศมาเลเซียเองเป็นประเทศที่ใช้รูปแบบการบริหารประเทศระบบสหพันธ์ ซึ่งรัฐในมาเลเซียมีทั้งสิ้น 13 รัฐ ประกอบไปด้วย รัฐเปลิส (Perlis) รัฐเคดาห์(Kedah) รัฐปีนัง(Penang) รัฐเปเรค (Perak) รัฐสลังงอร์ (Selangor) รัฐเนกรีเซมบีลัน(Negeri Sembilan) รัฐมะละกา (Malaka) รัฐยะโฮร์ (Johor) รัฐปาหัง (Pahang) รัฐกลันตัน(Kelantan) รัฐซาบาห์(Sabah) และรัฐซาราวัก (Sarawak) รัฐเหล่านี้ได้มีข้อตกลงร่วมกันในเรื่องของการสร้างชาติมาเลเซีย

มาเลเซียในประวัติศาสตร์

ดินแดนมาเลเซียในปัจจุบันนั้นเป็นที่ตั้งของเหล่าเมืองหรือรัฐโบราณอิสระในอดีตซึ่งมีชุมชนอาศัยมาแล้วยาวนาน แต่ที่รวบรวมเป็นกลุ่มเป็นก้อนและถือเป็นจุดกำเนิดของมาเลเซียก็จะเป็นสมัยอาณาจักรมะละกาในช่วงศตวรรษที่ 14 ที่มะละกาได้ขยายอำนาจของตนควบคุมและผนวกเอาดินแดนใกล้เคียงมาอยู่ในอาณาเขตเพื่อผลประโยชน์ทางการค้า⁹¹ แต่ยุคของอาณาจักรมะละกาต้องสิ้นสุดลงเพราะการเข้ามาของโปรตุเกสเมื่อปี ค.ศ.1511 หลังจากนั้นมะละกาก็หมดอำนาจลง รัฐที่มีบทบาทเด่นหลังจากนั้นก็คือรัฐยะโฮร์ แต่อย่างไรก็ตามก่อนการมาถึงของอังกฤษไม่มีรัฐใดเลยในแหลมมาลายูสามารถที่จะมีอำนาจรวบรวมรัฐอิสระต่างๆ และตั้งตนเป็นศูนย์กลางแห่งรัฐมลายูได้ดังเช่นในสมัยของมะละกาได้ มาเลเซียถือว่าจุดกำเนิดของชาตินั้นเริ่มต้นขึ้นที่มะละกา

กำเนิดมะละกา

ดังที่ทราบกันไปแล้วว่าแม้ว่าประวัติศาสตร์ของประเทศนี้เริ่มต้นในยุคของมะละกา แต่หากจะกล่าวกันอย่างสมบูรณ์ก็ต้องมองกลับไปก่อนช่วงเวลานั้น เล่ากันว่าอาณาจักรมลายูเล็กๆเกิดขึ้นมาในราวๆ ศตวรรษที่ 2 หรือ 3 และหลังจากนั้นก็ได้รับอิทธิพลจากอินเดียมากกว่าพันปี และช่วงต้นศตวรรษที่ 14 มีผู้อพยพที่ได้เดินทางจากอาณาจักรศรีวิชัยเข้าสู่แหลมมาลายู มาจากบริเวณเกาะสุมาตราซึ่งตั้งอยู่ในประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน การเดินทางในครั้งนี้นำโดยเจ้าชายสุมาตราชื่อว่า ปรมเศวร (Paramesvara) เขาได้สร้างอาณาจักร

⁹⁰ John Funston, *Government and politics in Southeast Asia*, (Singapore. Institute of Southeast Asian Studies: 2001), p.170.

⁹¹ Paul Wheatley, *The Golden Khersonese* (Kuala Lumpur :University of Malaya,1961), p. 308.

แห่งใหม่ที่มีความเจริญด้านการพาณิชย์ขึ้นมา อาณาจักรแห่งนี้มีนามว่ามะละกา ต่อมามันได้กลายเป็น ศูนย์กลางการค้าขายและแหล่งเผยแผ่ศาสนาอิสลามด้วยในเวลาเดียวกันไปอีกนับศตวรรษ

มะละกาได้ถูกค้นพบเมื่อราวปี ค.ศ.1400 โดยเจ้าชายแห่งเมืองปาเล็มบังนามว่า ปรเมศวร ดินแดนนี้ ต่อมากลายเป็นศูนย์กลางการค้าขายและการเผยแผ่ศาสนาอิสลามในภูมิภาค ในช่วงเดียวกันนั้นดินแดนแหลม มลายูเองก็มีเมืองอิสระอยู่แล้วเช่นเมืองกลันตัน ตรังกานู ยะโฮร์ เป็นต้น หลังจากนั้นไม่นานมะละกาก็ได้เป็น อาณาจักรที่มีอำนาจเหนือดินแดนเหล่านี้ทั้งหมด รวมไปถึงสุมาตราและเส้นทางการค้าที่เข้าสู่ช่องแคบมะละกา ทำให้เป็นที่ดึงดูดพ่อค้าชาวต่างชาติเข้ามาทำการค้าขาย จนมะละกากลายเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญที่สุดใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น นอกจากเป็นศูนย์กลางการค้าขายแล้ว มะละกาได้เป็นอาณาจักรมุสลิมที่มี อำนาจในภูมิภาคนี้ด้วย พ่อค้าวานิชได้นำศาสนาอิสลามเข้ามาด้วย และผู้ปกครองแห่งมะละกาก็ได้ใช้นาม เรียกท่านว่าสุลต่าน ศาสนาอิสลามได้แผ่กระจายไปในแหลมมลายูและภูมิภาคอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ความมั่งคั่งของมะละกาได้เป็นที่หมายตาของชาติยุโรปที่จ้องที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือดินแดนแห่งการค้า นี้ และแล้วมันก็เป็นจุดสิ้นสุดยุคทองแห่งมะละกาซึ่งมีระยะเวลากว่าศตวรรษเท่านั้น (ค.ศ.1400 – ค.ศ. 1511)⁹²

การเข้ามาของอาณานิคมยุโรป

ราวในปี ค.ศ.1511 กองเรือแห่งโปรตุเกสที่นำโดยอัลฟองโซ เดอ อัลบูเอร์เกอ (Alfonso de Albuquerque) ที่ได้มองเห็นความมั่งคั่งของการค้าเครื่องเทศของมะละกา นำเรือเข้าสู่ท่าแห่งมะละกาและได้ เปิดฉากโจมตีและเข้ายึดเมืองจากชาวมาเล จนในที่สุดมะละกาก็ต้านไม่ไหว มะละกาจึงตกอยู่ภายใต้อำนาจ การปกครองของโปรตุเกส นั้นนับเป็นการสิ้นสุดยุคทองของมะละกาบนแหลมมลายูที่ยาวนานกว่าร้อยปี หลังจากการมาของโปรตุเกสไม่นานมะละกาก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจอย่างสมบูรณ์ ไม่นานเจ้าเมืองมะละกาก็ได้หนี ออกไปสร้างอาณาจักรใหม่ในเมืองนี้ด้วยเช่นกันชาวมาเลก็ได้ย้ายศูนย์กลางไปสู่เมืองยะโฮร์ (Johor) ที่เป็น เมืองที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของแหลมมลายู

โปรตุเกสได้ปกครองเมืองท่าแห่งนี้และได้สร้างป้อมปราการขนาดใหญ่ขึ้นและได้ใช้ประโยชน์จากเมืองนี้ หลังจากนั้นอีกนับร้อยปีเช่นกัน แต่แล้วท้ายที่สุดก็ต้องยอมสละเมืองท่าพานิชนี้ให้กับดัช (Dutch) ที่มีกำลังเข้ม แข็งกว่า ดัชเข้ายึดครองมะละกาได้ในปี ค.ศ. 1641 และได้ยึดครองเมืองนี้ไปอีกราว 150 ปี และทำให้ดัชได้รับ สิทธิพิเศษในเรื่องการค้าเครื่องเทศ และในช่วงศตวรรษที่ 18 ชาวมินังกาเบา (Minangkabau) จากสุมาตราได้ เดินทางอพยพเข้าสู่มาลายา นอกจากนี้ยังมีชาวมุสลิมจากเกาะเซเรเบสได้เข้ายึดมาลายา พวกเขาได้สถาปนา สุลต่านของตนเองขึ้นในสลังอร์ (Selangor) และยะโฮร์ (Johor) ขึ้น

⁹² Abdullah Sanusi Ahmad & All, *The Malaysian Bureaucracy: Four Decades of Development* (Malaysia, Prestice Hall, 2003), p.10.

มลายูภายใต้การปกครองของอังกฤษ

การเข้ามาของอังกฤษนั้นเริ่มขึ้นเมื่ออังกฤษเข้ายึดปีนังในปี ค.ศ. 1786 พวกเขาได้ตั้งถิ่นฐานที่เรียกว่า จอร์จทาวน์ (George Town) และพวกเขาก็ได้ควบคุมดินแดนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อที่จะคอยปกป้องเส้นทางการค้าของเขาระหว่างจีนและอินเดีย ไม่นานนักดัตช์ก็ได้ขายมะละกาให้แก่อังกฤษเพื่อแลกกับเบนคูเลน (Bencoolen) ในสุมาตรา และในปี ค.ศ. 1824 ดัตช์ได้ลงนามในสนธิสัญญายอมจำนนต่ออังกฤษในการครอบครองแหลมมลายู แต่การควบคุมอย่างเบ็ดเสร็จของอังกฤษต่อแหลมมลายูยังไม่ได้เริ่มต้นขึ้นจนช่วงต้นปี ค.ศ.1900 ในปี ค.ศ. 1819 อังกฤษได้ส่ง Sir William Raffle มาตั้งฐานการค้าในเกาะสิงคโปร์ และในปี ค.ศ.1825 อังกฤษได้ก่อตั้งเมืองขึ้นที่พวกเขาเรียกว่า Strait Settlement ที่หมายถึงมะละกา ปีนังและสิงคโปร์

ในปี ค.ศ.1840 เจมส์ บรูค (James Brook) นักผจญภัยผู้มั่งคั่งชาวอังกฤษได้ช่วยเหลือสุลต่านแห่งบรูไนยุติการขบฏในประเทศ ต่อมาในปี ค.ศ.1941 สุลต่านแห่งบรูไนได้ตอบแทนเขาด้วยการมอบดินแดนทางตอนใต้และแต่งตั้งเขาเป็นราชาแห่งเมืองนั้น (ดินแดนส่วนนี้คือรัฐซาราวักในปัจจุบัน) บรูคและลูกหลานของเขาได้รับการขนานนามว่าราชาคนขาว (White Raja) เขาและลูกหลานได้ปกครอง Sarawak ในฐานะรัฐอิสระจนถึงปี ค.ศ.1940

ในปี ค.ศ.1881 บอร์เนียวเหนือซึ่งต่อมาเรียกว่าซาบাহ (Sabah) ตกอยู่ภายใต้การปกครองของบริษัท The British North Borneo Company อังกฤษได้ประกาศให้บอร์เนียวเหนือและซาราวักเป็นเขตคุ้มครองของอังกฤษ ในปี ค.ศ.1888 ในช่วงศตวรรษที่ 19 ชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ได้อพยพเข้าสู่มาลายาในปี ค.ศ. 1896 สี่รัฐในมลายูยอมรับการเป็นที่ปรึกษาของอังกฤษคือ เปร็ค สลังงอร์ เนกรีเซมบีลันและปะหัง และได้เข้าร่วมสหพันธ์ที่อังกฤษเสนอมา (federated states) ส่วนอีกห้ารัฐที่ไม่เข้าร่วมจะเรียกว่ารัฐนอกสหพันธ์ (un-federated states) คือ กลันตัน เคดะห์ ปะลิส ยะโฮร์ และตรังกานู ซึ่งความแตกต่างของสองรูปแบบนี้คือรัฐสหพันธ์จะอยู่ในอำนาจของอังกฤษมากกว่ารัฐนอกสหพันธ์ ในปี ค.ศ.1914 อังกฤษได้มีอำนาจโดยตรงและทางอ้อมเหนือมาเลเซียซึ่งในตอนนั้นเรียกว่า British Malaya ซึ่งในช่วงเวลานี้อังกฤษได้ปกครองโดยตรงใน สิงคโปร์ มะละกาและปีนัง และได้ปกครองโดยทางอ้อมในรัฐบอร์เนียวแห่งซาราวักและบอร์เนียวเหนือ (Sabah)

เอกราชจากอังกฤษ

หลังความพ่ายแพ้ต่อญี่ปุ่นชั่วคราวในสงครามโลกครั้งที่สอง อังกฤษกลับมาด้วยข้อเสนอใหม่ที่จะรวมเอาพื้นที่ปกครองของตนเข้าด้วยกันโดยเรียกว่าสหภาพมลายัน (Malayan Union) แต่ในท้ายที่สุดก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากสุลต่านและชาวมาเลเซียซึ่งรู้สึกรังเกียจหากจัดตั้งรัฐในรูปแบบดังกล่าวพวกเขาต้องสูญเสียอำนาจทางการเมืองไป เพราะการเป็นสหภาพนั้นจะให้สิทธิแก่ผู้อพยพชาวจีนและอินเดียเท่ากับพวกเขา อังกฤษก็เลยยกเลิกรูปแบบการปกครองดังกล่าวเสีย ท้ายที่สุดสหพันธ์รัฐมาลายา (Federation of Malaya) ก็ได้ถือกำเนิดขึ้นมาในปี ค.ศ.1948 โดยมีรัฐมาเลเซียเก้ารัฐบวกกับรัฐภายใต้อาณานิคมอีกสองรัฐคือ มะละกาและปีนัง โดยอังกฤษไม่ได้นำสิงคโปร์เข้าร่วมด้วย โดยรูปแบบนี้จะให้สิทธิพิเศษและปกป้องอำนาจและผลประโยชน์ของผู้ปกครองมาเลเซียและชาวมาเลเซีย

ในปี ค.ศ.1955 สมาคมจีนแห่งมาลายา (MCA) ได้ร่วมมือกับอัมโน (UMNO) ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยพวกเขาสามารถนำสมาชิกพรรคเข้าสู่สภามากถึง 51 ที่นั่งจากทั้งหมด 52 ที่นั่ง ส่วนอีก 1 ที่นั่งนั้นเป็นของพรรคอิสลาม จากชัยชนะครั้งนี้ของกลุ่มต่อต้านอาณานิคมอังกฤษจึงได้สละอำนาจเหนือดินแดนแห่งนี้ อังกฤษได้ปกครองสหพันธ์มาลายาดำเนินไปจนกระทั่งมอบเอกราชให้กับมาลายาในปี 1957 และเมื่อธงชาติอังกฤษถูกนำลงมาในกรุงกัวลาลัมเปอร์ที่สนามเอกราช Dataran Merdeka นั่นก็คือการได้เอกราชอันสมบูรณ์จากอังกฤษ ตุนกูอับดุลเราะห์มานได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของมาลายา

รัฐธรรมนูญใหม่ปี ค.ศ.1957 ได้ให้อำนาจในการปรับปรุงรูปแบบสหพันธ์ใหม่ให้มีความยืดหยุ่นขึ้น โดยก่อนหน้านี้ระบบสหพันธ์ในปี ค.ศ.1948 ได้รวมอำนาจนิติบัญญัติ (legislative power) ไว้แก่ส่วนกลางแต่ได้กระจายอำนาจบริหาร (administrative responsibility) แก่รัฐต่างๆ ไปดูแล แต่ในรัฐธรรมนูญใหม่นั้นได้ให้อำนาจรัฐบาลแต่ละระดับในการบริหารคนของตนภายใต้กำลังความสามารถด้านนิติบัญญัติของตนเอง ทั้งนี้รัฐบาลของรัฐต่างๆ และของสหพันธ์ได้มอบอำนาจตัวแทนให้แก่ผู้อื่นผ่านการตกลงร่วมกันในการดำเนินการด้านบริหาร

มาเลเซียถือกำเนิด

แม้จะได้รับเอกราชจากอังกฤษมาเมื่อปี ค.ศ.1957 ประเทศที่ชื่อมาเลเซียก็ยังไม่ได้อธิปไตยขึ้นมาบนแผนที่โลก นายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศใหม่แห่งนี้มีนามว่า Tunku Abdulrahman ในช่วงต้นปี 1950 เขาและพรรคพวกได้ก่อตั้งพันธมิตรทางการเมืองจากสามพรรคการเมืองที่มาจากสามชนชาติหลักในมาลายา คือ UMNO MCA และ MIC ทั้งสามพรรคได้จดทะเบียนจัดตั้งพรรคใหม่ เรียกว่า “พรรคพันธมิตร” ซึ่งต่อมากลุ่มนี้ได้เป็นผู้นำแถวหน้าของแนวร่วมแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรทางการเมืองที่ทรงอำนาจมากที่สุดในมาเลเซียจนถึงปัจจุบัน

ในปี ค.ศ.1961 “มาเลเซีย” ได้ถือกำเนิดขึ้นหลังจาก Tunku Abdulrahman ได้ให้คำมั่นต่อสิงคโปร์ ซาบาห์และซาราวักในการเข้าร่วมกับสหพันธ์ ก่อนหน้านั้นในช่วงปี ค.ศ.1960 ความเป็นสมาชิกของสหพันธ์มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในที่สุดมันก็ได้มีรูปร่างใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุดเมื่อมาเลเซียถือกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ.1963 ชาวมาเลเซียซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ดั้งเดิมของประเทศหวังว่าการรวมกับซาบาห์และซาราวักจะช่วยให้เกิดความสมดุลในจำนวนชาวจีนที่มาจากสิงคโปร์

ความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลง

ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจและการเมืองได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้นำของชาวจีนแห่งสิงคโปร์ และผู้นำชาวมาเลเซียของรัฐบาลแห่งสหพันธ์ ในที่สุดก็นำมาซึ่งความแตกหักที่ลงเอยด้วยการที่สิงคโปร์ได้ถอนตัวออกจากสหพันธ์อย่างสันติและได้กลายเป็นรัฐเอกราชในที่สุด

ก่อนหน้านี้นี้ประเทศมาเลเซียในช่วง British Malay นั้น กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหลายได้ประกอบอาชีพตามแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีความเป็นพหุชาติพันธุ์ที่รวบรวมคนจากหลายเชื้อชาติและวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ชาวมาเลเซียควมรัฐบาลและการเกษตร ในขณะที่ชาวจีนควมการพานิชและ

อุตสาหกรรม ชาวจีนไม่พอใจอำนาจทางการเมืองของชาวมาเลย์ และชาวมาเลย์ก็ไม่พอใจการประสบความสำเร็จด้านเศรษฐกิจของชาวจีนเช่นกัน ในที่สุดความตึงเครียดเหล่านี้ได้นำไปสู่ความรุนแรงทางชาติพันธุ์ ครั้งร้ายแรงของมาเลเซียในปี ค.ศ. 1969 เกิดการจลาจลนองเลือดหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปในแหลมมลายู รัฐบาลจึงได้ประกาศภาวะฉุกเฉินระงับการใช้รัฐธรรมนูญและสภาจนถึงปี ค.ศ.1971 การปะทะกันทางเชื้อชาติครั้งนี้เป็นความเจ็บปวดที่สุดสำหรับชาติใหม่ที่ชาวมาเลย์ส่วนใหญ่ต้องการที่จะลืม

ภายหลังเหตุการณ์จลาจล ผู้นำมาเลเซียได้นำเอาเรื่องดังกล่าวมาเป็นบทเรียนโดยพยายามสร้างความ เป็นหนึ่งเดียวของคนในชาติ มาเลเซียได้ห้ามการโต้แย้งกันแม้แต่ในรัฐสภาในเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน รวมถึงเรื่องของสิทธิพิเศษของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูและชนพื้นเมืองรัฐซาบฮาร์และรัฐซาราวัก และเรื่องอำนาจสูงสุดของชาวมาเลย์ กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ใช้ภาษามาเลย์เป็นภาษาราชการหลักด้วยอย่างไรก็ตามมีผู้ใช้ ชาวมาเลย์ (Non-Malays) จำนวนมากที่ไม่พอใจความพยายามของรัฐบาลที่จะสร้างชาติโดยการเน้นวัฒนธรรม ของชาวมาเลย์แต่ก็ไม่มีเหตุการณ์รุนแรงดังช่วงที่ผ่านมา

เมื่อเหตุการณ์ภายในสงบลงมาเลเซียก็เริ่มดำเนินการพัฒนาประเทศต่อไปทันทีโดยได้กำหนดการ ยกระดับเศรษฐกิจของชาวมาเลย์ ในปี ค.ศ.1971 รัฐบาลได้เริ่มโครงการระยะยาว 21 ปี ที่เรียกกันว่านโยบาย เศรษฐกิจใหม่ (New Economic Policy) เพื่อที่จะได้สร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และเพื่อที่จะลดความร่ำรวยทางการเมืองของชาติพันธุ์ลง ในปี ค.ศ.1974 รัฐบาลได้สร้างพรรคพันธมิตรขึ้น เรียกว่า แนวร่วมแห่งชาติ หรือ Barisan Nasional (National Front) ได้รวมเอาชาวมาเลย์ ชาวจีน กลุ่ม อิสลามเข้าไว้ด้วยกัน

นอกจากเรื่องการจัดการด้านชาติพันธุ์แล้ว มาเลเซียยังประสบความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ในการสร้าง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ สองทศวรรษต่อมาได้มีความก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจอย่างมากและที่ ปฏิเสธไม่ได้ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเชื้อชาติ ชาวมาเลเซียยกความดีความชอบให้แก่ นายกรัฐมนตรีคนที่สี่ซึ่งดำรงตำแหน่งระหว่างปี 1981-2003 อย่าง Datuk Seri Dr. Mahathir bin Muhammad นั้นเอง

หลังจากนั้นมาเลเซียก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในด้านเศรษฐกิจ มาเลเซียเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงและต่อเนื่องแม้จะต้องผ่านช่วงเวลาเศรษฐกิจ ตกต่ำทั่วโลกที่เริ่มต้นมาจากประเทศไทย (Tom Yam Crises) แต่ด้วยนโยบายทางเศรษฐกิจที่ดำเนินการโดยที่ มีฐานทางการเมืองที่แน่นหนาทำให้ทิศทางในการดำเนินงานของรัฐบาลมีความชัดเจนและต่อเนื่องแม้ว่าผู้นำ จะเป็นใครนโยบายก็ดำเนินไปอย่างไม่สะดุด

อันเนื่องมาจากความต่อเนื่องของการบริหารประเทศโดยกลุ่มพันธมิตรการเมืองเดี่ยวนับตั้งแต่ ประเทศนี้ได้รับเอกราชมานั่นเอง ซึ่งสิ่งนี้เป็นเรื่องแปลกเมื่อมาเปรียบเทียบกับประเทศโลกที่สามที่เกิดใหม่ อย่างไรก็ตามการเมืองมาเลเซียเองก็ไม่ได้ราบรื่นหรือเป็นไปตามอำนาจหลักของกลุ่มแกนนำทางการเมืองเสียทั้งสิ้น ยังมีฝ่ายค้านทั้งที่เป็นกลุ่มชาตินิยมอิสลาม และกลุ่มชาวจีนหัวก้าวหน้าที่น่าเสนอแนวทางใหม่อันอาจนำมาซึ่ง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของมาเลเซียเสียใหม่ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันก็ยังไม่ มีกลุ่มอำนาจใดที่สามารถล้มกลุ่มอำนาจใหญ่ของมาเลเซียลงไปได้ แต่ก็มีสัญญาณบางอย่างที่พรรคร่วมรัฐบาล

หรือผู้นำมาเลเซียต้องนำมาไตร่ตรอง และคิดว่าจากประสบการณ์ของชาติน่าจะยังรักษาผลประโยชน์และความเป็นปึกแผ่นของประเทศไว้ได้ตราบเท่าที่ผู้นำยังได้ยินเสียง รับฟังและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตามความต้องการของประชาชน

ระบบการเมืองการปกครอง (Political System)

มาเลเซียเป็นประเทศที่มีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีกษัตริย์มาจากการหมุนเวียนกันจากรัฐต่างๆและอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐ บริหารประเทศโดยนายกรัฐมนตรี โดยมีสภาคู่ (bi-cameral system) คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เป็นรูปแบบที่เป็นมรดกตกทอดมาจากอังกฤษซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมของมาเลเซียที่เรียกว่าระบบเวสต์มินสเตอร์ (Westminster system) และที่ผ่านมามีประเทศมาเลเซียเองไม่เคยปกครองด้วยพรรคการเมืองเดี่ยวเลย จะมีการจัดตั้งรัฐบาลโดยกลุ่มภายใต้กลุ่มพรรคการเมืองที่เรียกว่าบาริซันเนชันแนล (Barisan Nasional) ซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์หลักในมาเลเซียเข้ามาวางและบริหารนโยบายของประเทศตลอดระยะเวลาที่ห้าสิบปี นอกจากนี้รัฐบาลของสหพันธรัฐแล้วในแต่ละรัฐของมาเลเซียก็ยังมีรัฐบาลเป็นของตนเองที่มาจากการเลือกตั้ง แต่จะมีลักษณะเป็นสภาเดี่ยว ผู้บริหารก็จะมีตำแหน่งเป็นมุขมนตรีแห่งรัฐ

ยัง ดี เปอร์ตวน อากง กษัตริย์แห่งมาเลเซีย

อย่างที่ได้อธิบายกันแล้วว่าในโลกมลายูนั้นจะมีเจ้าผู้ปกครองรัฐที่เรียกว่าราชาหรือสุลต่าน โดยในพื้นที่แถบแหลมมลายูแห่งนี้เรียกกันว่าเป็นราชอาณาจักรมลายู (Malay Kingdoms) ซึ่งหลังจากตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษอำนาจของเจ้าผู้ครองรัฐเหล่านี้ก็ต้องถูกมอบให้แก่อังกฤษ และท้ายที่สุดเมื่อรัฐมลายูถูกผนวกไว้ด้วยกันแต่หากอังกฤษยังต้องการรักษาไว้ซึ่งรูปแบบการปกครองโดยมีเจ้าผู้ปกครองเหมือนเดิมซึ่งเป็นความประสงค์ของชาวมลายู แต่ประเทศใหม่ที่รวมเอารัฐแบบเก่าเข้าไว้ด้วยกันมีอาจมีราชาหลายองค์ได้ และการที่จะให้ราชวงศ์ใดขึ้นมาเป็นกษัตริย์ของประเทศเพียงหนึ่งเดียวนั้นย่อมเป็นการสร้างความไม่สงบและความไม่พอใจให้เกิดขึ้นอย่างแน่แท้ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนกันเป็นกษัตริย์ที่เรียกว่า สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งประเทศมาเลเซียหรือเรียกว่า ยัง ดี เปอร์ตวน อากงขึ้นมา

แม้ประเทศมาเลเซียประกอบด้วย 13 รัฐและ 3 เขตสหพันธรัฐ ซึ่งในทั้ง 13 รัฐ มีเพียง 9 รัฐเท่านั้นที่มีเจ้าปกครองเดิมคือ เคดะห์ กลันตัน ปะลิส ตรังกานู ยะโฮร์ สลังงอร์ เปร๊ะ เนกรีเซมบิลัน และปะหัง รัฐเหล่านี้เรียกรวมกันว่ารัฐมลายู (Malay states) ส่วนรัฐที่ไม่มีเจ้าผู้ครองรัฐ คือ ปีนัง มะละกา ซาราวัก และซาบาห์นั้นจะมีผู้ว่าการรัฐที่แต่งตั้งโดยยัง ดี เปอร์ตวนอากงเข้าทำหน้าที่ในทางพิธีการ ซึ่งผู้ว่าการรัฐนั้นไม่สามารถเข้าร่วมการเลือกตั้งเพื่อเป็นยังดี เปอร์ตวน อากงได้เพราะไม่ได้มีเชื้อสายจากราชวงศ์เดิมที่ปกครองรัฐในรัฐมลายูเดิม

สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งมาเลเซียดำรงตำแหน่งผู้นำสูงสุด และเป็นแม่ทัพสูงสุดของประเทศด้วย สมเด็จพระราชาธิบดีทรงใช้อำนาจของพระองค์ผ่านการให้คำแนะนำของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ในขณะที่ราชาของแต่ละรัฐคือผู้นำในรัฐของตนเอง ใช้อำนาจหน้าที่ผ่านการให้คำแนะนำของคณะมนตรีหรือ

มุขมนตรีของรัฐตน นอกจากนี้สมเด็จพระราชาธิบดียังมีหน้าที่ปกป้องขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมาเลย์ และการปกครองด้านศาสนาอิสลามในรัฐปีนัง รัฐซาบฮาร์ รัฐซาราวักและเขตปกครองแห่งสหพันธ์ คือ กัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur) ปูตราจายา (Putra Jaya) และลาบวน (Labuan)

รูปแบบการเมืองการปกครองของมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียปกครองในรูปแบบสหพันธรัฐ(Federal system) คือมีหลายๆ รัฐเข้าร่วมเป็นสหพันธ์ โดยจะมีรัฐบาลแต่ละรัฐดูแลกิจการภายในรัฐของตนตามปรากฏในรัฐธรรมนูญ และรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลของสหพันธ์ดูแลกิจการของรัฐในภาพรวมตามรัฐธรรมนูญ กล่าวอย่างสั้นๆ ก็คือจะมีรัฐบาลกลางและรัฐบาลของรัฐควบคู่กันไป ทั้งนี้ผู้นำของรัฐบาลทั้งสองต้องมาจากการเลือกตั้งทั้งสิ้น นอกจากนี้แล้วยังมีเขตปกครองอีกสามเขตที่อยู่ใต้การดูแลของรัฐบาลกลางคือ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ปูตราจายา และลาบวน

อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา (Parliament)

จากการที่ประเทศมาเลเซียมีรัฐทั้งสิ้น 13 รัฐด้วยกัน ดังนั้นจะมีรัฐบาลแห่งรัฐถึง 13 รัฐบาลด้วยกัน โดยรัฐที่มีเจ้าผู้ครองเดิม 9 รัฐนั้นผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเรียกว่า ราชยาหรือสุลต่าน จะเป็นเจ้าผู้ครองรัฐ ส่วนผู้บริหารรัฐนั้นก็มาจากการเลือกตั้งด้วยเช่นกัน เรียกว่ามนตรีเบอร์ซาร์ (Chief ministers) และในแต่ละรัฐก็มีสภาเป็นของตนเองซึ่งเป็นสภาเดี่ยว (unicameral State Legislative Assembly) ซึ่งมนตรีเบอร์ซาร์นั้นก็มาจากหัวหน้าพรรคเสียงข้างมากที่ได้รับเลือกภายในรัฐนั้นๆ แต่มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่งก็คือในรัฐที่เป็นรัฐมลายูนั้นผู้มนตรีเบอร์ซาร์ต้องเป็นชนเชื้อสายมลายูเท่านั้นตามกฎหมาย แม้พรรคการเมืองที่ชนะในการเลือกตั้งสภาแห่งรัฐจะเป็นพรรคของชนเชื้อสายอื่นหากรัฐนั้นเป็นรัฐมลายู ก็ต้องยอมให้พรรคอันดับสองหรือพรรคร่วมเชื้อสายมลายูขึ้นมาเป็นมนตรีเบอร์ซาร์แทนดังที่ได้มีกรณีดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งที่ผ่านมา

ในระดับประเทศหรือสหพันธ์รัฐนั้น สภานิติบัญญัติของมาเลเซียถอดแบบมาจากสภาของอังกฤษหรือที่เรียกว่าเวสต์มินสเตอร์ คือจะมีสองสภาคือสภาผู้แทนราษฎรหรือเดวันรakyat (Dewan Rakyat) และวุฒิสภาหรือเดวันเนการา (Dewan Negara) ซึ่งทั้งสองนั้นจะมีที่มาและหน้าที่แตกต่างกัน⁹³

ความเป็นมาของรัฐสภาแห่งมาเลเซีย

ก่อนที่จะมีสภาล่างที่มาจากการเลือกตั้งดังปรากฏในปัจจุบันก่อนหน้านั้นมีการจัดตั้งสภาแห่งสหพันธ์ขึ้นในปี 1909 (The Federal Council)⁹⁴ รูปแบบนี้จะมีข้าหลวงใหญ่ของอังกฤษ (British High Commissioner) เป็นประธานในสภาซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกสภาที่ได้รับการแต่งตั้งในที่นี้หมายรวมถึงผู้ปกครองทั้งสี่ของรัฐสหพันธ์(The Malay Federated States) ต่อมาในปี ค.ศ.1927 ผู้ปกครองเหล่านั้นถูกแทนที่ด้วยสมาชิกที่ไม่มีตำแหน่งชาวมาเลย์ หลังจากการมีอยู่ชั่วคราวของสภาที่ปรึกษา (ค.ศ.1946-1948)

⁹³ Lim Hong Hai, "Electoral Politics in Malaysia: 'Managing' Elections in a Plural Society" in *Electoral Politics in Southeast & East Asia* edited by Aurel Croissant (Singapore: Gabriele Bruns and Marei John, 2002), pp.101-102.

⁹⁴ R.S. Milne and Diane K. Mauzy, *Politics and Government in Malaysia* (Singapore: Federal Publication, 1978), p. 230.

สภานิติบัญญัติที่ประกอบด้วยสมาชิก 75 คนได้กำเนิดขึ้นในปี ค.ศ.1948 นอกจากสมาชิก 14 คนที่มีตำแหน่งบริหารในรัฐบาลแล้วยังมีสมาชิกอีก 11 คนจากรัฐต่างๆ และเขตที่ตั้งถิ่นฐานของอังกฤษ (สิงคโปร์ มะละกา และปีนัง) ตัวแทนเหล่านั้นถือเป็นความก้าวหน้าแห่งรัฐธรรมนูญเพราะคนเหล่านั้นมาจากตัวแทนเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ เช่น จากสหภาพยางพารา ดิบุก เกษตรและการค้า

ในปี ค.ศ.1951 เครื่องมือที่เป็นปกติในประเทศภายใต้การปกครองของอังกฤษที่กำลังจะได้รับเอกราชที่เรียกว่าระบบสมาชิก (Member system) ได้ถูกนำเสนอในจำนวนนี้สมาชิกส่วนหนึ่งมาจากข้าราชการทั้งอังกฤษและชาวมาเลเซีย ส่วนที่เหลือจะเป็นนักธุรกิจหรือผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายชาติพันธ์รวมถึงชาวอังกฤษด้วย สิ่งที่เปลี่ยนแปลงต่อมาก็คือ ในปี ค.ศ.1953 ข้าหลวงใหญ่อังกฤษมิได้เป็นประธานในสภาอีกต่อไป ผู้เป็นประธานในสภาต่อมาคือประธานผู้ที่ได้รับการเลือกมาจากสภา

ขั้นตอนสุดท้ายก่อนที่จะเกิดสถาบันที่มาจากการเลือกตั้งขึ้นอย่างสมบูรณ์ (ค.ศ.1955-1959) ในช่วงเวลานี้สภามีสมาชิกส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้ง คือ 52 คนจากทั้งสิ้น 98 คนได้เข้ามาด้วยการเลือกตั้งใหญ่ในปี ค.ศ.1955 แม้จะได้รับเอกราชในปี ค.ศ.1957 ระบบดังกล่าวก็มิได้เปลี่ยนแปลงในทันที ในปี ค.ศ.1959 สภาแห่งนี้จึงได้เป็นรูปร่างดังปัจจุบัน ที่มีรูปแบบสองสภาคือสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เดวันร์คยัท (Dewan Rakyat) หรือสภาผู้แทนราษฎรเป็นสภาที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด แต่ช่วงเวลาจากปี ค.ศ. 1963 ถึงปี ค.ศ.1970 สมาชิกจากรัฐซาบฮาร์และรัฐซาราวักมาจากการเลือกสภานิติบัญญัติจากรัฐนั้นๆ รัฐสภาแห่งมาเลเซียมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. ผู้นำสูงสุดของประเทศ Yang Di-Pertuan Agong
2. วุฒิสภา Dewan Negara
3. สภาผู้แทนราษฎร Dewan Rakyat

ผู้นำสูงสุดของประเทศมาเลเซีย Yang Di-Pertuan Agong

ผู้นำสูงสุดของประเทศ Yang Di-Pertuan Agong เป็นองค์ประกอบหนึ่งของสภา พระองค์มิได้นั่งเป็นประธานในการประชุมวุฒิสมาชิกและสภาผู้แทนราษฎร แต่ท่านจะกล่าวสุนทรพจน์ทั้งในวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรเมื่อมีความจำเป็น และนั่นก็คือในช่วงการเปิดสมัยการประชุมของแต่ละสภาในช่วงต้นปีเท่านั้นซึ่งพระองค์มีพระราชอำนาจเรียกประชุมสภา ปิดประชุมสภาและยุบสภา โดยการให้คำปรึกษาของคณะรัฐมนตรี

วุฒิสภา Dewan Negara

วุฒิสภาหรือ Dewan Negara ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท รวม 70 คน โดยสมาชิกประเภทแรกมีทั้งสิ้น 26 คนมาจาก 13 รัฐ โดยแต่ละรัฐจะส่งตัวแทนมานั่งในสภานี้จำนวนรัฐละสองท่าน สมาชิกเหล่านี้จะได้รับการเลือกมาโดยสมาชิกรัฐสภาแห่งรัฐตามมาตรา 45 (1) (a) ของรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐ และประเภทที่ 2 มีทั้งสิ้น 44 คนมาจากการเสนอชื่อโดยนายกรัฐมนตรีเพื่อให้ Yang Di-Pertuan Agong แต่งตั้ง ในจำนวนนี้ 2 ท่านมาจากเขตปกครองสหพันธรัฐกัวลาลัมเปอร์ และเขตปกครองสหพันธรัฐลาบวน

วุฒิสมาชิกจะมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งสามปี และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนี้มีได้มีผลกระทบจากการยุบสภา การเลือกตั้งของวุฒิสมาชิกประเภทแรกจะกระทำโดยสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ ส่วนสมาชิกที่ได้เลือกตั้งมาโดย Yang Di-Pertuan Agong นั้นโดยทั่วไปจะมาจากผู้ที่ได้ทำคุณประโยชน์ ให้บริการสาธารณะ การบริการด้านวิชาชีพ และด้านสังคมและชุมชน วุฒิสมาชิกจะเลือกประธาน Yang Di-Pertua และรองประธาน Timbalan Yang Di-Pertua จากสมาชิกทั้งหมดเพื่อไปทำหน้าที่ประธานในสภา

สภาผู้แทนราษฎร Dewan Rakyat

สภาผู้แทนราษฎรนั้นมาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศมีทั้งสิ้น 222 คน มีวาระ 5 ปี จะมาจากพรรคการเมืองต่างๆที่ส่งคนลงรับสมัครแบบเขตเดียวเบอร์เดียว และพรรคเสียงข้างมากก็จะเป็นผู้ตั้งรัฐบาล และผู้นำของประเทศนั้นต้องมาจากสภาแห่งนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะทำการเลือกสมาชิกหรือผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกจาก Dewan Rakyat เพื่อเป็นประธาน หรือ Yang Di-Pertua และเลือกอีกสองท่านจากสภาเพื่อเป็นรองประธานสภา Dewan Rakyat และนี่คือข้อแตกต่างระหว่างวุฒิสภาและสภาผู้แทนซึ่ง Dewan Rakyat สามารถเลือกผู้ที่เป็นคนนอกสภามาเป็นประธานได้แต่วุฒิสภาหรือ Dewan Negara ไม่สามารถทำได้

บทบาทหน้าที่ของรัฐสภา

รัฐสภาของมาเลเซียมีหน้าที่สำคัญๆ ต่อประเทศชาติหลายอย่าง กล่าวคือเป็นสถาบันแห่งอำนาจทางนิติบัญญัติของสหพันธ์ที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ทั่วทั้งสหพันธ์ นอกจากนี้รัฐสภายังทำหน้าที่ควบคุมการเงินของรัฐบาล อาศัยอำนาจของรัฐสภาดังมีปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ ภาษีทั้งหมดที่จัดเก็บได้จะต้องนำไปเก็บไว้ในกองทุนสำหรับภายภาคหน้าและการใช้จ่ายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเท่านั้น

รัฐสภายังเป็นสถานที่ประชุมหารืออย่างจริงจังและยังเป็นสถานที่ๆความเห็นสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของประเทศได้ถูกนำมาเปิดเผยรับรู้กันผ่านการอภิปราย นโยบายของรัฐบาลและการกระทำใดๆจะถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดสาธารณะด้วย ในอันที่จะให้รัฐสภาจัดการสิ่งต่างๆอย่างเต็มประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญแห่งมาเลเซียจึงให้สิทธิพิเศษและการคุ้มครองในหลายรูปแบบที่เรียกกันว่า “อภิสิทธิ์แห่งรัฐสภา” สิทธินี้จะคุ้มครองสมาชิกทุกคนในสภา

ในแต่ละสภาจะมีอำนาจกำหนดกฎระเบียบของตนเองโดยวิธีพิเศษในการสอดส่องดูแลการปฏิบัติและความคืบหน้าของการประชุม ข้อมูลในการประชุมไม่สามารถนำมาฟ้องร้องต่อศาลได้และไม่สามารถทำให้สภาต่างพร้อยตามความในมาตรา 63 (4) แห่งรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ สมาชิกทุกคนของรัฐสภาจะได้รับการปกป้องในข้อหาต่างๆ ทั้งทางแพ่งและทางอาญาที่เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่หรือการลงคะแนนใดๆก็ตามที่เกิดขึ้นในสภาและสิทธิคุ้มครองนี้จะใช้ได้กับทุกคนที่กระทำการใดๆ ภายใต้ข้อบังคับของรัฐสภา

อำนาจฝ่ายบริหาร

ต้องทำความเข้าใจก่อนว่าการแบ่งอำนาจรับผิดชอบของมาเลเซีย แบ่งออกเป็นสามส่วน คือ อำนาจรัฐบาลสหพันธ์ อำนาจรัฐบาลท้องถิ่นหรืออำนาจรัฐบาลแห่งรัฐ และอำนาจร่วมระหว่างรัฐบาลสหพันธ์และรัฐบาลแห่งรัฐ มาเลเซียบริหารราชการแผ่นดินรูปแบบคณะรัฐมนตรีซึ่งนำโดยนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะ

ซึ่งนายกรัฐมนตรีต้องมาจากหรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ส่วนคณะรัฐมนตรีนั้นมาจากสภาใดก็ได้ทั้งสองสภา ปัจจุบันประเทศมาเลเซียมีนายกรัฐมนตรีมาแล้วหกท่าน ท่านปัจจุบันคือนายนาจิบ ราซัค (Najib Razak) เข้ามาบริหารประเทศเมื่อปี 2009

ฝ่ายนิติบัญญัติแห่งรัฐ

อำนาจของรัฐต่างๆ นั้นมีจำกัด บทบาทของรัฐเหล่านั้นในรัฐบาลกลางก็มีน้อยเช่นกัน ตามรัฐธรรมนูญฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละรัฐมีความสัมพันธ์กับฝ่ายบริหารเหมือนกันกับรัฐสภาของสหพันธ์มีกับฝ่ายบริหารของเขา ทั้งนี้หมายความว่าฝ่ายบริหารของรัฐต่างๆ ในมาเลเซียต้องรับผิดชอบต่อสภานิติบัญญัติของรัฐตนและไม่สามารถทำหน้าที่ได้หากปราศจากการสนับสนุนของฝ่ายนิติบัญญัติ ในทางปฏิบัติความกลมเกลียวระหว่างสองฝ่ายนี้ถูกยึดเหนี่ยวด้วยความจริงที่ว่าฝ่ายบริหารของรัฐและสมาชิกข้างมากของสภานิติบัญญัติก็คือสมาชิกของพรรคการเมืองเดียวกันนั่นเอง⁹⁵

ในแต่ละรัฐของมาเลเซียฝ่ายนิติบัญญัติจะมีเพียงสภาเดียวคือสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ (State Assembly) ซึ่งจะแตกต่างจากของสหพันธ์หรือส่วนกลางที่มีถึงสองสภาด้วยกัน จำนวนสมาชิกของสภาในแต่ละรัฐจะมีจำนวนแตกต่างกัน แต่วิธีการได้มาก็เหมือนกับของรัฐบาลกลางคือมีการเลือกตั้ง สภานิติบัญญัติแห่งรัฐส่วนใหญ่จะมีการประชุมเพียงปีละ 4-5 ครั้งเท่านั้น แต่ละครั้งก็ใช้เวลาไม่นาน ยกเว้นในเรื่องของงบประมาณประจำปีจะมีการประชุมที่ใช้เวลามาก หน้าที่หลักสำคัญของสภานิติบัญญัติแห่งรัฐก็คือเรื่องของที่ดิน ในการประชุมแต่ละครั้งนั้นนอกจากมีสมาชิกของสภาที่เข้าร่วมประชุมแล้วยังมีที่ปรึกษาด้านกฎหมายของรัฐ และด้านการเงินของรัฐเข้าร่วมประชุมด้วย แต่ไม่มีอำนาจหรือสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนในเรื่องต่างๆ เช่นเดียวกับสมาชิก และเมื่อรัฐ Sabah และ Sarawak เข้าร่วมกับมาเลเซีย สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐก็มาจากการเลือกตั้ง แต่ในช่วงแรกจะเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมโดยผ่านทางสภาท้องถิ่น (District Councils) หรืออื่นๆ อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1967 ใน Sabah และปี ค.ศ.1970 ใน Sarawak ก็ได้ใช้การเลือกตั้งสภาโดยตรงจากประชาชนเช่นกัน ถึงกระนั้นใน Sabah ภายใต้อดีตนายกรัฐมนตรี Tun Mustapha ได้นำแนวทางปฏิบัติในสมัยอาณานิคมมาใช้คือการให้มีตัวแทนที่แต่งตั้งทุกคนเข้ามาเป็นสมาชิกสภาด้วย

เจ้าผู้ปกครองและผู้ว่าการรัฐ (Rulers & Governors)

เจ้าผู้ปกครองและผู้ว่าการรัฐเป็นผู้นำสูงสุดของแต่ละรัฐในมาเลเซีย เจ้าผู้ครองรัฐมลายูทั้งเก้าบนคาบสมุทรมลายู (ยกเว้นรัฐปีนังและรัฐมะละกา) จะมีการสืบทอดตำแหน่งทางสันตติวงศ์ยกเว้นในเปรักและเนกเกอร์เซิมบิลัน (เจ้าผู้ครองรัฐในรัฐเปรัก และเนกเกอร์เซิมบิลันก็มีการสืบทอดสันตติวงศ์เช่นกัน เพียงแต่บางครั้งอาจไม่ได้มาจากบิดาสืบบุตร แต่มาจากระบบเฉพาะของรัฐนั้น เช่น รัฐเนกเกอร์เซิมบิลัน ในรัฐนี้จะมีกษัตริย์ท้องถิ่นอีกสี่พระองค์ ดังนั้นเมื่อเจ้าผู้ครองเสียชีวิต กษัตริย์ท้องถิ่นทั้งสี่จะเป็นผู้กำหนดว่าใครจะสมควรเป็นเจ้าผู้ครองรัฐต่อไป) ผู้ว่าการรัฐมะละกา ปีนัง ซาราวัก และ Yang Di- Pertua Negeri แห่งซาราวักได้รับการแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งมาเลเซีย หรือ Yang Di Pertuan Agong ลงนามแต่งตั้งโดยการให้

⁹⁵ R.S. Milne and Diane K. Mauzy. *Op.Cit.*p.240.

คำปรึกษาจากมุขมนตรี ตำแหน่งนี้จะมีวาระสี่ปี และเมื่อหมดวาระจะมีการแต่งตั้งใหม่ ส่วนตำแหน่งเจ้าผู้ปกครองรัฐนั้นเป็นตลอดชีพ หรือจนกว่าไม่เหมาะสม⁹⁶

ผู้นำรัฐทั้ง 13 รัฐของมาเลเซียจะมีหน้าที่เป็นผู้ปกครองตามรัฐธรรมนูญ พวกเขาปฏิบัติเกือบทุกเรื่องตามคำแนะนำของฝ่ายบริหารของรัฐ เช่นเดียวกันกับสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งมาเลเซียหรือ Yang Di Pertuan Agong ที่จะกระทำการงานเมืองโดยการแนะนำของคณะรัฐมนตรีของสหพันธ์ แต่พวกเขาเองก็ยังมีความอำนาจในการใช้ดุลยพินิจของความเป็นกษัตริย์ในเรื่องต่างๆได้ เช่น การแต่งตั้งมุขมนตรี ปฏิเสธการขอยุบสภาเป็นต้น อำนาจพิเศษนี้มีมาอันเนื่องมาจากพวกเขาเป็นกษัตริย์ อยู่ในตำแหน่งตลอดชั่วอายุ และก็ยังเป็นผู้ดำเนินศาสนาอิสลามด้วย ผู้ปกครองทั้ง 9 รัฐเลยมีพระราชอำนาจกว้างขวางในการใช้ดุลยพินิจโดยไม่ต้องมีการรับคำปรึกษาจากคณะมนตรีของรัฐได้ ในเรื่องการเรียกประชุมสภาผู้ปกครอง ในเรื่องเกี่ยวข้องกับตำแหน่งผู้ปกครอง และด้านกิจการศาสนา เช่น การทำหน้าที่ในฐานะของผู้นำศาสนาอิสลามหรือเกี่ยวข้องกับประเพณีของชาวมาเลย์ เช่น ตั้งรัฐทายาทหรือพระราชทานยศ หรือตำแหน่งหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบของศาลกษัตริย์และพระราชวัง

ฝ่ายบริหารของรัฐ (State Executive)

ตามธรรมเนียมปฏิบัติที่เจ้าผู้ปกครองและผู้ว่าการรัฐจะกระทำการสิ่งใดก็จะด้วยการฟังคำแนะนำจากคณะสภาคณะบริหารแห่งรัฐ (State Executive Councils) ใน Sarawak เรียกว่าสภาสูงสุดหรือคณะมนตรี ส่วนใน Sabah เรียกว่า คณะมนตรีเช่นกัน ประธานของคณะมนตรีก็คือ มุขมนตรี หรือ Ketua Menteri Sapa ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนเพราะพวกเขาต้องควบคุมเสียงข้างมากในสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ เมื่อพวกเขาเสียเสียงข้างมากไปเขาก็ต้องลาออกหรือถูกเปลี่ยนออกไป โดยให้คณะที่มีเสียงข้างมากเข้ามาทำหน้าที่บริหารแทน⁹⁷

จำนวนของสภาผู้บริหารรัฐก็จะมีจำนวนตามรัฐธรรมนูญกำหนด ในที่นี้หนึ่งในนั้นก็คือตำแหน่งมุขมนตรี หรือ Menteri Besar และตำแหน่งอื่นๆอีกตามจำนวนที่กำหนด หน้าที่หลักสำคัญของฝ่ายบริหารรัฐก็คือจัดการในเรื่องที่ดิน กิจการสาธารณะ และการออกกฎหมายเช่นกัน แต่โดยทั่วไปนั้นสภาจะทำหน้าที่ผ่านระบบคณะกรรมการซึ่งอนุญาตสมาชิกสภาที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆดูแล

สภาผู้ปกครอง (Conference of Rulers)

สภาผู้ปกครองจะประชุมกันปีละสามถึงสี่ครั้ง เมื่อก่อนสภาแห่งนี้จะมีเพียงเจ้าผู้ปกครองรัฐทั้ง 9 เท่านั้น สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมนอกจากเจ้าผู้ปกครองรัฐแล้วยังหมายรวมถึงผู้ว่าการรัฐปีนัง มะละกา ซาบาห์ และซาราวักด้วย สภาแห่งนี้เปรียบเสมือนสภาที่สามของรัฐสภาแห่งมาเลเซีย มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ บางเรื่องก็สามารถตัดสินใจตามวินิจฉัยของตนโดยปราศจากคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี เรื่องดังกล่าวได้แก่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งผู้ปกครอง การเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในการเพิ่มเติมกฎหมายอิสลาม พิธีกรรม หรือการเฉลิมฉลองในสหพันธ์ทั้งหมด ยกเว้นซาบาห์และซาราวัก การเลือกตั้งหรือปลดออกในตำแหน่ง สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งมาเลเซียหรือ Yang Di Pertuan Agong และรองๆ การให้คำปรึกษาใน

⁹⁶ R.S. Milne and Diane K. Mauzy. *Op.Cit.* p. 257.

⁹⁷ R.S. Milne and Diane K. Mauzy. *Op.Cit.* p. 261.

เรื่องการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องการมติเห็นชอบหรือต้องปรึกษาหารือจากสภาผู้ปกครองก่อนเสมอ เช่นในตำแหน่ง เลขาธิการตรวจสอบเงินแผ่นดิน (Auditor General) ผู้พิพากษาศาลฎีกา (judges of the Supreme Court) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (Election Commission) และคณะกรรมการข้าราชการ (Public Service Commission) และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเขตแดนของรัฐ เป็นต้น⁹⁸

Prince of Songkla University
Pattani Campus

⁹⁸ R.S. Milne and Diane K. Mauzy. *Op.Cit* . p. 262.